

Paed. Pr.

3155.

~~Paed. 331~~ ^{tzr}

Schmid

Paed. Pr.

3155

Köhl.

Suomalaisen
Kirjallisuuden Seuran
Toimituksia.

11 Osa.

Helsingissä,
Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainossa.
1851.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

1881

Dr. H. E. Paulin

Pyhän Gustafuksen

merkkilliset elämän vaiheet.

Kertoelma

Kristof. von Schmidtiltä.

A. Rätö

Saksasta Suomentanut.

Toinen painos.

Helsingissä,

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainossa.

1851.

Gillas till tryckning:

Borgå Domkapitel den 15 Februari 1851.

På befallning:

Elas Molander.

Ensimmäinen Luku.

Kristissä on autuus.

Sata vuotta Kristuksen syntymästä, Ruomin keisarin Trajanuksen hallitessa, eli sotasankari Placidus, joka Eustasiuksen nimellä on tuttu ympäri koko maailman. Hän oli Partilaiset, Ruomin valtakunnan viholliset, jo useasti voittanut ja farfoittanut, josta hän tulikin suureen kunniaan ja wirkaan korotetuksi. Saatua täydellisen rauhan maafunktaansa, meni hän aina tavallisesti maahowiinsa, joka oli kausana keisarin hoviasta ja kaupungista. Täällä isänsä kotoona, tunsi hän itsensä onnellisemmaksi kuin Ruomissa, joka siihen aikaan oli koko maailman pääkaupunkina. Suuri koreus, rikkaus ja ylellisyys, joka tässä kaupungissa vallitsi, ja joka saattoikin sen viimein kufistumaan, oli kokonansa vastoin hänen mieltänsä. Hän oli järkähtämätöin esi-isäinsä hywäin vanhain tapain seuraaja, ja waikka hänellä oli äärettömät rikkaudet ja omaisuudet, niin ei kuitenkaan hänen asuntohuoneisjansa ollut mitään ylellistä ja mitätöntä koreutta, eikä hänen pöydällänsä minäänlaisia ylellisiä herkuja hawaittu. Puhtaus ja siweä elämäkertä olivat hänen talonsa parhaimpina kaunistuksina. Hän oli vanhasta Ruomin aateli suvusta. Hänen awiopuolionsa oli mainion kaunis, siweä, ja hywillä awuilla lahjoitettu ihminen, ja oli mieltänsä laadunkin suhteen ihan hänen laisensa. Ei koko Ruomin valtakunnassa

tawattu yhtään sopiwaisempaa ja onnellisempaa awioparia. Hänen onneansa lisäsivät vielä enemmän kaikki ihanata poikaista. Vanhempi oli isänsä näköinen ja nuoremman kauneissa kasvoissa loisti äidin suloinen katso; sanalla sanoen: molempain nuorukaisten toivottiin kerran tulewan vanhempainsa kaltaisiksi, sillä heidän nuoruutensa aamurusko ennusti selvästi heidän elämänsä päiviä selkeiksi.

Niin suuren kunnian kuin Gustafius sai ison urhoollisuutensa kautta sodan aikana, niin kunniallisesti osoitti hän itsensä rauhan aikana hywäntekewäisyytensä kautta köyhiä ja tarwitzewaisia kohtaan. Kun hänellä oli äärettömiä metsämaita, puutarhoja ja suuri karja, niin tarwitzikin hän aiwan paljon palvelijoita ja piikojia, jotka sen aikuisen asetuksen ja säännön jälkeen olivat kaikki hänen orjiansa. Mutta hän oli heille aiwan laupias ja lempeä, kunnioitti heissä ihmisellistä luontoa ja koki kaikin tavoin saada heitä onnellisiksi ja kewentää heidän fuormansa. Useasti wuodessa, niinkuin kewäellä, kylmy- ja leikkuu-aikoina, sekä syksyllä kaiken wiljan ko'ottua, teki hän heille maajuhlia, eikä häntä koskaan hawaittu tytywäisempänä, kuin nähdesjäänsä kaikki alamaisten ympärillään oikein tytywäisinä ja iloisina. Hän piti huolta jokaisesta kuin sukulaisestaan, ja tunsi itsensä heidän keskellään niin onnelliseksi kuin rakas ja hellä isä lastensa keskellä. Laupiaasti ja lempeästi katseli hän ympärillensä, nähdesjäänsä eikö siltä tahi tältä jotakuta puuttuisi, ja kehoitti jokaista ystävällisillä sanoilla iloisiksi. Hän wapautti useimmat orjistansa hawaittuansa heidän ensin wapauden ansainneen, ja vieläpä hän wähäistä wuokraa vastaan senlaisille pienen tiluksenkin antoi jota omalla kullingillansa ja nerollansa taitaisivat rakentaa ja toimeen saattaa. Monelle urhoolliselle sota-uroolle, joka oli hänen johtonsa alla palvelut, lahjoitti hän osan pelto-maatansa ja wapauden rakentaa siihen oman asunto-huoneensa, jossa hän nyt monen werisen sodan jälkeen, mahtaisi muka oikein rauhassa lepoa nautita. Suurin osaa onnettomia ottivat turwansa häneen eikä

hän ainoatafsaan laskenut luotansa awutta ja lohdutufsetta, jos waan mahdollista oli. Hän lufi sen funniafsensa samalla kädellä, jofa niin taitawasti miekkaa käytteli, jafaa tarwittewaisillefin hywää.

Raufaihimmat maat, jofka oliwat tämän hywäntahtoisen miehen omat, oliwat Ruomin kaupunkien Tiburin ja Prenestin wälillä, joitten yhdellä puolella oli autioita ja tyhjiä erämaita ja forpia, joissa oleskeli aiwan paljon metsä-eläimiä. Gustafiuksen suurin huwitus oli käydä metsästämisessä näissä erämaissa, sillä hän lufi yhdeftä puolefta jahtaamisen kaikfine waaroinensa pieneksi harjoitus- ja leikkisodaksi, jonka kautta hän taas joskus wiferaan sotaan mentyänfä, mahtaisi fitä harjaantuneempi ja urhoollisempi olla. Sonkun ajan perästä hawaittiin hänellä olewan wieläkin isompi metsästäamisen into kuin tavallisesti, sillä hän alkoi wiihyä metsätiellänfä aina kaksi ja kolme wuorokautta perätyften. Mutta eipä hänellä nyt enempää ollut metsästämisestä niin suuri huwitus: hänellä olli kofonansa toisenlaifet tuumat, sillä hänen fielusfansa oli nyt iso muutos tapahtunut. Koska Gustafiuksella nyt enemmän aikaa ja tilaisuutta oli, niin alkoi hän tutkistella ihmifen elämätä, sen loppua ja tulewata tilaisuutta toifella puolen hautaa. Yön hiljainen ja rauhainen aika metsässä tuntui hänestä fiihen kaikkein fopiwaisimmaksi, sillä fiellä ei häntä mikään ajattellessa hämmämentänyt, ei hänen rafas awiopuolifonsa eikä iloiſet lapsufaisensafaan. Monesti luuliwat towerit hänen jotakuta metsä-eläintä tafaa ajawan, ja että hän sen kautta oli heiftä erounnut, mutta hän istui rauhassa jolla-kulla penkereellä, tahti jonkun pensaan warjossa ja tutki painawampia asioita. Tähän aikaan oli parhaillansa suurin meteli pakanallisuuden ja friftillifhyden wälillä, niin että koko maailma oli fiitä rauhatto- muudessa. Pakanoilla oli suurin huoli saada friftityitä pois maasta. Mutta friftittyjen lauma eneni fuitenkin päiwä päiwältä ja kasmoi usfossa Wapahtajaansa, turwassa Jumalaan, toiwossa päästä parempaan elämään ja rakkaudessa kaifia ih-

mistä kohtaan, yksin wainojiansakin. Rusemattomat tuomit-
tiin fuolemaan. Mutta kuitenkin lisäytyi fristittyjä ihmeel-
lisesti. Kristin usko leweni ei ainoastansa joka kaupunkiin,
waan myös pienempiin fyliin. Monessa paikoin seisoi-
wat jo pakanain epäjumala-temppelet tyhjinä ja autioina,
eikä heidän alttareillansa enää uhrattu ja eläimiä rais-
kattu. Yksin keisarin howissa ja sotawä'enkin se'assa oli jo
monta fristittyä.

Gustafius tuli aina selkeämmin hawaitsemaan paka-
nain epäjumalain palveluksen turhutta. Hän kauhistui
sitä julmuutta, jolla fristittyjä surmattiin; hän otti suoje-
laksensa monta fristittyä ja wapahti usian hengen waaras-
ta; hän tiesi aiwan hywin alamaistensaakin se'assa monta
fristityistä, ja oli sangen laupias heitä kohtaan. Mutta it-
se ei hän ollut vielä fristitty, sillä hän vielä aiwan wä-
hän tiesi fristillisyydestä.

Eräänä päivänä meni hän taas tapansa jälkeen met-
sästänsä, useampain kumppaneinsa kanssa. Koko seura
hajosi ympäri metsää. Iso joukko metsä- eläimiä saatiin
saaliiksi. Istahämärässä ajoi Gustafius vielä erästä isoa
peuraa jälestä, jonkatahden hän eroikin kauwas seurasta.
Mutta läpi sakean metsän oli hänen kowin työlästä tunkeu-
tua, ja viimein esti nuoren rotko hänen kotonansa eteen-
päin pääsemästä. Wäsyneenä laskeutui hän pois hewoi-
sensa selästä ja sitoi sen puuhun. Paikka, johon hän sei-
sattui oli sangen rauhallinen ja ihana. Aurinko oli las-
keutumaisillansa, sen viimeiset säteet loistiwat vielä läpi
tiheän puitten. Muutaman linnun wiserryks strahтели wie-
lä aika harvoin jonkun puun latwalta. Kaufana kuului myös
wähäisen kosken kohina. Gustafiusta liikutti tämä luonnon
ihanaisuus, hän istahti eräälle penkereelle ja alkoi taas miet-
tiä niitä asioita, jotka jo kauwan oliwat hänen suurempina
ajatus-aineinaan.

"Totisesti on se kotonansa epäilemätöin totuus kuiten-
kin, sanoi hän itsensä, että wiisas luoja on tämän maa-

ilman luonut. Osoitetaanhan hänen suuri kaikkivaltiaisuutensa ja voimansa silmin nähtävästi joka näkyvässä kappaleessa. Eikös esimerkiksi aurinko taivaalla, nämät kukat tässä jalkaini alla, tuo kova kallio ja tuo juokseva koski tuolla, ja sanalla sanottu kaikki mitä näemme, ole selkeitä todistajia hänen viisaudestaan, hyvydestänsä ja voimastansa, eikös nuo lufemattomat puun lehdetkin ole kuin kieliä, jotka meille sitä ilmoittavat. Jofainen luotu kappale on laadussansa kiittämässä ja kunnioittamassa luojaansa."

"Mutta minfätähden on ihminen, joka taidon, ymmärryksen ja puheen lahjan puolesta on korotettu kaikkein näitten ylitse, monessa katjannossa kaikkein kiittämättömin luontokappale? mistä kuitenkin tulee, että ihminen joka ymmärryksensä puolesta on niin taitava monessa keinossa ja maallisessa viisaudessa, on kuitenkin niin tyhjä ja typerä hengellisissä asioissa, joiden kuitenkin pitäisi oleman ensimmäiset ja kaikkein tarpeellisimmat hänelle, kuolemattoman sielunsa puolesta? kuinka on senlainen hulluus pääsnyt vallassa ja puolelensa vetänyt suuremman osan ihmisistä maan päällä, eikä ainoastansa tajuamattomia vaan myös ymmärtäväisiä ja voimallisiaakin, että he kiiviä ja kantoja palvelewat? miksi olemme niin wieraat tälle Pyhälle Hengelle, joka kaikki luonut on? — miksi niin vähän tiedämme hänestä; miksei hän itseänsä meille paremmin ilmoita? ah! pahoin pelkään, että Jumala on jo kokonansa niin paaduttanut ihmisten sydämmet, etteivät he mielisty häntä kuulemaan ja palvelemaan, miksi pahuuteen paremmin suostumme, waikka hywin kyllä tiedämme eroituksen hyvän ja pahan välillä? katsellessani entisen ajan ihmisiä, näen minä olevan ison eroituksen jumalisen ja jumalattoman välillä! — mutta mitäs on minun tarwes katsoa wanhanaihuisten esimerkkejä ja muita ihmisiä, eikä tutkia itseäni? Minä olen tähän asti ollut kuulusampia miehiä maailmassa; mutta woi, kuinka monta rikosta minussa on! kuinka monta hyvää työtä, jota olisin voinut tehdä, olen laiminlönnyht!

kuinka usein eikö minua olla turhaan funnioitettu! mistä to-
 fi taitanen löytää lohdutusta lemottomuudessani — mistä
 voimaa taitaakseni oikein täyttää welvollisuuksiani Jumalata
 ja lähimmäistäni kohtaan. Totisesti, ihminen on kaikkein hei-
 koin, syntisin luontokappale, joka ei itsestäänsä taida mitään
 hyvää tehdä.”

„Ja voi kuitenkin, kuinka waiwaloinen ihmisen elä-
 mä tässä maailmassa on! kiuulla ja waiwalla syntyy hän-
 tänne; murheella ja tuskalla täytyy hänen taas pois läh-
 teä. Ja eikö koko ihmisen elämän juoksi ole täynnä niin
 monta wiheliäisyyttä, murhetta, ristiä ja kaikenlaista wai-
 waloisuutta? kuinka usein eikö monenkin täydy olla tauti-
 nuoteella? ja waikkapa ihmisellä koko elämänsä läpi iloiset
 ja terweet päivät olisivat, niin kuinka p'ian ne kuitenkin
 loppuvat! kuinka hänen fuolema huokeasti tempaa pois,
 waikka hän kuitenkin woiressa, waltias ja onnellinen olisi?
 Ja kuinka on ihmisellä laita olewa fuoleman perästä? — mi-
 tä sille ruumiista eronneelle hengelle tahi sielulle on tapah-
 tuwa? oh, min'en voi kauhistuksesta sen tuntemattoman
 maan päälle ajatella, johon muuttaneista ei kukaan ole wie-
 lä takaisin palannut.”

„Kristityt uskowat totisesti sen näkymättömän Luo-
 jan heille ilmaantuneen. He kerskaawat paremmasta wa-
 losta jumalississa asioissa ja uskowat käsittäneensä siitä hen-
 gellisen woiman, joka meiltä puuttuu. Ja totisesti owatkin
 erinomaisia. Sillä waikka heitä suuresti wainotaan, ylön-
 katsotaan, häwäistään ja piinataan, niin kuitenkin lufewat
 isensä kaikkein onnellisimmiksi ihmisiksi auringon alla. He ra-
 kastawat toistansa sydämmellisesti, ilman pienintäkään pe-
 tosta, wilppiä ja omaa rakkautta; he owat kaikkeen hyödy-
 liset, lempeät, nöyrät ja siweät; he owat järkähtämättömät
 ja iloiset kauheimmissakin piinoissa; eiwät fuolemata kau-
 histu, waan vielä iloitsewat siitä, ottawat sen vastaan kuin
 parhaimman ystävän, kuin Jumalan sanansaattajan, joka
 muka muuttaa heitä siihen oikeaan ja parempaan elämään.

Mutta kaikki mitä minä heiltä heidän uskoistansa kuulut olen, näkyy minusta vähän oudolta! he uskovat nimittäin sen korkeimman Jumalan pojan tervan taivaasta tulleen heitä auttamaan ja vapauttamaan, mutta kuinka Hän itse on avutoinna kuollut ristin puulla? Tämä asia saattaa minua kostonansa epäilemään heistä, sillä eikös ristin kuolema ole kaikkein häpiällisin ja kirottu kuolema, jolla kuoletaan ainoastansa suurimmat pahantekijät."

Tässä seisattui koko hänen ajatuksensa juoksi, niin ettei hän tietänyt mitä hänen nyt enempää piti ajatteleman ja uskoman. Viimein pani hän kätensä ristiin, laskeutui polwillensa, katsahti taivaasen päin ja puhkesi näihin sanoihin: „o Jumala, sinä minulle tuntematon olento, joka olet luonut ihmisen sydämmen, ja luvannut olla armollinen ja laupias kaikille luoduillesi, katsahda nyt minunkin tietämättömyyteni, synteini ja lewottomuuteni puoleen, ja armahda minua heikkoja ja viheliäistä mies parkaa! niinkuin peura himoitsee tuoretta wettä, niin minun sieluni halajaa sinua o Jumala! Sinä näet jokaisen puutoksen ja wajauden, ja taidat auttaa jokaista. Täytyykö siis ihmisen kostonansa nääntyä janoon totuutesi ja autuutesi perään, jonka walmistit kaikille kansoille? ah ilmoita minulle, kuhun minun täytynee kääntyä, saadaakseni lepoa ja rauhaa sydämmelleni, sillä minä näen kuitenkin tämän pakanallisuuden oleman sulla turhuus, anna minun käsittää elämä usko sen auttajan ja vapauttajan päälle, jonka sotamiehemme näkiwät kuoleman avutoinna ristin puulla!"

Wielä näitä sanoja puhuessansa, tuntui hänestä suuri sohina lähimäiseltä wuorelta kuuluvan. Hän katsahti ylös ja näki sen peuran, jota hän niin kauvan turhaan ajanut oli, seisovan wuoren nyyppylällä. Hän kopsahti seisowallensa, otti nuolen ja tahtoi ampua, waan äkkiä ilmestyi kirkas, loistawa risti peuran sarwein wäliin, joka walfasti kuin aurinko pimeässä. Samassa kuuli hän sangen suloisen äänen, nimittäwän häntä nimeltänsä ja sanowan: „Pla-

sidus, Placidus!" Gustafius lankei polwillensa ja huusi hämmästyneenä: „Herra kukas olet?" ääni vastasi: „minä olen Kristus, joka ristin puulla kuollut olen, sinua ja kaikki ihmisiä autuaaksi tehdäkseeni." Gustafius sanoi: „Ah Herra mitä pitää minun tefemän, että minä autetuksi tulisin?" ääni vastasi: „mene lähimaiseen kaupunkiin fristittyjen piispan luo, siellä sinulle sanotaan mitä sinun tefemän pitää."

Kohta tämän sanottua katosi ilmestys, kuin säfene pimeydessä, ja hän hawaitti itsensä taas piiritettynä yön pimeydeltä, niinkuin sitä ennenkin. Mutta hänen sydämmensä ja sielunsa olivat nyt suuren valon käsittäneet. Hän luki itsensä jo kuin autuaaksi, ajattellessansa Jumalan ääretöntä armoa, ja rakkautta, ettei Hän häntäkään vielä unohuttanut. Koko hänen sydämmensä oli täytetty ilolla, riemulla, kiitoksella ja ylistyksellä Jumalata kohtaan. Hänestä syttyi suuri halu päästäksensä pikemmin fristittyjen piispan puheille. Hän aikoi samassa lähteä matkaan, mutta hawaittuansa ajan jo myöhäiseksi, yöpyi hän tähän ihanaan paikkaan, joka oli hänen mielestään kuin taiwaan esi-kartano niinkuin muinoin Jaakopille se paikka, jossa sille melkein samanlainen ilmestys tapahtui, nähdessänsä unessa maasta taiwaasen pantuina tikapuut, jota myöten enkelit käwäliivät ylös ja alas.

Toinen Luku.

Raste.

Uamulla kohta auringon noustua, astui Gustafius bewoisansa selkään ja ratsasti kotiopäin. Wähän matkaa ajettuaan kuuli hän tovereinsa torvisoiton. He olivat

häntä koko yön etsineet toinen toisensa luota, sillä kukaan seura-
ra arveli hänen olevan toisen tyfönä. Mutta aamulla kail-
kein kofouttua, eikä sittenkään häntä joukossaan hawaittua,
alkoivat tulla lewottomiksi, peläten jonkun onnettomuuden
häntä kohdanneen. Wiimein äkättyä hänen tulewan, rie-
mastuivat kaikki suuresti, tervehtivät häntä suurella ilolla,
ja saattoivat hänen kotiin hyvillä mielin. Tällä tavoin
kotiin päästyä tuli hänen puolisonsa Trajana suurella ilol-
la hänelle vastaan ja sanoi: „ah rakas puolisoni, sinä tu-
let koki viimein kotiin; sin' et usko kuin minä olen sinua
ikäwöinnyt, tuleppas nyt pi'an kanssani vähän erillensä,
minulla olisi sinulle jotakuta puhuttavaa,” ja samassa otti
hän häntä kädestä ja kuletti liimäiseen erihuoneeseen. „Mi-
kä sinulla on? kysäsi Gustafius, onko sinulle jotakuta eri-
nomaista tapahtunut kuin näytät niin liikutetulta ja iloi-
selta.”

„Niin onkin; rakas puolisoni,” sanoi hän. „Mutta
minusta näkyy, ikään kuin sinuakin olisi joku muu enemmän
huwittanut kuin metsästäminen. Mutta jätetään se, kuule
minua ensin; woi, sydämmeni on vielä niin täytetty ilolla,
etten woi silmän räpäystäköön pidättäidä ilmoittamasta si-
nulle salaisuuttani. Menneenä yönä käytyäni lewolle ajat-
telin niitä asioita, joita minulle ei kukaan sitten pu-
huit, nimittäin kansamme turhasta uskonopista, ne ovat jo
kauvan minua suuresti rasittaneet; mutta minä en ole ro-
hennut niin pi'an ilmoittaa sinulle siitä uskosta, jossa mi-
nä kaswatettu olen, ja fieltää kofonansa alttarilla suitsutta-
misen, joilla vieläkin keisarimme ja ylimäisemme uhraawat.
Ah, ajattelin minä, kuka autaa minulle viimeinkin waloa
tässä pimeydessä; kuka saatta minua siihen totuuteen, jolla
autuus käsitetään! Näissä ajatuksissa nukuin minä. Unes-
sani näin erään oudon miehen tulewan pilwistä luokseni,
täynnä jumalallista funniata ja taiwaallista korkeutta, ja
hän sanoi ystävällisesti minulle: „sinä miehenesi ja lap-
sinesi tulette huomenna minun luokseni, ja tulette

hawaitsemaan että minä olen, joka taidan autuaaksi tehdä kaikkiä niitä, jotka minua rakastavat ja käskyni pitävät." Niin puhui hän — ja minä heräsin. Mitäs luulet tästä unestani rakas aviomieheni?"

Gustafius tuli kuin myhäksi tätä kuullessa, niin ettei hän tietänyt mitä hänen tähän sanoman pitäisi, koko hänen sydämensä tuli kuin kintäksi ilon liikutuksesta, viimein sanoi hän: „kiitetty olkoon se totinen ja ainoa fristittyjen Jumala, joka taivaan ja maan luonut on, että Hän on minullensin ilmaantunut! sama tuntematon olento ei ole muu kuin Kristus, Jumalan ainoa poika, sillä Hän on minuakin armahtanut, ja minullensin ilmaantunut." Nyt kertoi hänki waimollensa ilmestyksen, jonka hän metsässä nähnyt oli, jota puhuessansa hänen waimollensa näkyi, kuin hänen puolisonsa kasvoilla vieläkin olisi loistanut se taivaallinen kirkkaus joka tuli siitä pyhästä rististä.

„O kuinka yhteensopiwa eikö sinun ilmestyksestä ja minun uneni ole! sanoi hän. Saa, se jumalallinen olento, jota fristityt Wapahantajassensa kutsuvat, tahtoo totisesti meillemme ja lapsillemme antaa paremman elämän, onnen ja autuuden, kuin tämä maailma antaa taitaa. Sentähden eläämme wiivytelkö, rakas aviomieheni, kiiruhtamasta täyttämään tätä jumalallista käskyä, tullaiksemme osalliseksi Jumalan armosta ja taivaallisesta autuudesta. Saetaan jo tänäpäivänä se fristittyjen piispa käsiimme, jonka suun kautta Herran Kristus tahto meille ilmoittaa taivaallisen isänsä tahdon meidän autuudestamme."

„Saa, niin pitääkin tapahtuman, sanoi Gustafius, meidän pitää jo tänäpäivänä lähtemään kaupunkiin. Siellä on parempi tilaisuus saada useimmin piispaa puhutella." Paikalla kutsutti hän luoksensa kaksi uskollisinta palvelijataansa, jotka olivat hänen kerallansa käyneet sotaa Partilaisia vastaan ja rauhan tehtyä jääneet hänellä asumaan. Ensimmäisen nimi oli Afatsius ja toisen Antiofus. Molemmat olivat siivoja miehiä, ja jonka Gustafius hyvin kyl-

lä tiesi) fristittyjä. Näille kertoi nyt Gustafius, kuinka Kristus oli hänelle metsässä ilmaantanut. Akatsius pani samassa käteensä ristiin ja sanoi: Kiitetty olkoon rakas taivaallinen isämme ja vapahdamme Jesus Kristus, että sinäkin rakas päämiehemme olet totuuden tuntuon tullut. Minä olen jo usein sinusta tälle Antiofusselle ja monelle muulle fristitylle puhunut, että sinä awullisuutesi ja hyvyytesi suhteen köyhiä kohtaan olet muinoisen päällikön Korneiliuksen kaltainen, jolle myös hywäntekewäisyytensä tähden lähetettiin Jumalan enkeli, joka hänen käski mennä apostoli Pietarin luo. Samoin käskee sinua nyt Kristus hurskaan piispanme Johanneksen tykö. Kiitetty ja kunnioitettu olkoon Jumala ja hänen rakas poikansa Jesus Kristus!”

„Noh hywä, sanoi Gustafius, niinkuin nyt meidän täytyy mennä kaupunkiin, niin walitkat palwelijoistani niitä kansamme, jotka tahti jo owat fristittyjä, tahti aikowat niiksi tulla. Kaupunkiin tultua menkääät samassa piispan luo ja sanokaat hänelle, ettei hänen tarwitse mitään epäillä luokseni tullessansa, en minä ole koskaan fristittyin wihollinen ollut, ja sanokaat että taivaallinen ilmestys on minun hänen luoksensa käskennyt, kysykääät sitte myöskin millä ajalla minä waimoneni ja lapsineni woisin odottaa häntä tulewaksi.”

Samassa alettiin hanffeutua matkaan ja wähän ajan kuluttua oli jo Gustafius perheineensä ja muutamain uskollisimpain palweljainsa kanssa tiellä kaupunkiin.

Kaupunkiin tultua menivät kohta Akatsius ja Antiofus piispan luo, jonka he kauvan oliwat tunteneet, ja jolle myöskin oliwat tutut, niinkuin uskolliset Herran opetuslapset. He kertoivat nyt hänelle kaikki mitä tapahtunut oli. Piispa tuli siitä sanomattoman iloiseksi ja sanoi: „mutta niinkuin tiedätte meitä fristittyjä suuresti wainottawan tässä kaupungissa, niin taitaisi epäilemättä herranne kanssa pahoin käydä samassa, jos minä päiwällä julkisesti hänen luo menisin. Jonkatähden minä lunlen parhaaksi tässä a-

stassa pitää molemmin puolin varojamme, eikä ennen kuin ilta hämärässä herranne työ tulla."

Molemmat miehet toivat tämän sanoman Gustafiukselle. Hän tuli aiwan liikutetuksi piispan hyväntahtoisuudesta. Samassa auringon laskeuttua koki hän kaikki omaisensa isompaan saliin kotonansa ja valkasi sen kynnillä. Piispa tulikin määrättyllä ajalla kahden apulaisensa kanssa: Gustafius kiirehti hänelle vastaan, ja laskeutui polvillensa hänen eteensä; mutta piispa nosti hänen ylös ja sanoi, niinkuin muinoin pyhä Pietari päämiehelle Korneliukselle: „nouste ylös, sillä minä olen myös ihminen!" Piispa astui siis saliin ja kaikki kohtasivat häntä ilolla ja kunnioittamisella. Hän oli sangen kunnioitettava vanha mies, nimeltänsä Johannes, täynnä viisautta, rakkautta ja siwentyä. Hän oli vielä erään apostolin opetuslapsi, ja kufaties sen saman, jonka nimeä hän kanto ja jota Herra suurimmasti rakasti. Hänen terävä katsantonsa hämmästytti tosin melkein kaikkia alussa, mutta hänen ystävällisyytensä ja puheensa sitä vastaan miellyttivät kohta jokaisen sydämmen häneen.

Piispan tällä tavalla sisään tultua, ilmoitti Gustafius hänelle koko sydämmensä. Hän puhui hänelle epäilyksistään, wihelijäisestä tilastansa sisällisestä lewottomuudestaan, ja kuin Herra oli hänen kääntänyt menneä waimonsa ja lapsiensa kirstittyjen piispan luo: „Ah, sanoi hän hänelle kertomisensa lopulla, sinä nä'et kuinka ehsyys, synti ja turmelus ovat tähänasti olleet perintö-osani, sano nyt, kuinka minä voisin tulla autetuksi?"

Piispa alkoi nyt puhua ja sanoi: „ehsyys, synti, turmeltu luonto ja heikkous ovat joka kuolevaisen perintö-osana. Joka ihminen tultuansa Jumalan armosta oikein tuntemaan itseänsä, tuntee alussa semmoisen wajauden ja kuorman tykönsä, jota ei hän itse missään tavoin huojeta ja auttaa taida. Hän tuntee itsessään jotakuta erinomaista tapahtuneeksi, joka häntä sisällisesti murheelliseksi ja

lewottomaksi saattaa; tässä tilassa pysyy hän niin kauvan, kunnes hengen silmäin awauttua hän wasta tulee hawaitsemaan olewansa kaukana Jumalasta synnin ja pahuuden kautta ja kofonansa tuomion ja kadotuksen alaisen. Mutta tässä on sitten aiwan tarkasti waarinotettavana, ettei sielun wihollinen ja ihmisen oma synnillinen luonto saattaisi sielua eksymään ja harhatielle joutumaan, nimittäin sillä tavalla: ettei ihminen tultuansa tähän tilaan, ala etsiä huojennusta ja lohdutusta muualta, niinkuin esimerkiksi entisistä synnillisistä huwituksista, maallisista seuroista j. n. e. eikä hartaasta rukouksesta ja Jumalan pyhästä sanasta ha'e fewennystä fuormallensa."

„Mutta auttamaan ja wapahtamaan ihmistä synnin ja kadotuksen wallasta on Jumalan poika tullut maailmaan. Hän on valkeus, joka pimeyttämme valkasee ja saattaa meitä oikeaan totuuden tuntoon, jonka perään halawoimme. Hänellä on woima syntiä anteeksi antaa, sekä katkaista se side, jolla me siihen vielä sidotut olemme ja sowittaa synnin seuraukset. Hän on elämä; Hän ainoastansa woipi saattaa meitä kaikkeen hyvään toimelliseksi; se on Hän, joka jo täällä ajassa antaa meille maistaa tulewaisen onnen estemästä, jonka Hän kaikille omillensa taivaassa walmistanut on; Hän yksin woipi antaa meille kirsikälläsihyttä ei ainoastansa ajallisia waiwoja miehuullisesti woittamaan, vaan myös ei pelkäämään fuolematafian, joka ei olekkaan kristityille muu kuin portti ijankaikkiseen elämään. Sanalla sanottu kaikki mitä meiltä puuttuu, tahtoo ja woipi Hän antaa meille. Kristillinen uskon oppi on sentähden kaikkein tarpeellisin ja oikein, sillä ainoastansa sen kautta voimme käsittää kaikki hengelliset tarpeemme, saada huojennuksen lewottomuudestamme ja lohdutuksen murheistamme. Tämän totuuden tulet sinä aina selkeämmästi ja sywemmältä hawaitsemaan, kuin sen jumalallisen ja autuaaksi tekewän Jesuksen opin tulet paremmin tietämään ja täyttämään. Sillä jokainen joka tätä oppia seuraa, hän tulee tietämään sen Jumalasta olewan."

„Minä tiedän aiwan hywin, puhui piispa vielä, kuinka armelias ja awullinen sinä kōyhiä kōhtaan olet ja kuinka sinä erinomattain wainottuja kristittyjä suojellut ja monta kuolemastakin pelastanut olet. Sinä olet sinä Herran Kristusta tietämättä palwellut, mutta kerran tulet itse näkemään, ketäs palwellut olet.“

„Risti on tosin sinulla tähän asti ollut krouksen merkinä, sinä et sitä ole muuksi kuin wälifappaleeksi arwannut, jonka päälle ainoastansa suurimmat ryövärit ja pahantekijät wenytetään ja kuuletetaan kaikkein häpeällisimpään kuolemaan. Mutta sitten kuin Kristus, kaikkein pyhin ja wiattomin Jumalan karksa, sulasta rakkaudesta ihmiskuntaa kōhtaan, kärsi sen päällä pilkan ja kuoleman katkeruuden meitä kadotuksesta auttaaksensa, pidämme me kristityt ristin kaikkein pyhimpänä, korkeimpana ja parhaimpana uhratun rakkauden merkinä, sillä Jumala itse on sula rakkaus. Risti on lunastuksemme pyhin merkki; se muistuttaa meitä rakastamaan Wapahtajaamme, koska Hän meitä ensin rakastanut on — ja olemaan Hänen kaltaisansa rakkaudessa, nöyryydessä ja siweydessä. Hän, joka itsensä alensi ristin kuolemaan asti, on taivasten taivahan ylitse korotettu, ja Hän on kaikkein niitten auttaja ja autuaaksi saattaja, jotka Häneen turwaawat, Häntä kuulewat ja seuraawat. Sanalla sanottu: Hän on meille kaikki kaikissa. Ja tämän tähden on sinulle risti täydessä taivaallisessa walossa ilmestynyt, sillä „ristissä ainoassa on autuus.“

Seuraten Wapahtajaamme käskyä: „ensin opettakaat ja sitten kastakaat“ käwi piispa sitten joka iltä Gustafiusen kotona neuwomassa. Kaikki olivat siitä sangen iloiset ja kōkoutuivat joka iltä määrätyllä ajalla. Mina alotti hän opetuksensa nöyrällä rukouksella, joka kōhoitti jokaista enemmän hartauteen ja waarinottamiseen. Sitten neuvoi hän heitä sangen wiisaasti ja toimellisesti. Opetuksen päätettyä rufoili hän taas, ja kōhoitti jokaista joka päivä ahkerasti rufoilemaan, saadaksensa aina enemmän armoa ja

walistusta. He tefiwätfin niin. He ikäwöittiwät suurella haululla sitä päivää, jona he fasteen kautta tulisiwat fristityiksi, puhdistetuiksi synneistänsä ja täytetyiksi Pyhällä Hengellä.

Viimein tulikin se niin kauvan toivottu päivä, ja monta fristittyä kofoutui pyhän fasteen todistajiksi. Sanguen liifuttawainen ja juhlallinen oli se toimitus, kuin Gustafius, waimonsa ja molempain poikaistensa kanssa, tunnustiwat uskonsa Jesuksen päälle, kielsiwät synnin ja kaikeu kuin heitä Jumalasta eroittaa woisi, ja wahvasti päättiwät waeltaa puhtaasti ja elää pyhästi ja nuhteettomasti. Tämän päälle fastoi piispa heitä nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Myös suuri osa kaupunkiin tulleita hänen orjiansa antoiwat itsensä fastaa. Piispa antoi myös jofaiselle heistä uuden nimen. Gustafius, joka tähän asti Blasidiuksen nimellä tunnettiin ympäri maailmata, sai fasteessa nimen Gustafius; hänen awiopuolisonsa Trajana nimitettiin Teopista, wanhemmalle pojalle annettiin nimi Rafapius ja nuoremalle Teopistus.

Seuraawana sunnuntaina saattoi piispa heitä kirkkoon ja asetti seurakunnan eteen. Kaikki oliwat siitä sydämmellisesti iloiset, saadessansa nähdä tätä hywää miestä awiopuolionsensa, josta niin paljon hywää kuulleet oliwat. He lauloiwat kaikki yhdessä hartaan kiitos- ja ylistyswirren Jumalalle, rukoullen, että fristittyjen seurakunta wieläkin senlaisilla lisääntyisi, jotka oikeaan totuuden tuntoon tulewat. Hartaalla ja nöyrällä rukouksella ja ilon liifutuksella ja'ettiin pyhä ehtoollinen. Kaikki yhdistyiwät sydämmelliseen Jumalan ylistykseen, että he tällä tapoin tuliwat sisällisesti yhdistetyiksi Wapahytajan kanssa ja juhlallisesti lupasiwat elää ja kuolla sille, joka heidän edestänsä kuollut on. Pyhä ja siweä hiljaisuus oli koko kirkko-ajan, siksi kuin viimein tämä pyhä toimitus päätettiin hartaalla rukouksella ja kiitoswirrellä.

Toisena päivänä, kuin jo Gustafiuksen täytyi palata maatilallensa, sanoi piispa hywästiä jättäessä hänelle:

„me elämme wainon aikana, emmekä voi yhtään hetkeä olla huoletta, sillä me olemme huoleasti kiini otetut, mestatut, eteen petojen heitettyt tahti poltetut. Sentähden emme tiedä toikko tässä maailmassa saanemmekaan enempätä toisiamme nähdä. Niin jätän minä siis teidät, niinkuin muinoin Paawali wanhimmat Efeson seurakunnasta, Jumalan ja Hänen armonsa haltuun ja huomaaan.“ Sitten laskeutui piispa ja koko seurakunta liikutettuna polwillensa. Ja hän rufoili näin: „o rakas Jumala, armahda meitä kaikkia, ja anna armosi, että me mahtaisimme riippua Sinussa ja Sinun rakkaassa Pojassasi, kuin oksat wiinapuuissa, suo kaikkein meidän uskossa ja rakkaudessa loppuun asti pysyväiset olla, ettemme minkään wainon antaisi itsiämme wietellä oikealta tieltä, ettei yksikään meistä kadotukseen joutua mahtais, waan että kaikki tämän lyhyen ajallisen kärsimisen ja murheitten perästä voisimme kohdata toisemme tuolla Sinun waltakunnassasi herraudessa. Näitä lainaa meille o armollinen Jumala, Poikasi meidän kalliin Wapahtajamme ansion tähden.“

Rukouksen päätettyä nousi piispa ylös ja sanoi ennustuksen hengesä Gustafiukselle: „tähän asti on sinulla, arwoitettu mies, ollut kyllä kaikkea sitä, kuin voidaan kutsua onneksi tässä maailmassa, niinkuin: rikkaus, wirta, funnia, rakas puoliso, iloiset ja rakkaat lapset, mutta sinä tulet myös kohta maistamaan ihmisen elämän wihelijäisyyden katkeruuttakin. Mutta älä toki kiellä Kristusta kärsimisissäsi. Jumala koettelee kaikkia, joita Hän rakastaa. Ensi kärsimiset ja kiusaukset loppuvat tosin hywästi; mutta sitten tulee suurempi koettelemus. Sinussa täytetään se Raamatun paikka, joka sanoo: „autuas se mies, joka koettelemuksessa wahwa on; sillä koska hän kuolemaan asti uskollinen on, saapi hän elämän ruunun, jonka Jumala walmistanut on kaikille niille, jotka Häntä rakastawat.“ Senjälkeen laski piispa Gustafiuksen, waimoneen ja lapsineen, ja sanoi: „menkää, Herran rauha olkoon teidän kanssanne!“

Kolmas Luku.

Ero.

Gustafius asui nyt taas perheineensä maahowisiansa, entisellänsä. Heille tuli warsin toinen elämä, ja he tunsivat itsensä kuin uudesta syntyneiksi. Koko luonto muuttui heidän silmissänsä ja näkyi paljoa ihanammalta; sillä kaikki mitä waan näkiwät, niinkuin auringon, puun, kukkaisen y. m., kaikki uskoivat olewan ainoasti Jumalan, sen rakkaan isän lahjan. He iloitsivat yhdistyksensä Jumalan kanssa, ja että nyt taiksiwat lapsellisella uskalluksella kutsua Jumalata isäksensä. Joka päivä lukiwat he Ewangeliumia. Jesuksen rakkaus ja wiisaus, sekä hänen sanansa ja työnsä, liikutti heitä sanomattomasti. He eiwät lakanneet Jumalata ylistämästä; jokainen päivä alkoi rukouksella ja päättyi kiitollisuudella Jumalata kohtaan. He sanoivat usiasti ihmisen ilman Jumalan tuntoa olewan kuin kalan, joka kuivalla maalla on; „usko ja Jumalan rakkaus on se tila jossa ihminen wasta totisesti elää. Ei kaiken maailman rikkaus ja onni ole werrattawa miksiäkään sen autuuden suhteeseen joka Jumalassa on. Jumalan ja Hänen rakkaan poikansa tunteminen on kaiken autuuden lähde, eikä turhaan itseltänsä Wapahatajasta nimitetä iankaikkiseksi elämäksi.“

Mutta eipä tätä rauhallista tilaa heille ainiaaksi festänyt; heille käwi kuin Pietarille tultuansa siltä pyhälta wuorelta, jossa Kristus firkaistettiin. Siellä oli hänenfin mielestänsä hywä olla; mutta täytyipä sieltä astua murheen laaksoon takaisin, jossa kauhiat piinat häntä odottiwat. Samoin ei Gustafiuskaan puolisonensa jääneet koetelemuksitta. Ensinkin alkoi koko paikkakunnan ympäri raawasten rutto liikkua, joka ei Gustafiuksenkaan farjaa säästännyt, mutta tappoi niin suunnattomasti eläimiä, ettei viimeiseltä heille yhtä ainoata jällelle jäänyt. Mutta Gus-

tatius sanoi, niinkuin muinoin hurskas Jopi: „Herra antoi, Herra otti, Herran nimi olkoon kiitetty!” hänen rakas puolisonsa lausui: „tämä on ainoasti ajallinen hymyys! pieninkin syntimme on niin suuri pahatyö, jota emme Jumalan edessä voi sovittaa minfäänlaisilla farjoilla, ja, ei-pä koko ajallisella hymyhdelläkään.”

Mutta ei kaukaa kulunut kuin vieläkin suuremmat kottelemukset tulivat heidän päällensä. Gräs tarttuma tauti alkoi ihmistenkin seassa liikkua; myös Gustafuksen kotolaisista ja palvelijoista kääntyi monta kipsiä. Herran tulewat Afatius ja Antiofus hämmästyneinä Gustafuksen luo, sanoen: „pakene pi’an rakas Herra, waimonesi ja lapsinesi, kauhia rutto on liikkeellä.” „Rutto?” kysyi Teopista säikähtyneenä; o Jumala armahda meitä! ah rakas puolisoni mitä meidän täytyy tehdä? pakenemankowai jäämän?” „Jos jäätte,” sanoi Antiofus, niin kaikki epäilemättä fuolette. Säälikäät toki lapsianne ja pa’ettaat!” Gustafius wastasi: „te olette minulle kaikki yhtä rakkaat kuin omat lapsenikin, kuinka minä teitä niin suureen waaraan jättäisin? jäädään waan Jumalan nimesä rakas puolisoni paikallamme; meidän ei pidä millään muotoa laiminlöymän tätä tilaisuutta, jossa enemmän ja parhaitten voimme hyvää tehdä. Nyt on aika tullut, jona meidän täytyy osoittaa, tokko olemme oikeat ja uskolliset Jesuksen opetuslapset. Hän itse sanoi: „rakastakaat toisianne, niinkuin minäkin teitä rakastan; siitä jokainen tuntee teitä opetuslapsikseni, jos toisianne rakastatte.” Ja mikä rakkaus se olisi, jos emme lähimmäisiämme heidän tuskissansa ja hädißänsä auttaisi? tehkäämme sentähden rakain puolisoni, mitä kristillinen rakkaus meiltä waatii, ja luottakaamme ainoastansa Jumalaan; Hän woipi meitä lapsinemme täälläkin warjella, sillä jos waikka minne menisimme, niin taitaa Hän kuitenkin jokapaikasta meitä löytää. Sentähden jääkäämme paikallamme, ja tehkoon Hän kanssamme oman pyhän tahtonsa jälkeen.” He jäiwätkin. Monet kotolaisis-

tansa pakenivat — mutta Akatsius, Antiohus ja kaikki jotka fristittyjä olivat, ei ajatelleetkaan pa'eta. „Emme luomme teistä,“ sanoivat kuin yhdestä suusta, „tahdomme olla teille uskolliset kuolemaan asti!“

Rutto alkoi liikkua aina enemmän ja enemmän; myös ne kaikki mainittua urosta ja monta muuta kääntyivät tautiin. Gustafiuksen kaunis maatalo ja melkein kaikki ympärillä olevat talot, muuttuivat kuin yhteiseksi poto-huoneiksi, joissa kaikki olivat sairaita, eikä yhtään holhojata. Niistä astansa Gustafius vaimonsa olivat väsymättömät heitä vaaliessa. Itse hän piti huolta mies- ja hänen puolisonsa vaimo-puolista. Namusta iltaan ja ustiasti läpi yön hyöriivät he sairasten, kuolevain ja ruumisten kesken. Ja vaikka haudat pidettiin silloin hyvin kalliissa hinnassa, niin eivät kuitenkään kustannuksista luvua pitäneet, vaan antoivat joka ruumiin maahan haudattaa. Näin vaihtuivat koko taudin liikkumisen alla, sillä Gustafius, puolisonsa ja lapsiensä olivat kokonansa terveet, ja usein muisteliivat sentähden näitä Raamatun sanoja: „joka korkeimman turvissa istuu, ja Hänen kaikkivaltiaisuutensa huostassa on, sen ei tarvitse pelätä ruttoa, eikä minäänlaista tarttuvaa tautia.“ — Viimeinkin loppui rutto liikkumasta. Paljon ihmistä oli siihen kuollut, mutta jotka parannettiin, ne hoivertelivat kuin warjat voimattomina, ja kuin kuoleman kummit valjuina. Gustafius puolisonsa kiittivät nyt Jumalata, että Hän heitä ja heidän lastiansa niin ihmeellisellä tavalla suojellut oli ja että Hän Akatsiuksen ja Antiohusen ja monen muun uskollisen palvelijan kuolemasta pelastanut oli.

He toivoivat nyt jo parempata elämätä, mutta eipä heidän koettelemuksensa siihen loppunut. Ympäristöllä asuma pakanallinen kansakunta ylti tästä witsauksesta paremmuuden sijaan vielä pahemmiksi entistä. He liittyivät salaiseen tuumaan Gustafiuksen maahowin päälle karata, ryömätä kaiken hänen tavaransa ja jäännökset polttaa tulella.

Mutta kuin he eivät julkeneet tofi noin tuostaan sitä tehdä, hoksivat he ensin syyn, josta olisivat voineet siihen pystyä. He kiroilivat Gustafiuksia, syyttäen häntä synpäästä ja kaikkeen siihen onnettomuuteen joka nykyisin kaikkia kohdasti. „Meidän vihoitetut jumalamme“, sanoivat he, „lähettivät tällaiset witsaukset ja rution päällemme, rangaistuksensa hänen itsepäisyhttänsä. Jos ei hän olisi fristityksi tullut, niin eivät olisi nämät raskuudet maamme kohdanneet. Kostakaamme siis se hänelle yhteisesti, semmin kuin kuin nyt on sopivin tilaisuus siihen; kaikki hänen voimallisimmat sankarinsa ja palvelijansa ovat kuolleet, ja jospa joku olisi elossa, niin ovat vielä heikkoja ja tykenemättömiä meitä vastustamaan. Hänellä on avaria maita ja kaikenlaista rikkautta, menkäämme ja omistakaamme ne itsellemme.“ Tässä tarkoituksessa hyökänthiwätkin eräänä päivänä suuressa joukossa hänen maahowiinsa, ryöstivät sieltä kaiken irtonaisten tawaran, kullaa, hopeaa, kalliit vaatteen ja kaiken elatuskeinon. Saaliinsa kantoivat jo sitäwarten varustettuihin wauuihin, mutta mitä ei voineet kassansa saada, ne he särkivät ja turmelivat tärwöille ja viimein pistivät howin palamaan. Jossa paubinalla ja riemuhuudolla menivät he viimein pois. Gustafiukselle heinensä ei jäänyt mellein muuta jälle kuin henki. Mutta hän kärsi tämänkin kauhian onnettomuuden suurella kärsiwälsisyydellä, ja sanoi: „tapahuoon Herran tahto, eihän ne ole muuta kuin katoawaisia tawaroita, jotka he pois weivät, niitä paitsi olla on hyödyllisempi kuin niillä kerskaaminen. Mutuas se ihminen, joka niitä tawaroita tarfoittaa, joita ei minkäänlainen waras eikä ryöwäri taida pois ottaa.“

Gustafius puolisonensa tunsiwat nyt luonnollisen tilansa jo järin tufalaksi. Misa lähenei jona olisi pitänyt kootaman wilja maasta, mutta heillä ei ollut kettään, joka olisi heitä siinä auttanut, ei yhtään hewoista joka olisi kynnänyt, eikä yhtään siementä, jota olisi woiu taas maahan

tylwää. Gustafius päätti siis tässä tarpeesjansa ottaa tur-
 wansa muutamain Ruomin aatelin suurisukuihin luo, jotka tätä
 ennen olivat olleet hänen parhaita ystämiänsä, ja usiasti
 käyneet metsästämissä hänen kerallansa, mutta koska ne sai-
 wat fuulla Gustafiuksen tulleen fristityksi, niin eiwät tah-
 toneet enempätä hänestä huolia. Tämä käwi tosin far-
 maalta Gustafius paran mielelle; hän olisi suonut heidän
 jokaisen myös samasta hengellisestä onnesta osalliseksi kuin
 hänkin: mutta koska he nyt alkoivat wälttää häntä, niin
 ei hänkän ollut mieluinen menemään heidän seuraansa, ym-
 märtäen nyt paremmin aikansa käyttää, wälttäessä heidän
 joutawia jaaritusiansa ja turhaa ajan kulua. Näistä oli hän
 monta ennen tarpeessa auttanut, sentähden luuli hän wä-
 hintäkin niitten hänelle eh'edes jotakuta lainaawan, siksi
 kuin hän voimiinsa päästyä olisi heille maksanut. Mutta
 ensimmäinen, jonka luo hän meni, ei tahtonut tietääkään
 näitä Wapautajan sanoja: „parempi on antaa kuin ottaa,”
 mutta enemmän piteli omassa pahanallisessa puheen parres-
 sa: „parempi ottaa kuin antaa,” wanno ei itsellänsäkään
 olewan tarpeeksi, ja ettei hän kuinkaan voi auttaa häntä.
 Toinen, joka jo kauwan kadhti Gustafiuksen onnea, ja siitä
 syystä wihasi ja wainosi häntä, mutta kavaluudella teesken-
 telihen aina olewansa hänen paras ystäwänsä, kohtasi hän-
 tä nyt suurella pilkalla ja ylenkatseella, käskien hänen pai-
 kalla pötkiä pois. Kolmas, muita pikkuisen parempi ja
 kunniallisempi olewinansa, neuvoi häntä menemään perhei-
 nensä pois koko paikkakunnasta; „sillä wihollisesti, sanoi
 hän, hakewat parhaillansa tilaisuutta, saadaassensa sinua tuo-
 mituksi fuolemaan; myös waimollesi on sama kowa onni
 walmistettu.”

Koska nyt ei enempätä kukaan Gustafiusta auttaa
 tahtonut, aikoi hän keisarilta apua rukoilla. Tässä tarvoi-
 tuksessa kirjottifiin hän eräälle ystäwällensä Ruomiin, joka
 oli keisarin parhaita arwossa pidettyjä miehiä, rukoillen
 häntä anomaan keisarilta armoa ja apua itsellensä. Mutta

pakanallinen keisari sanoi: „minä olen aina suuressa armossa pitänyt sotapäällikköäni Placidusta, mutta kristitty Gustafius, niinkuin hän nyt itsensä nimittää, on minulle kovanansa outo. Minä surkuttelen kowin, että niin armossa pidettävä ja toimellinen mies on antautunut siihen uskonoppiin, jonka seuraajat lain jälkeen ansaitsevat tulla päiwiltä pois otetuiksi. Häntä auttaa nykyisessä tilassansa, olisi yhtäpaljon kuin tottelematointa lahjoittaa ja funnioittaa. Lain asetuksesta en minä myöskään millään tavoin voi häntä suojella. Mutta kuitenkin hänen pitkän ja uskollisen palveluksensa vuoksi on minun sääli menettää hänen kanssansa lain jälkeen, sentähden tefisi hän kaikkein parahitten jos aikansa pakenisi pois koko waltakunnastani, lymyten johonkuhun maanpaikkaan, jossa ei kukaan enempätä hänestä mitään tietoa saisi. Mutta jos hän tefisi niin kuin sydämellisin toiwotukseni olisi, ja fieltäisi nykyisen uskonsa, niin hän löytäisi minussa paikalla armollisimman keisarin kohtaansa.”

Tämän keisarillisen wastauksen luettuansa, sanoi Gustafius puolisollensa: „rakkaani! meitä käsketään koko tältä paikkakunnalta pois lähtemään, menkäämme Egyptiin. Siellä toiwon minä saavamme senlaisen paikan, jossa me Jumalata rauhassa palwella taidamme. Menkäämme jo tänäpäivänä lastemme kanssa ulos tästä kaupungista; mutta ettei tämä pakanallinen kansa meille jotakuta pahaa päiwällä tefisi, sentähden täytyy meidän öiseen aikaan täältä lähteä.” Teopista sanoi: „minulle tuntuisi tosin aiwan työläältä näiltä syntymä tienoilta lähteä, joilla minä ihanat lapsuuteni päiwät wiettänyt olen, mutta kuitenkin olen siihen walmis; sillä minä näen sen olewan Jumalan tahdon. Hänen pyhät enkelinsä johdattakoot meitä!”

Mutta kuin molemmat palwelijat Akatsius ja Antiofus saivat tämän tietää, hämmästyivät suuresti. „Ah rakas herramme!” sanoi Akatsius, „niin ilman fetään mielitte perheinenne pois matkustaa wieraasen maahan! mekin olemme vielä kowin heikkoja, mennäksemme teidän kera; jää-

fääät tofi vähintä fiksi fuin woimistumme! sitten menemme teidän kanssanne, waikka maailman ääriin asti.,, Antiofus sanoi: "voi, eikös teitä jo ilmanfin ole kyllä kowa onni kohdannut, fuin teidän täytyy jättää tiluksenne autioiksi? vieläköös päälliseksi ajotte jättää uskolliset ystävänsä? wiipykääät tofi niin kauwan, kunnes paranemme. Sitten tahdomme mieluisesti seurata teitä ja liewittää furjuuttanne tiellä; päiwät ja yöt tahdomme siellä wieraassa maassa työtä tehdä, ansaitaksamme teille ruumiin ravintoa ja werhoa."

Gustafius wastasi liikutettuna: „rakkaat ystäwät! minä olen wakuutettu rakkaudestanne ja uskollisuudestanne kohtaani, josta kiitänfin teitä sydämeistäni. Mutta seurata minua on teille kohonansa mahdotoin. Minä tosin woin nyt mennä minne tahdon, sillä minä olen jo eroitettu palveluksesta, mutta te olette vielä welolliset jäämään keisaria palwelemaan, sentähden täytyy teidän uskollisesti toimittaa wirkaanne, ja olla joka aika walmiit täyttämään hänen käskyjäänsä. Usukaat siis Herran nimesä rauhasa, ja jääfääät paikallenne."

Samassa ilmoittiwat molemmat sankarit tämän sanoman muille fristityille ja palwelijoille, herransa muka aikowan jo tänä iltana waimonensa ja lapsinensa poismatkustaa. Tämä tulikin kohta kaikkille tietäväksi. Sofainen kiiruhti vielä herran näkemään ja hyvästi jättämään tämän werrattoman miehen ja hänen perheensä. Melkein kaikki oliwat vielä sangen woimattomia ja kalpeita äsköisestä taudista, niin että tuskin jaksowat saumainsa nojassa ja loitella hyvästi jätölle. Kaikki itkivät ja oliwat aiwan murheelliset siitä. Mutta Gustafius lohdutti heitä ja sanoi: „pysykääät waan wahwoina uskossa, toiwossa ja rakkaudessa loppuun asti, niin kyllä me, jos ei enempätä täällä maan päällä, niin epäilemättä tuolla taiwaassa, saamme taas toistisesti toisiamme kohdata.

Kun tullua fuin kuu oli jo melkein korkealle nous-

nut ja paistoi selkiästi taiwaalla, sanoi Gustafius puolisolensa: „menkäämme siis nyt Herran nimesä matkaan!“ Kaikki läsnä olleet purskautivat äänessä itsemään. Hän ja hänen puolisonsa kättelivät vielä jostain, myös heidän kaikki poikaistansa ojentelivat pieniä käsiänsä jokselle hyvästi jättäessä, vanhempainsa esimerkin jälkeen, kaikki tulivat vielä sitäkin enemmän liikutetuiksi, ja saattoivat heitä kaupungin portille asti. He aikoivat vieläkin edemmäksi saattaa, mutta Gustafius kiittosi heille jo jäämään. He tottelivat, ja jokin seisattui vielä itkusilmin katsomaan tämän vähäisen perhefunnan matkustamista.

Tosin olivat ne suuresti liikutettavainen näky kuin tämä hyväntahtoinen ja sielua perhefunta tällä tapaa pois matkusti. Waatteustestanja taidettiin kyllä hawaita heidän tähän asti olleen suurta surua ja kunniasa maailmassa, mutta matkatarpeista joilla he itsensä olivat tielle valmistaneet, oli selkiästi nähtävä, että he nyt olivat köyhiä pöytäisiä. Gustafiuksella oli mieheä myötäisellä ja matkasauvan asemasta pitkä sotakeihäs kädessä, ja seläksensä kantoi hän fonttia, jossa oli moniata vanhoja vaatteita, jääneitä heille vielä ryöstön jälkeen, ja jotka olivatkin heille nyt sillä pitkällä taipaleella sangen tarpeelliset. Teopista, vielä suurisuisten vaateparren mukaan vaatettuna, kantoi ewäs-koria käsiwarrellansa sillä he eivät luottaneet niihin ihmisiin, joitten maan läpi heidän täytyi waeltaa, sillä fristittyin wihollisina eivät olisi kenties leipä-palaistakaan heille antaneet. Gustafius kulki siis tällä tapaa pitkin tietä, kulettain itfewätä puolisotansa kädessä, joka oli vielä senlaiseen matkatapaan kotonansa tottumaton. Heidän kaikki poikaistansa juosta piirittivät edellä, ja tuntuivat menewänsä ilolla kaikkia wastuksia vastaan, waikka heitä tiellä mitä hywänsä kohtajaisi. Näin kulki kaikki sitä kaunist, molemmin puolin hedelmäpuilla istutettua tietä, jota myöten ennen komeissa wauuissa ja parhaimmilla hewoissilla olivat ajaneet.

Teopista fääntyi vielä ustiasti taafsensa katsomaan
kynneleet silmissä ihanata maahowiansa, joka kuulta walais-
tuna vielä wähän pilkutti puitten takaa. Gustafius loh-
dutteli häntä ja sanoi: „armas puolisoni! elä siitä niin fo-
win sure, olisihan meidän fuitenfin ferran täytynyt siitä
erota. Me olemme täällä maailmassa oudot ja muikalai-
set, eikä meillä ole missään pysymäistä asumastaa. Ei Su-
mala meitä täällä lyhyellä matkallamme unhota, ainakin
suopi Hän meille jonkun asunnon, siksi kuin Hän meidät
forjaa taiwaallisiin majoihinsa, joissa ijäti huoletta asua
taidamme.“

Mäljäs Lufu.

Julma muriaani.

Muutaman päivän matkustettua tulivat viimein Kes-
fimeren rannalle, jonka ylitse heidän täytyi päästä. Sata-
massa seisoi parhaillansa eräs iso ja kornia kauppalaiwa,
joka oli aikeissa Egyptiin purjehtia. Iso joukko päiwäläi-
siä ja laiwan wäestöä olivat ahkerasti sitä lastaamassa
kaikenlaisilla tawarvilla ja laiwan isäntä eräs rikkaasti waa-
tettu muriaani käweli ylöstiästi pitkin laiwan kanttia, pitäen
silmtällä työmiehiä ja järjhen wälistä aika lailla muutamalle
heistä. Tältä kysyi Gustafius „etkös ottaisit minua tämän
waimoni ja näitten lasteni kanssa wiedäksesi Egyptiin, mitä
kohtuus on, tahdon minä maksaa sinulle?“ „miksi ei! was-
tasi muriaani, „aiwan mielelläni teen minä sen.“ Näitä sa-
noissansa katseli hän tärkeästi Gustafiussta, hänen waimo-
ansa ja lapsiansa. „Mitä tahdot wiemäpalkkaa meistä?“
„En minä liifaa ota,“ kuului wastaus, „annetaan siitä olla
puhumatta, siksi kuin matkan päähän pääsemme.“ He as-
tuivat siis laiwaan. Kohta senjälkeen nostettiin ankkuri,

myötäinen tuuli puhalsi purjeeseen ja laiva alkoi mennä
sileästi merta myöten. Lapset olivat suuresti iloisiansa
tästä, sillä heille näkyi kuin olisi maa ja puut liikkuneet ja
laiva seisonut paikallansa; mutta heidän hellä äitinsä ei
voinut ilman kyhneleittä katsoa vähitellen filmistä katoa-
vaa maata.

Gustafius lohdutteli häntä ja sanoi: „Sumala, joka
maan ja meren luonut on, Hän on meistäkin kyllä huolen
pitävä! Hän on nyt antama meille täällä toisen isänmaan
asuaksemme, siksi kuin Hän meitä viimein taivaalliseen isän-
maahamme korjaa.“ Hänen puolisonsa tuli näistä sanoista
lohdutetuksi ja oli iloinen nähdessänsä Sumalan kaikkival-
taisuuden ihmetöitä merellä, semminfin kuin ei Hän meren
ihanaisuuksia vielä tähänasti ollutkaan nähnyt. Alamulla
varhain huomitti heitä nouseva aurinko, joka kumaili we-
dessä, niin että lapset luulivat kalli aurinkoa olevan.
Päivällä näkivät monta pientä ihanata saarta, jotka oli-
vat kuin merestä nousneita ja tuntuivat kuin uiskentele-
van laivan siivutse. Kaikenlaisia kaloja näyttäytyi wä-
listä veden pinnalla ja puikahтели taas mereen; wälistä taas
lensi isoja lintuparvia ilorähinällä meren ylitse. Kaikki
tämä ilahdutti lapsia suuresti. Tuuli puhalteli toisiansa hil-
jemmin, toisiansa voimakkaammin, ikään kuin warsin leifi-
tellen aaltojen kanssa, niitä wälistä tasautumaan wälistä
kohoamaan ärähtellessänsä. Moni ihana ilta-taiwas helkka-
pimaisin pilvin kumaili meressä ja ilahdutti heidän miel-
tänsä suuresti. Ustiasti olivat yöt läpi walweilla, ihailien
kuuta ja tähtiä taivaalla, jotka wälistä näkivät, wälistä
taas peittäntyivät pilvein kulkiessa. Muutaman päivän
perästä näkyi jo maa, jolla he toivoivat toki sen merran
staa saavansa, että voisivat pysähtyä asumaan, ja josta
heidän elatukseksi ja viimein haudaksi ylettyisi.

Mutta nyt odotti heitä vieläkin isompi koettelemus.
Laiwan isännällä syttyi nimittäin luwaton taipumus Gus-
tafiuksen puolisoon, jonka kauneus ja säädyllisyys jo alussa

saattoivat muriaanin häneen mieltymään. Jo silloin päätti hän jos ei muutoin niin salaisesti ryömätä häntä awiomieheltänsä. Sentähden ei hän Egyptiä päinkään purjehtinut, waan kokonansa outoa nientä koki, jolla ei näkynyt muuta kuin paljaita kallioita ja hiekkia kankaita olewan. Hän käsli siis ankkurin laskea pohjaan. „Tässä on se maa, johon te ajotte,” sanoi hän, „tässä taidatte nyt mennä rannalle, ensin minulle wienäpalkan suorittuanne.” Gustafius kysyi hämmästyneenä: mitäs tämä merkitsee? eihän tämä ole Egypti, johon meidät wiedä lupasit.” „No kyllä minä sen paremmin sinua tiedän,” wastasi muriaani, „maksaa, ja mene matkoihisi!” Ja nyt waati hän häneltä niin suurta maksua, ettei heillä kaikkine tawaroinensa, ollut kymmentäkään osaa sitä suorittaaksensa. Gustafius hämmästy i tästä vielä enemmin, ettei tietänyt mitä hänen sanoman ja tefemän piti. Muriaani, joka tästä oli sisällisesti suuresti iloisensa, saadessa tämän lautta aineen ruweta riitelemään, käljasi Gustafiukselle hywin kowasti: „mitä? teillä ei ole waroja maksaa! ja minä olen siis petetty teiltä! waattenksenne jälkeen katsoin, luulin teitä warakkaitfi, ja nyt näen tuoneeni paljaita kerjäläisiä laiwasiani! — mutta ette minua petä, yhden teistä täytyy sen orjundellansa minulle palkita; jääköön tämä waimo orjakseni. Hän on luonani niin lauman, kuin minä hänen myyn, kyllä minä hänellä wetopalkkani saan, mutta teidän muiden täytyy mennä koki rannalle.”

Nämät sanat kuultuansa walseni Teopista pelosta ja kauhistuksesta. Gustafiuksella oli suuri työ woittaa liiwauttansa ja koston tämän julkisen wääräyden tähden. Molemmat poikaiset lankefiwat polwillensa laiwan isännän jalkoihin, rukouksen heitä armahutamaan eikä ryöstämään heiltä rakasta äitiänsä pois. Mutta laiwan isäntä ei ollut kuulewinansakan lasten rukouksia ja itkua, ja sanoi Gustafiukselle: „johan minä sanoin kerran, että sinun ja molempien poikasi täytyy raiwautua pois laiwastani, mutta sinä, sa-

noi hän Teopistalle, jäät tänne!" Teopista lanfesi miehensä faulaan ja huusi: „voi Gustafius minä en luovu sinusta — pelasta minua — ah auta meitä laupias Herr Jumala!" Nyt weti Gustafius miekkansa tupesta, otti puolisonsa vasemmalle puolelle ja miehen oikeaan käteensä, ja sanoi: „äläpäsi sinä ilkeä muriaani luule, etten minä sinua vastustaa ja voittaa taida." Mutta samassa hyökästyivät koko laivanwäestö Gustafiuksen päälle, heidän isäntänsä ensi wiittauksella, työnsivät Gustafiuksen pois, pitivät häntä wäkiwällä kiinni ja ottivat häneltä miehen. Laiwan isäntä tempasi Teopistan Gustafiuksen sylistä erillensä. Teopista pyörtyi ja kaatui kuin kukkanen suurelta tuulelta ja myrskyltä saamutettuna, hermottomana maahan, ja olisi loukannut itsensä, jos ei se julma muriaani olisi häntä siitä pidättänyt. Pojat, nähtyänsä isänsä voitettui laivan wäestöltä ja äitinsä tunnettomana mustan miehen sylissä, nostivat semmoisen surfian parfumisen ja huudon, että kiviisenki sydämen olisi tähtynyt siitä tulla liikutettui: sillä he eivät olleet koskaan nähneet pyörtynyttä, jonka tähden uskoivatkin äitinsä jo kuolleen. Mutta tällä pafanallijella joukolla ei ollut pienintäkään tuntoa. He kulettivat isäntänsä käsystä Gustafiuksen poikinsä weneesen, sou-tivat rantaan ja jättivät heidän sinne, mutta Teopistan pidättivät laivaan, käänsivät laivansa tuulen mukaan ja purjehtivat iloisina pois.

Gustafius jäi kuin ukkoisen nuolelta kohdattuna meren rannalle seisomaan, ei tietäen mitenkä hänen kansansa käwi; hän ei kuullut lastensaakaan parfumista, jotka itkien hänen polwiansa syleilivät, hän ojensi waan käteensä mereen päin, ja katseli surumielin laivaa, joka auringon lasketessa näkyi myötä tuulella aiwan huoliasti pois purjehtivan, siksi kuin se viimein kokonansa näkymistäkin katosi.

Viides Luku.

Metsän pedot.

Koska siis laiwa, jolla Teopista, se kaikkein rakkain ja kallin kuin Gustafiusella ja hänen lapsilla vielä tässä maailmassa oli, nähywistä katosi, hymyi Gustafius poikunensa erään kallion siwulle, siinä yöpyäksensä. Lapset waipuiwat häntä molemmin puolin ja kylliksi itkettyänsä nukkuiwat viimein makaamaan. Mutta sen suuresti pahotetun ja huolellisen isän silmä ei saanut ensinkään unta. Ajallisen omaisuutensa ryöstöstä ei hän nyt ensinkään huolinut, hän tustui ajattelikaan enempätä sen päälle. Mutta se tuntui nyt jo liian raskaalta hänestä, että Teopista hänen awiopuolionsa, jolla oli yksi sydän ja yksi sielu hänen kanssansa, nyt häneltä pois ryöwättiin, että hän, se rakkain hänen sydämiellensä, oli nyt pahanallisen joukon wallassa, jotka oliwat paitsi Jumalan pelkoa ja ihmisrakkautta, tämä särki sanomattomasti hänen sydäntänsä.

Kuitenkin koki hän kaikin tavoin lohduttaa itseänsä, hän katsahti kyyneleet silmissä taivaasen päin, ja sanoi: „o Jumala, Sinä kaikkein ihmisten rakas isä! kaikki mitä Sinä teet, on tosin hywä, waikka se meille wälistä pahalta näyttää. Sinun tietämättäsi ja tahdottasi he eiwät olisi tainneet häntä minulta poisottaa, eiwät olisi woineet ryöstää minulta rakasta awiopuolisetani. Waikka hän on nyt ryöwärein ja pahanain hallussa, niin hän on kuitenkin Sinun kädessäsi, suojele ja warjele Sinä rakas isä häntä. Ja waikka hän nyt tosin on kauwas eroitettu minusta ja rakkaista lapsistaansa, niin tuleehan vielä kerran se päivä, jona meitä taas kaikkia yhdistämä on, jos ei enempätä täällä murheen laaksoissa, niin epäilemättä tykönäsi iäisessä ilossa.“

Nyt tuli jo puoliyön aika. Kylmä tuuli alkoi ko-

wemmin tuulla ja wesi rupesti kohoamaan korfiammalle. Ympäristöllä kuului kauhia kottain ääni, etäällä laikui jalopeuran kiljunta ja ihan liifi heitä näki hän ison käärmeen matelewan meren rannalla. Mutta Gustafius ei pienimmästikään heitä pelännyt. „Joka Sinun o Herra luottaa,” sanoi hän, „sen ei tarwitse jalopeuran kitta pelätä, waan taitaa huoletta lewätä Sinun suojelluksestalla, sentähden tahdon minäkin huoletonna olla, waikka minä lapsineni nyt keskellä waaroja olen.” Bahwasti turwaten Jumalan warjellukseen, ei hän huolinutkaan yön kauhistuksista, eikä mikään waara heitä kohdannut, se waan ettei hän koko yössä woinut silmiänsä ummistaa.

Viimein tuli aamu. Aurinon säteet nostattiwat lapset ylös. Ensinkin katsahtiwat he isänsä päälle, katseliwat sitten ympärillensä, ja heidän ensimmäinen kysymyksensä oli äidistä, joka ei nähtyäänsä alkoivat taas surfiasti itkemään ja walittamaan. Isä koki puoleltansa laikin ta-woin heitä lohdutella. Mutta katsahdettuaan heidän päälensä, käwi hänelle itsellensä läpi sydämen. „Rakkaat lapsi raukat,” ajatteli hän, „ah kuinka paljoa te olette mailla! wahwistakoon Jumala minua, että taitaisin kewentää suruanne ja lohduttaa teitä murheissanne!”

Viimein wiihtyiwät poikaiset, ja wähyän ajan kuluttua ainoivat syödäksensä. Isälle käwi tämä läpi sydämen. Hän katseli ympärillensä, mutta ei missään näkynyt yhtään hedelmäpuuta eikä yhtään marjapensasta. Hän nousi eräälle kalliolle paremmin silmäilläseen ympäristöä. Mutta laikui oli kiwikko ja autiota maata, ei missään näkynyt yhdenkään ihmisen asuntohuonetta. Viimein luuli hän kuitenkin hywin etäällä näkewänsä puita ja pensaita, joitten tienoilla näkyi wirta juoksewan. „Rakkaat lapseni,” sanoi hän, „tuonne päin pitää meidän matkustaman, tuolla näkyy olewan muutamia hedelmä puita! tuolla päin on Egypti, siellä me kenties äitinkin kohtaamme. Samassa alkoivat sinne päin kulkea, ja hän kuletti molempia poi-

hiansa kädessä, sillä heidän oli vaikeata käydä hiekkaa myöten. Yhdellä puolella tietänsä oli firisko, toisella meri. Aurinko kohosi aina korkeammalle ja sitä myöten tuli aina kuumempi. Kalliot kuumenivat, maa tuli hyvin lämpöiseksi ja aurinko paistoi niin firksaasti, että silmiä huikasi. Lapset parat olivat janoon pakahtumassa. „Isä,” sanoi Alfapius, „menkäämme tuonne merelle juomaan, meitä janottaa suuresti ja on hyvin wari!” „Rakkaat lapset,” vastasi isä, „sitä wettä emme taida juoda, sen juominen lisää enemmän janoanne ja saattaa teitä sairaita!” „Ah kuitenkin,” sanoi Teopistus, „kuin pitää janoa kärsimän, vaikea niin paljon wettä on silmäin edessä!” he eivät tainneet siis enemmän käydäkseen. Isä kanto wälistä yhtä, wälistä toista, viimein molempia yht'aikaa sylissänsä. Hän itse jaksoi tuskin käydä ja tätä hurjuutta kärsiä.

Basta illalla myöhään tulivat muutamain puitten luo, ja luulivat myös kuulewansa ei kaukana wirran juoksewan. Molemmat poikaiset heittäytyivät samassa likimäisen puun alle ruohoon lepämään; isä istuutui myös heidän wiereensä ja sanoi: „voi kuinka tässä on wileä ja ihana olla! ja kuinka hyvää tämä ruohosto tekee silmille! kuinka suuri Jumalan hywyys eikö tämäkin ole, josta meidän tulee ainoasti Jumalata kiittää.”

Koska siis nyt lapset olivat vähän lewähtäneet, anoiwat he taas syödäksensä ja juodaksensa, Myös isälläkin oli sama puute. Hän käski siis poikaisten jäädä siihen, siksi kuin kävisi hakemassa jotakuta syötäwätä. Ensimmäin meni hän wirran luo, tuodaksensa heille jos vaikea wäheisen wettä wiroitukseksi.

Wirran reunalle tultuansa lensi sieltä äkkiä wesilintu ylös. Gustafius katsoi sen perään, ja näki sen lentäwän likimäiseen puuhun, hän kapusi ylös, ja löysikin siellä pesän täynnä munia, hän maistoi yhtä niistä, ja se oli mafusa. Samassa kääri hän munat siwästi hiki liinansa, siep-

paši fypärillänsä wettä wirrasta, joi ensin itse, otti taas wettä ja palasi lastensa luo; lewitti walfian liinansa munain faussa heidän eteen, asetti täynnä raifasta wettä olewan fypärensä sen siwulle, ja sanoi iloisesti: „katso-
kaapas rakkaat lapset, kuinka hyvän illallisen on Jumala meille tässä erämaassa valmistanut. Ilman näitä muniä ja ilman tätä wettä olisimme fufaties nälkään ja janoon fuolleet! sentähden ennen kuin näitä werrattomia Luojan lahjoja nautitsemme, kääntäkäämme filmämme ja sydämemme Jumalan puoleen, ja kiittäkäämme Häntä näitten edestä!“ Molemmat poikaiset nousi wat samassa seisowallensa, pani wat pienet kä tensä ristiin ja rukoili wat niin hartailla sanoilla, ettei moni herfussisellekaan atriälle ruwettua nsa hartaanmin kiitä Jumalata. Ensin antoi heidän isänsä heille wä häisen juoda, antasi sitten yhden munan toisensa perästä ja antoi heille. Sitten kuin lapset oli wat rawitut, söi isä jääneet munit. Poikaisille maistui wat nämät tuoreet munit niin mafusilta, että molemmat sanoi wat, ei vielä koskaan minkään ruoan ja juoman heistä mafiamalta maistuneen. He kiittiwät siis tämän wä häisen atriän jälkeen taas Jumalata niin sydämellisesti, etteiwät vielä koko ikä fautenansa olleet niin hartaasti kiittäneet Jumalata syötyänsä.

„Nyt käyfkää tähän lepäämään taas wä hääksi ajaksi,“ sanoi isä, „sillä aikaa tahdon katsella, mistä paifoin parhaimmin taitaisimme yli wirran tulla, sillä meidän täytyy wältämättömästi sen toiselle puolelle päästä, jos mielimme Egyptiin mennä, eikä täällä nälkään fuolla.“ Hän taittoi siis pitkän ja paksun seipään puusta, matkasaumaksensa, koettaaksensa sillä wirran sywyyttä ja meni matkaan. Wirran ranta oli täynnä fileitä fiwiä, että tuskin taisi asfeltsaan niitten päällä astua. Safia metsä ja forkiat falli ot estimät taas paifoin ylitse menemästä, jossa fufaties olit matalafin ollut. Wiimein löysi hän sopi wan paikan. Hän palasi siis poikain sa luo, herätti heidät ylös ja sanoi: „tul-

laat nyt lapseni! minä tahdon Luojan avulla kokea teitä ystävien kantaan wirran ylitse." Hän kuletti heitä siis wirran luo, ja sanoi Alapiukselle: „istu poikani tuohon niin kau-
 waksi, kuin minä weljesi ylitse kannan ja tulen sitten sinua noutamaan." Hän otti siis Teopistuksen (nuorimman poi-
 kansa) syliinsä; toisessa kädessään piti hän seivästä, osit-
 tain itseänsä sen päälle nojataksensa, osittain koettaaksensa
 sillä wirran syvyyttä. Suurella työllä ja waiwalla käwi
 hän wedessä, joka keskellä wirtaa hänelle rintaan asti
 ylettyi. Kuitenkin sai hän viimein pojan onnellisesti toi-
 selle rannalle. Hän kiitti Jumalata, pyyhki hien otas-
 tansa ja lepäsi vähän aikaa ja sanoi sitten: „Teopisti,
 jää sinä tähän istumaan, minä menen weljeäsi nouta-
 maan." Ja hän astui taas weteen; mutta keskelle wirtaa
 jouduttuansa, kuuli hän Alapiuksen, jota perään hän nyt
 meni, äkkiä kauhasti huutawan: „oi rakas isä tule pi-
 kemmin, auta, auta, julma peto tahtoo minua raadella!"
 Gustafius katsahti ja näki — hirmittävän jalopeuran
 olewan jo aivan liki lastansa. Isä koki kaikein tavoin
 karkottaa petoa huutain koki kirkkua ja heristain seiväs-
 tänsä, mutta peto ei näkynyt olewan millänsäkään siitä,
 waan kaappasi äkisti sen huutawan ja wapisewan pojan,
 ja juoksi saaliinsa kanssa metsään. Kuinka hirmittävä
 näky eikö tämä ollut hellälle isälle! hän yhdisti kaikki woi-
 mansa päästäksensä pikemmin rannalle ja tawataksensa
 petoa; mutta ennen rannallekaan ehdittyänsä ei enempätä
 näkynyt petoa eikä lasta! myös oli hänestä aivan työ-
 läs tunkeutua läpi tihjain puitten metsään. Wäsynee-
 nä, huolellisella mielellä ja murheesta mellein pakahu-
 walla sydämellä, seisattui hän viimein ja ainoasti seipään-
 sä nojassa piti hän itseänsä vielä pystyssä. „Ah," sa-
 noi hän hämmästyneenä, „kaikki waiwani owat turhat!
 en taida petoa enemmin tawata, enkä rakasta lastani
 pelastaa jalopeuran kädästä! ah, kufaties en saakaan
 armasta poikaani enempätä täällä maailmassa nähdä!"

seni! o rakkaahin Akapius, ja niin sinäfin minulta pois temmattiin! ja täytyy nuoren kufostawaisen elämäsi lopettaa raatelewaisen pedon kidasja — o kuinka minä suruttelen ja suren sinua, sinä minun wanhuuteni toivo ja rakkaahin minun sydämelleni!” Sitten katsoi hän kauwan äänettömänä ylös taiwaasen. Viimein sanoi hän: „noh rakas taiwaallinen Isä, Sinun tahtosihan se oli, että sen niin piti tapahtua! Sinä kyllä tiedät, minäätähdän Sinä sen niin annoit tapahtua! tutkimattomat ovat Sinun tekoisi Herra, Sinä te’et kaikki wiisaasti ja hywästi. Kufaties olisi häntä eläessänsä vieläkin suurempi onnettomuus saawuttanut! kufaties olisi hän rumennut wiettämään irstaista ja jumalatointa elämäfertaa ja tekemään minäälaisia kauheita töitä, joka olisi ollut kauhistawampi, kuin joutuminen raatelewaisen pedon uhriksi! — O Jumala, niin kuin muinoin Abrahami oli walmis Sinulle poikansa uhramaan, niin minäki suon tämän rakkaan poikani Sinulle uhriksi!”

Toisella puolella wirtaa olewa poikainen Teopistus nosti myös kauhian huudon, nähdessänsä pedon wiewän weljeänsä. Mutta kuin ei hän isänsäkään enempää nähnyt, alkoi hän vieläkin kowemmin huutaa, sanoen: „isä hoi, rakas isä! missä sinä olet! tule toki, ja älä minua jätä!” se murheellinen isä palautui siis horjuwilla askeleilla ja huusi pojallensa jo etäältä: „älä huuda rakas Teopistus! ole rauhasja poikaiseni! katso täsiähän minä olen. Minä tulen paifalla luoksesi wirran ylitse.”

Mutta ah kauhistawaista näkyä! ennen kuin isä ferfeää wirran reunalle tulla, näkee hän kauhian suden tulewan lapsen päälle. Poikainen koki niin pi’an kuin taisi juosta isänsä luo rannalle, mutta susi tapasi aikaa enemmin hänen. Uudestansa hämmästynyt isä huusi mitä jaksoi wirrasta, heristi taas seiwästänsä karvoittaksensa sillä sutta pois, mutta myöhään — nyt kaappasi susi pojan hampahinsa, juoksi sen kanssa metsään, ja samassa näky-

wistäfin katosi. Kuinka syvän haaman tämä kaikki saattoi hellälle isän sydämelle, sen voipi jokin huofiasti arwata. Hänellä, tässä urhoollisella sotaurolla, joka jo niin monta weristä sotaa käynyt, jossa tuhansia nuolia ja miekkoja olivat hänelle fuoleman tarjona, mutta jossa hän oli pelfäämättä ja hämmästyksettä seisonut niitä vastaan, hänellä wapiwivat nyt koko sydän ja kaikki jäsenet! tosin hyppäsi hän samassa wirtaan, feretäksään lastansa auttamaan. Mutta ennen kuin hän — jo mellein nääntyneenä kuumuudesta, hämmästyksestä ja surusta, ja wäsyneenä sekä jalopeuran jälestä juossemissestansa että kahden käymisen kautta yli wirran — ferkesi kolmannen kerran sen yli, oli jo susi aikoja metsässä, eikä lapsesta enempätä mitään kuulunut eikä hiilunut.

Nyt kaatui tämä murheellinen! isä rannalle päästyänsä kuin karsittu katoja woimattomana maahan. Niin äfältä perättäin kohaawat onnettomuudet waiwuttivat hänen kokonansa. „Ah,“ sanoi hän wähän toinnuttuansa, „niin on siis viimeinenkin toiwoni kadonnut, viimeinen tufeni taittunut ja wanhuuteni lohдутus kadonnut! minulta on muutamain päiwäin kuluessa temmattu pois kaikki ystäwäni, rakas puolisoni ja nyt viimein rakkaat lapsukaiseni! nyt olen kuin puu, jolta kaikki oksat pois haktut ovat. Kipuni ja suruni on wieläkin katkerampi kuin muinoisen patriarkan Jaakopin, jolle, puolisonsa Raakelin haudattua, tuotiin sanoma että hänen rakkahin poikansa Jooseppi oli raadeltu pahalta pedolta. Mutta Jaakopilla oli vielä monta poikaa jälellä, hänelle jäi hänen rakas Benjaminsakin! mutta minulta on rakkahin Benjaminsakin pois otettu! minulla ei ole yhtään poikaa, ei yhtään tytärtä eikä yhtään ystäwätä enempätä, joka minua lohduttaisi! minä taidan nyt murheellisen Jaakopin kanssa walittaa ja sanoa: „nyt ei jää minulle muuta jälle, kuin että minä sydämen surusta murhettien menen minun poikani luo hautaan.“

Nyt waileni hän. Wähän ajan kuluttua lausui: „ah! jos en olisi vielä niin onnellinen, että Sinua rafas Wapahantajani tuntisin, joka niin monta kaunistä esimerkkiä olet meille karsimisesta jättänyt; niin huojentaisin sen nyt itselleni maanmiesteni tawan jälkeen, nimittäin lankeaisin omaan miekkaani, tahti heittäntyisin tuohon wirtaan. Mutta sinä o Kriste opetat meitä toisin. Me emme voi kieltää pois sitä katkeraa kalffia, jonka Sinä taiwaallinen Jsa ojennat meille juoda. Sillä jos me oisiat opetuslapsesi olla tahdomme, niin täytyy meidän Kristuksen kanssa sanoa: „rafas Jsa, tapahtuoon ei niinkuin minä, vaan kuin Sinä tahdot!“ me emme taida fuitenkaan wälttää sitä katkeraa kalffia tyhjentämästä. Mutta jos me fuolemaan asti uskolliset ja pysywäiset olemme, odottaa meitä tuolla Sinun luonasi woiton palmu ja funnian fa-toamatoim ruunu!”

Tästä tuli Gustafius vähän lewollisemmaksi, mutta ajatellessansa näitten kahden päivän kaubian tapausten päälle, nousivat hänen sielussansa kuin mustat pilwet merestä ylös. Sillä häntä koeteltiin ei ainoastansa ulko-naisesti, vaan myös sisällisesti. „Kuinka“ sanoi hän hämmästyneenä äkisti, „enkö minä itse ole syynä kaikkeen tähän onnettomuuteen! missä olivat silloin ajatukseni kuin rakkaan puolisoni annoin oudon ihmisen, sen ilkiän muriaanin käsiin, joista en enää häntä pelastaakkaan woinut? eikös tämä ole ikään kuin minä itse olisin hänen syössyt pois luotani? toiseksi mikä iso tuhmuus ja huolimattomuus eikö se ollut, että minä jätin lapseni molemmiin puolin wirtaa istumaan? menneen öisen petojen filjunnon olisi pitänyt minua jo kyllä siitä waroittaman! enkös minä täällä tawoin ole itse heittänyt lapsiani petojen eteen! enkös minä nyt ole armotoin isä, lasteni oma murhaaja! ah kuin helkka-punaisena laskeutuu aurinko — ikään kuin hänkin syyt-täisi minua, ikään kuin hänkin selkiästi sanoisi: sinä olet itse syyn lastesi wereen!”

Wähän ajateltua tuntui hän taas tulewan lewollisemmaksi. „Eipä se kuitenkään ollut armottomuus ja huolimattomuus lapsiani kohtaan,” sanoi hän, „waikka en eläisiäni taida kylliksi katua sitä, että annoin wallan ottaa itseltäni pois awiopuolisoni muriaanilta ja rakkaat lapseni metsän pedoilta, mutta eihän niitten suojeleminen minun wallastani seisonut, eikös niitä minulta wäkisin ryöwäTTY ja wastoin tahtoani poiswiety? Mutta ah kuinka kattera eikö katumus ole! mikä on ihminen, että hän hyvän omantunnon alla tekee tommoisia parantamattomia töitä? kuinka siis ihmisen ole tarpeellinen josta aika rukoilla Jumalalta walistusta ja hengen wahwuutta! Sentähden Sinun tyköös o kaikkiwaltias ja armollinen Jumala otan turwani, Sinä ainoa olet minun uskallukseni! anna minulle anteeksi, jos he huolimattomuuteni tähden ovat minulta pois temmatut! hyvitä se taas, mitä minä rikkonut olen! saata Sinä kaikki hywin päin; Sinä ainoastansa tahdot ja taidat sen tehdä! itsehän Sinä pyhän apostolisi suun kautta sanot: niille, jotka Jumalata rakastawat, ovat kaikki kappaleet heidän parhaaksensa — myös kaikki rikokset ja synnitki, jos he niitä sydämellisesti ja totisesti katuwat. Jos ei tätä lupaustasi olisi, niin minun täytyisi kohonansa nääntyä epäilyksestä!

Tästä tuli hän lewollisemmaksi; ainoastansa vähäsi ajaksi nousiwan hänessä ne katterimmat ajatukset. Tässä tuskaassansa ei hän tiennyt parempata, kuin ettei enempätä ensinkään ajatella ja walittaa onnettomuuttansa, josta oli kuitenkään hänelle mitätöin, waan sen sijaan rukoilla ja etsiä lohdutusta Jumalalta. Hän teki niin; rukoili Jumalalta lohdutusta ja keweynystä kärsimisissjäänsä, sanoen: „taiwaallinen Isä, Sinä joka rakkaalle pojalle lähetit pyhän enkelin Häntä lohduttamaan, katso, minunkin sieluni on suuresti murheellinen! älä siis jätä minua lohdutuksesta!” Mutta waikka ei hänelle suoraan enkeliä taiwaasta lähetetty, niin Jumala toimitti hänelle kuitenkään toisenlaisen lohdutuksen ja wirwoituksen, josta jo niin monta

onnetointa on saattanut unhottamaan (waikka wäähäsi aifaa) waiwansa ja färsimisensä, nimittäin hän nukkui, ja ihanat näyt unessa wirwoittivat ja ilahuttivat suuresti hänen murheellisen sielunsa. Hänelle näkyi, kuin olisi hän ollut wael-tawinansa pitkin synkkää metsää; mutta äkkiä ilmestyvän auringon firrkaat säteet farfoittivat pois synfiän pimeyden; yhdellä puolella mainittua metsää oli hänen wähäinen poikansa Alapius istuwinansa rauhassa ruohojen ja kukkaisten keskellä, ollen suuresti iloinen nähdesensä isänsä tulewan luoksensa; toisella puolella oli hän näkewinänsä Teopistuksen seisowan auringon paisteessa, näyttävän formellansa suttu, joka kuolleena maan päällä wirui, ja katsowan kiitolisesti taiwaasen, ja Gustafius — heräsi unestansa; mutta kohta nukkui hän uudestaan ja näki molemmat poikansa kauniina kukoistawina nuorukaisina suuressa kunniasa; he olivat waatetettuina Ruomin sotasanfari-waatteihin, ja heidän hypäränsä kunnistetut kauniilla lawerpuun lehtisep-peleillä. Ja hän heräsi. Mutta hän nukkui taas kolmannesti, ja nyt näki hän awiopuolionsa, joka täynnä sydä-mellistä iloa ja riemua kuletti molempia poikiansa hänelle vastaan, ja suurin ilo täytti hänen sydämensä.

Kuudes Luku.

Synän suomat kyläläiset.

Uamulla warhain, kuin jo aurinko firrkailla säteillänsä alkoi walista maan piiriä ja kallioita, heräsi Gustafius. Kaikkein ensimmäinen ajatuksensa oli hänen waimonsa ja lastensa elämän keino. Mutta hän antautui nyt kaikkinensa Jumalan isälliseen huostaan, eikä rasfauttanut sydäntän-sä liifaisella surulla. Aurinko oli jo nousut ja walsasi ihanasti taiwaalla. „Eilen,” sanoi Gustafius, „lasfeutui

hän ruskiana ja helkkapunaaisena mailleensa; mutta tänäpäivänä nousee hän täydellisessä valossansa! olkoon niin, jos rakkaat omaisemme ja ystävämmme, jotka kuoleman tahinjonkun muun onnettoman tapauksen kautta meistä erotettuina, mielestämme kuin ruskia aurinko laskeutuvat, ettemme heitä tässä elossa enempätä nähdä saa — mutta onhan se aamu valkenewa, jona me heitä kuin nousewan auringon taas kohdata taidamme taivaan firrkaudessa ja funniasa.”

Gustafiuksen suurin tarkoitus ja huoli oli nyt niin pian kuin mahdollista päästä siihen meri kaupunkiin, johon ennen mainitun laivan piti tuleman, ja jossa hän toivoi löytävänsä aviopuolisonsa, ja pelastawansa hänen niitten jumalattomain ryövärein kärsistä esiwallan kautta. Wiivyttelemättä läksikin hän matkalle. Hän riensi tiellänsä niin pian kuin waan taisi ja suinkin mahdollista oli kivistön ja meren välillä, färrien kauhiasti fuumuutta. Muutamat merikotilot joita hän meren rannikoilta löysi, hillitsiwät hänen nälkäänsä, ja aamu fastesammutti hänen janoansa. Tällä tavoin matkusti hän muutamien päivien, siksikin kuin viimein eräs jyrkkiä ja korkia vuori tuli hänen eteensä, niin ettei edemmäksi päässyt. Tästä hämmästyi hän paljon, mutta kohta kelsi hän mitä oli tehtävänsä. Hän äkkäsi nimittäin wuoren siwulla kaitaisen polun, jota myöten alkoi käydä, mutta tämä saattoi hänen vieläkin kauhiampaan erämaahan. Ei missään hawainnut yhtäkään ihmisen jälkeä; ainoastansa petojen jälkiä näki hän hieksassa. Hän yöpyi eräässä wuoren rotkossa, ettei maatesansa tulisi metsän pedoilta raadelluksi. Aamulla warhain läksi hän taas liikkeelle. Erämaa näkyi aina hirsuämältä. Aurinko alkoi jo laskeutua, eikä hän vieläkään tawannut yhtään pääsyä. Hän löysi vähäisen wettä eräästä mellein kuivanneesta lähteestä ja muutamia sen erämaan marjat olivat hänen ainoa wirvoituksensa. Hän luuli olevansa jo kohonansa hufassa, mutta suureksi iloksensa äk-

käsi taas erään laidan tien, jota myöten hän vähän aikaa kulettuansa näki myös puron nuoren siivulla. Vähän ajan perästä havaitsi hän suureksi ilofensa etäällä pittä hedelmä puita, jopa wiheriäisiä laitumiafin täynnä fauneita kuffia, sitten niittyjä ja wiljamaita ja viimeiseltä aukeni hänen silmiinsä faunis, siemä kylä, jota hän niin fauman nähdä halawoinut oli.

Gustafius kiitti Jumalata, joka hänen taas salli nähdä ihmisten asumastoja ja wiljeltyä maata; hän kulki siis iloisesti sinne ja tuli viimein kylään. Ensimmäisen talon edessä jonka siivutse hän kulki, istui eräs wanhamies, joka näkyi huwitteleiwan auringon lasfusta. Hänen luonansa ruohossa leifitteli kaffi pientä lasta, jotka olivat warmaan hänen lastensa lapset. Gustafius poikkesi hänen luoksyhen: „eiköhän tässä kylässä saisi yöfiä?“ „oi kyllä,“ wastais äijä, „mikfi ei? ja jos sinä hywä wieras minua ilahuttaa tahdot, niin jää minun kattoni alle yöffi. Mitä minulla on, on tosin puuttuwainen, mutta kuitenkin annan minä fiitä ilolla.

Gustafius meni samassa hänen kerallansa sisään. Äijä toi hänelle leipää, juustoa ja wiiniä. „Tässä on vähän wirmoitusta sinulle, sanoi hän, fikfi kuin tyttäreni tulee niityltä kotiin ja walmistaa ilta ruo'an. Wirmoita siis itseäfi näillä Herran lahjoilla!“ Näistä sanoista havaitsi Gustafius vielä suuremmaksi ilofensa, että äijä mahtoi olla fristitty. „Kiitetty ja ylistetty olkoon Jumala,“ sanoi hän, „joka askeleeni tänne johdatti, sillä katso minä myös uskon Herran Kristuksen meidän Jumalallisen Wapahtajamme päälle.“ Äijälle tuli myös samanlainen ilo, hawaiteksansa wieraansa olewan fristityn. Heistä molemmista tuntui kuin olisimat olleet rakkaat weljekset, jotka monen ajan perästä kofonansa wastoin luuloa koftajaisimat toisensa toisella puolella maailmata keskellä wieraita ja outoja ihmisiä. Molemmat sekä Gustafius, että Klemens (tämä oli äijän nimi) syyleilivät toisiansa innollisella ja totisella weljellisellä

rakkaudella: yhteinen usko, toivo ja rakkaus, saattoi heille nyt verrattoman ilon ja riemun. He tunsivat jo tässä ensi kohtauksessa senlaisen luottamuksen ja rakkauden toiseensa, kuin olisivat jo kymmenen vuotta toisiaan tunteneet ja olleet ystävinä.

Nyt tuli myös talonisännän tytär miehensä kanssa kotia niiltä. „Katsokaat“ sanoi ilahutettu äijä heille, „tässä rakkaassa wieraassa on Herra meille erään opetuslapsistansa ja ystämistänsä lähettänyt!“ Molemmilla tulleilla oli siitä sydämellinen ilo, ja käskivät hänen olla terween tultuansa. Gustafius alkoi nyt heille tapauksiansa kertoa, kuinka hän uskonsa tähden Kristuksen päälle oli kotomailtansa pois ajettu, kuinka pahansuovat ihmiset ryöstivät häneltä hänen waimonsa ja metsän pedot weivät wiimein hänen molemmat poikansakin. Talon wäki kuunteli tätä sydämellisellä surfuttelemisella ja nuori talon emäntä itki katkerasti hänen kowaa onneansa. Mutta lopussa sanoi äijä hänelle: „älä huoli rakas ystävä, waan ole toivossa iloinen! ne unet, joilla Jumala sinua wähdän lohdutti ja wirwoitti, tuntuvat minusta niin toteenkin käywän. Etihän sinä itse nähnyt lapsiasi pedoilta raadelluiksi, kuin ne pois wiettiin; entä he tulivat vielä pelastetuiksi.“ „Kuinkas olisi se mahdollista?“ sanoi Gustafius. „Jumalalle ei ole mikään asia mahdotoin,“ wastasi usko, „me emme taida Hänen äärettömälle kaiffiwaltiaisuudellensa minäänlaisia rajoja panna. Mutta jospa ne unet merkitseivät tulewaistakin, ja jos waikka lapsesi myös totisesti olisivat kuolleet tästä maailmasta, niin elävät kuitenkin taivaan enfeleinä Jumalan istuimen ympärillä, jossa sinä heitä epäilemättä taas nähdä saat! mitä toisaalta waimohosi tulee, niin kyllä Jumala häntä suojelee. Minä toivon wahvasti, että sinä Egyptissä hänen warmaankin kohtaat ja saat walloillensa niitten jumalattomain käsistä. Jos en olisi jo näin wanha ja hentola kuin näet, niin minä itse läksisin sinua sinne saattamaan. Mutta tuo wäwyni Eli-

tus menee luullakseni ilolla sinun kanssasi. Ja jos mielitte pikemmin sinne joutua, niin teidän täytyy jo huomenna lähteä matkaan." Nämät sanat lohduttivat suuresti Gustafius. Nyt tuotiin iltainen, ja syötyä puheli Gustafius vielä lauman näitten hywäntahtoisten ihmisten kanssa. Heidän iloiset kysymysä todistivat kuinka sydämellisesti he söivät wieraansa olewan terween tultuansa, tämä ilahutti myös suuresti Gustafius. Wakuutettuna tästä kuin myös tyytyväisenä ja iloisena onnensa kanssa, kävi hän viimein valmistetulle pehmiälle vuoteellensa mafaamaan ja samassa nukkui, sillä hän oli aiwan wäsyksissä ja woimaton.

Jo warhain seuraavana aamuna, läksivät he talonpojan Klituksen kanssa matkaan. He kiirehtivät niin pian kuin waan jaksivat matkallansa, ainoastansa kuumimman puolipäivän aikaan täytyi heidän olla paikoillansa. Buorilta maafyliin päästyänsä lainasi Gustafius jääanneilla rahollansa kamelin, joutuaksensa kiireemmin ja mukawammin matkan päähän. Viimein tulivat eräsen meri kaupunkiin, jonka haminassa seisoi monta laiwaa ankkurissa. Gustafius alkoi siis katsella laiwoja ja vähän ajan perästä löysikin suureksi iloksensa sen laiwan, jolla hän puolisonensa ja lapsinensa matkusti. Mutta häntä vähän ihmetytti että se oli rannalle wedetty. Hän katseli tarfoin sitä jokapaikasta, ja kaikki häneltä jo laiwalla ollessansa tehdyt merkit, söpöivät nyt hywin yhteen.

Eräs päiwämies, joka sinä tawara-arfulla istui, huusi hänelle: „mitä sinä sitä niin tarfoin katselet joka paikasta? wai mielitkö ostaa sitä?" Gustafius, jolle nämät sanat tuntuivat pilkalta, katshti tuimasti miehen päälle, sanaakaan hiiskumatta. „En minä suotta puhu!" sanoi mies, „tämä laiwa on myytävänä; sillä sen isäntä, eräs äärettömän rikas muriaani, kuoli muutama päiwä takaisin." Gustafius alkoi nyt miestä laweammin kysellä. Mies vastasi: „niin on totisesti kuin sanon, usko minua. Toispäivänä wasta tuli tämä laiwa tänne; mutta isän-

uälle ei onnistunut päästä elosja maalle; minä olin myös siinä saapuvilla, kuin hänen ruumistansa lannettiin laivasta rannalle. Hän kuului kuolleen äkisti." „Sepäs on ihmeellistä!" sanoi Gustafius; „mutta ole niin hyvä ja sano minulle, missä on ruowa joka laivalla myös tänne tuli?" „Ruowa?" sanoi mies, „ei tänne yhtään rouwaa tullut." „Miksi rouwa piti waarmaanfin oleman laivala," sanoi Gustafius; „sano minulle hyvä ystävä, mistä minä hänen löytää taitaisin, siinä osoitat siinä hänen awiomiehellensä werrattoman raffauden palweluksen." Mutta mies wakuutti waan sitä, ettei hän nähnyt minfäänlaista rouwaa myötä tulleeeksi.

Kaksi kauppiasta, jotka parailiansa sattuiwat sitä situtse kulkemaan, seisattuivat kuuntelemaan puhetta. „Se on niin kuin tämä mies sanoo," sanoi yksi heistä, „minä tuotin tawarani täällä laivalla tänne; ja olin itse saapuvilla kuin se lastattiin ja kuin tyhjennettiin, mutta en minäkään siinä minfäänlaista rouwaa nähnyt, ei laivalla ollut muita kuin laiwan miehet ja isännän kuollut ruumis." Gustafius kertoi heille tapauksansa niin lawialta kuin hän tarpeelliseksi näki, ja rufoili sitten kauppiaita, toimittamaan hänelle tilaisuutta saadaaksensa nähdä senaifuisia laiwan miehiä, tiedustaaksensa heiltä awiopuolisostansa, kussa hän nyt olisi. Kauppiaat sanoivat tosin oleman työlään saada heitä nyt käsille, sillä ne olivat heitä isäntänsä kuoltua palkkautuneet muihin laivoihin ja kufaties olivat parhaillansa jos'ainoa merellä, sillä kauppa kulkee kowasti. „Mutta kuitenkin tahdomme koetella," sanoivat samassa eroten. Kohta palautuivatkin kahden miehen kanssa takaisin ja sanoivat: „kaikkein onneksi saimme vielä nämät kaksi käsimme; mutta he eivät tunnusta yhtään rouwaa olleen laivalla."

Gustafiuksen pyynnöstä waadittiin molemmat oifenteen. Miehet hämmästyivät suuresti, nähdesfänsä kofonansa wastoin luuloansa Gustafiuksen, jonka olivat lapsinensa tyhjään erämaahan jättäneet. Hänkin tunsi heitä

aiwan hywin, ja alkoi siis heiltä kysellä, minnekkä hänen puolisonsa saattoivat. He kyllä todistivat Gustafiuksen waimonensa ja lapsinensa olleen heidän laiwallansa, mutta kuin ei heillä ollut millä maksaa wetopalkkaa, käski laiwan isäntä soutamaan Gustafiusta poikkinsa rannalle, mutta waimon pidätti hän orjassensa, sitten oli laiwan isännällä kiihtynyt rakkaus waimoon, mutta kuin ei toinen ollut suostuvainen hänen tuumiinsa, niin pisti hän hänen kerran miekalla kuoliaaksi ja paiskasi ruumiin mereen. Tämän kauhian työn tehtyä oli hänen tuntosensa tullut lewoittomaksi; ja muutaman tiiman kuluttua oli hän itselin kuollut. Mutta ettei tämä tapaus olisi heidän herransa fuoleman jälkeen tullut hänelle häpiäksi, olivat yhteisesti päättäneet olla koko asiasta waiti, mutta koska he nyt waadittiin oikeuden eteen, niin täytyi heidän muka totuuden tunnustaa, waikka heille kuinkin käwi. Tämän tunnustuksensa walalla wahvistettua, menivät pois.

Mutta kuinka kipiältä tämä käwi Gustafiuksen sydämele, sitä ei taida mikään mieli selittää. Hämmästyneenä ja murheellisena, käweli hän pitkin meren rantaa edestakaisin. Wiimein eisahtui, ja katsahdoin khyneleet filmissä taiwaasen, sanoi: „oh hyvä Jumala, niin se siis oli Sinun sallimisestasi, että rakkaan puolisoni täytyi fuoleman kautta minusta erota! sentähden annan siis itseni ja onneni nyt kokonansa Sinun tahtosi alle, sywässä nöyryydessä. Sinä olet awiopuolisoni luoksesti ottanut. Ah, se on kuitenkin paljoa parempi että hän kuoli merisellä fuolemassa, kuin että hän olisi syntiin ja häpiään antautunut.“ — „O minun rakkahin Teopistani,“ sanoi vielä, „niin en siis saa enempätä nähdä sinun suloisia kasvoja tässä maailmassa! Kuokoon taiwaallinen Isä että minä kuitenkin toisella puolella hautaa voisin sinua ja rakkaita lapsiani kohdata Jumalan istuimen ympärillä.“

Hänen matkatowerinsa Klitus walmisti sillä aikaa kuin Gustafius oli oikeuden edessä hyvän yösiän, hän oli kame-

lin syöttänyt, juottanut ja asettanut lepäämään. Hän sai myös suureksi mielipahaksensa tietää, että laivalla tullut rouva oli tiellä murhattu ja heitetty mereen. Tämä helläsydäminen maanmies kuunteli myös tätä kauhistuen ja suurella surkuttelemisella. Besti filmin hän lähestyi murheellista Gustafiusa, joka itkien katseli merta. „Ah hyvä ystävä,,,” sanoi hän, „ei se minua ihmetytä, että näin merta katselet, sillä se on aviopuolisosi hauta. Mutta katsohda myös ylös taivaaseen! waikka hänen ruumiinsa on meren pohjassa, niin on hänen sielunsa kuitenkin taivaassa! hän kuoli kaikkein ihanimmalla kuolemalla — sillä hän suostui paremmin kuolemaan kuin syntiä tekemään. Sentähden älä niin kowin sure, vaan ole sen sijaan iloinen ja kiitä Jumalata!” „Tosi on rakas ystävä sinun puheesi,” sanoi Gustafius, puristaen hänen kättänsä; „kiitetty olkoon siis Jumala, hän on jo kuolemansa kärsinyt, waikka se hänelle kyllä katkera oli, ja päässyt tästä surun olostä taivaan iloon ja autuuteen. Suoloon Jumala, että meidänkin loppumme, waikka se olisi vieläkin karmeaampi ja katkerampi, myös niin autuas olisi.”

Seitsemäs Luku.

Päiväläinen.

Gustafius ja mainittu talonpoika Klitus kävelivät hyvän aikaa äänettöminä meren rantaa edestafaisin, ja ainoastansa sydämissänsä puhutellen Jumalata. Wiimein sanoi Klitus: „nyt alkaa olla jo hyvin myöhä, ja minä olen sinulle iltaijen ja vuoteen valmistanut yöpaikassa, sentähden etkös jo läksisi lepäämään?” Gustafius meni siis hänen kanssansa, mutta hänelle ei tahtonut mikään maistua ei ruoka eikä juoma, eikä hän voinut

nukkua. Klituksen kansa oli sama laita. He istuivat sentähden kumman walweilla, puhellen siitä onnettomasta tapauksesta.

Viimein sanoi Klitus: „no eihän sinulla täällä Egyptissä ole enempätä mitään muuta asiaa toimitettavana; mitäs nyt ajot ruweta tefemään?” „Siitä en ole vielä ajatellut, wastasi Gustafius. Mutta ei minulla luullakseni jää muuta tehtäväksi, kuin jossa kussa paikassa maan päällä etsiä itselleni jonkun luolan päättääkseni siellä murheellisen elämäni, jos ei luoja minulle enään parempata onnea juo.” — „Koh käännä sitten minun kanssani takaisin,” sanoi Klitus. „Suoneeni ja koko talouteni ovat sinulle altisna. Suurempaa iloa ei taida vanhalle isäläni, rakkaalle waimolleni ja lapsilleni tapahtua, kuin ettäs tulet meille asumaan.” Wähän aikaa ajateltuaan sanoi Gustafius: „Koh hyvä, minä lähden kanssasi. Mutta etten minä rasitukseksi sinulle ja perheellesi olisi, niin en tahdo syödä leipääsi joutilasna, sillä Apostoli sanoo: „Joka ei tee työtä, sen ei pidä syömänsä.” Sentähden tahdon jaksaa kanssasi päivän helteen ja auttaa sinua työssäsi. Sama käsi, joka ennen niin voimallinen oli miekkaa käyttämään, ei ole suinkaan olewa huono kynnämään.” „Hyvä on,” sanoi talonpoika; „tule waan kanssani, me tahdomme elää niin iloisesti ja sopusasti keskenämme kuin rakkaat weljekset muinoinkin.”

Jo aamulla hywin warhain nousiwa he ylös ja läksiwät taas matkustamaan. He tuliwatkin onnellisesti takaisin kylään, jossa he otettiin suurella ilolla mainitulta perhefunnalta vastaan, mutta kuultuansa suruisia sanomia muuttui heidän yhteinen ilonsa paikalla yleiseksi murheeksi. Niijä kuultuansa Gustafiuksen aiwotuksen ruweta työhön käski, pudisti harmaata päätänsä, eikä olisi sitä mielellänsä suonut, mutta Gustafius pysyi lujana päätöksensä; yhtä rufoili hän waan heiltä, nimittäin saada lupaa rakentaa erinäisen pienen tupaisen talonpojan huo-

neen tafana olewalle mä'elle jossa kasvoi paljon palmupuita. „Tuolla,” sanoi Gustafius, näyttäen mä'elle, „noitten puitten välillä soisin tupani seisowan, jossa joutilaat hetkeni voisin wiettää rauhallisessa yksinäisyydessä, rukouksissa ja tutkistelemisissa.” Niwan mielellänsä lupasivat nämät hywät ihmiset täyttää tässä hänen tahtoansa. Jo toisena aamuna ruuwettiin työhön käsi; Gustafius itse auttoi heitä siinä uutterasti. Tupainen tulikin kohta walmiiksi. Katto oli siinä olilla peitetty, seinät tarfasti liitettyt ja sammalletut. Tupainen näytti tosin hywin puutuneiselta; mutta se oli ei ainoastansa hywin hyödyllinen warjo sateelta, mutta myös hywin suolejewainen tuulta ja hallaa vastaan (sillä tällä paikkakunnalla ei sada koskaan lunta). Se oli ja'ettu kahteen osaan: ensimmäinen puoli oli hänellä asuntohuoneena, toinen masuukamarina.

Tämmöisessä köyhässä majassa, olki katoksen alla, asui nyt se mies, jonka asuntohuoneena oli ennen ollut komia ja iso howi, ja se, joka ennen niin suuressa funniasa oli, tefi nyt uutterasti kaikenlaisia maan töitä. Mutta Gustafius tefi työtä mielellänsä ja huwitukseksensa; hän ajatteli kuin muinoinen Ruomin wiisas, joka sen miehen onnelliseksi ylistää, joka kaukana maailman huolistista (s. o. asuu eroffaana, niinkuin monet wanhaan aikaan tefiwät), kyntää maata eläimellänsä, wapaana kaifista synnin himoista ja ahneudesta. Hän oli suuren ja kuuluisan sodan päämiehen Sinsinatuksen kaltainen, joka, kuin Ruomin senaatin lähetysmiehet häntä waativat forkiaan sodanpäämiehen wirkaan, myös oli maata kyntämässä; josta hän läfsi ääretöntä sotajoukkoa kulettamaan sotaan, ja sodan päätettyä taas palasi maatansa kyntämään ja ylönsatsoen kofonansa kaikenlaisen maallisen turhuuden oli mieluisemmin maanwiljeljänä, kyntäin isänsä maata.

Joutilais-aikana, kuin Gustafius oli wapaa töistä, istutti hän kaifellaisia hedelmä puita majansa ympärille,

fylwi niitten ympäri faalia, papuja ja muita peltokas-
wamia. Sitten käwi iltaiselle fyläläistensä kanssa, useim-
mittain ulkona ilman alla, jonkun puun warjossa. Ruo-
an walmisti hän useimmittain itse; ja padan tulella
ollessa, luki (ettei muka räpäystäkään ajasta tuhлата)
tahi uutta testamenttia, tahi jotakuta muuta hyödyttäväis-
tä kirjaa.

Iltaisen syötyä, meni hän tavallisesti puiselle pen-
kissensä istumaan, joka oli tehty palmupuitten wäliin,
lähellä hänen tupaisensa owea. Sitten kofoutuivat sinne
tavallisesti koko se wähäinen perhefunta hänen ympäril-
lensä, kuuntelemaan häntä; auringon laskeutuesssa ja kuin
tähdet alkoivat jo wähitellen tulla näkywiin, puhui hän
heille elämästä uskosta Jumalan ja Wapahhtajan päälle,
ja siitä ihanasta taiwaasta, joka odottaa heitä ylempänä
tähtiä, koska maailmaa wajoaa ijankaikkiseen yöhön. Suu-
rella ilon liikutuksella kertoi hän heille siitä taiwaallisesta
ilmeistyksestä, joka hänelle metsässä tapahtui; siinä
siwussa selitti myöskin, kuinka hän itse kristillisestä uskon-
opista on ainoastansa oikian rauhan saamuttanut ja
wakuutuksen ijankaikkisen elämän osallisuudesta. Hän ker-
toi myös heille merkellisimpiä elämänsä tapauksia, joi-
ta hän heille soweliainmiksi näki. Tästä hawaittiwat
ettei hän sinikaan pienenessä tahi halwimmassa wirassa ole
ollut sotawäessä; mutta että hän sama kuuluisa sodanpää-
mies Plasidus onkin, sitä ei hän heille sanaakan wirkka-
nut. He tunsiwat häntä ainoastansa kristilliseltä nimel-
tään Gustafius.

Kaikki muut fyläläiset, paitsi sitä perhefuntaa, jonka
luona Gustafius asui, olivat ristimättömät. Mutta Gus-
tafiuksella oli suurimpana ilona ja huwituksena tehdä
kaijille joka tilaisuudessa hyvää ilman eroitusta. He
pitiwät siis kaijfi häntä suuressa arwossa, hänen foriakm-
man älynä suhteen kaijissa asioissa ja kuunteliwat mielel-
länsä hänen opetuksiansa ja neuwojansa. Ja kuin heillä

silloin oli hywin suuri rasitus metsän pedoista, ei ainoastansa jalopenuroista ja susista, mutta myös karhuista, jotka suuresti raiskasivat heidän raawaitansa, tiesi Gustafius myös heitäkin vastaan karkeitus-koneen kessä, hän otti suojeluksensa alle koko kyläkunnan karjan, ja oli monesti yöt jahdissa ja wahdissa. Ja niinkuin jahdin tarkein tietävä mies, neuvoi hän eräitä nuoria miehiä wastustamaan ja voittamaan petoja. Hän olikin aina jahtiwoutina jahdissa; moni metsän peto tuli tapetuksi, ilman henkeäkään wahingoittamatta tahi haawoittamatta.

Niinkuin jo mainittiin, oli koko kyläläisillä suuri rakkaus ja luottamus Gustafiukseen, mutta erinomattain mieswäellä. Hänen hyvä sydämensä ja rehellisyytensä, joka loisti köyhäin talonpoikaistenkin waatetten alta ja näkyi kaikista hänen luontonsa waikutuksista, saattoi heidän häntä arwossa pitämään, ja hänen ihmisrakkautensa kiinnitti kaikkein sydämet häneen. Koska hän päätetyn päivä-asfareensa perästä tuli puitten alle istumaan, jotka hänen majansa ympäröivät, eneni melkein joka ilta miehiä hänen ympärillensä, usiammat tulivat waimonensa ja lapsinensa siihen, ja kaikki kuuntelivat tarkasti jokaista hänen sanaansa. Kaikkein enimmästi puhui hän sitten oiksan kirstityn onnellisuudesta. Hänen puheensa parsi oli samallinen, kuin kaikilla niilläkin, jotka totuudella Jesusta tunnustawat, nimittäin: „minä uskon, sentähden puhunkin.“ Ja niinkuin hänen sanansa tulivat sydäimestä, niin menivätkin sydämiin. Mina enemmin lisäytyi uskowaisia Kristuksen päälle. Heidän sekaan tuli myös eräs kirstittyin pappi asumaan, ajettuna pakanoilta maanpakolaisuuteen, tämä kastoit heiltä ja jakoi heille Herran ehtoollista. Gustafiuksen maja oli yhteisenä kokoushuoneena. Muutaman ajan perästä täytyi jo Herran ehtoollista wietää palmupuitten alla Gustafiuksen majan edessä, sillä uskowaisia lisäytyi yhtenänsä. Wiimein sai Gustafius myös sen ilon nähdä, että kaikki kyläläiset an-

tautuivat Kristin uskoon ja muuttuivat siwässi kristilliseksi seurakunnaksi.

Rahdeksas Luku.

Lähetysankarit.

Tässä rauhallisessa kyläkunnassa vietti Gustafius täyttä wiisitoista vuotta. Usuen kyläläistensä kanssa sowinnessa ja rakkaudessa, kuin myös ollen tytywäisenä onnellansa, ei hän enempää mitään tietänyt, mitä muualla maailmassa tapahtui. Eräänä iltana myöhään, kuin jo aurinko viimeisillä säteillään walfasi ainoastansa korkeimpain wuorten nyppylöitä, ja hän tavallisuudensa jälkeen ajoi kotia uupuneita hyntöhärkiä edellään, näki hän kaksi sotamiestä kylää lähenewän, sillä näitten wälkkywät sotasaset näkyiwät jo hywin etäältä. Gustafius ollen myös uros ja päälliseksi entinen sotapäällikkö, oli suuresti iloisensa heitä nähdessänsä ja seisahtui heitä odottamaan. Mainitut sotamiehet tulivat sentähden suoraan hänen luoksensa, mutta kuka taitaa selittää Gustafiuksen hämmästystä, nähdessänsä heissä — entiset uskolliset palweljansa Alafiuksen ja Antiofuksen. Mutta ne eiwät häntä tunteneet, sillä hänen kaswonsa olivat päiwettyneet, ja köyhän talonpojan sarfainen waatteus teki hänen heidän silmissä vieläkin oudommaksi. Ja kuinka taisiwaat luullakkaan, että tämä nyt heidän edessään seisowa köyhästi waatetetettu maanmies olifin heidän entinen waltiansa ja sotapäällikkönsä.

Kuin he nyt tällä tawoin tulivat hänen luoksensa, ojensi Gustafius heille kätensä ja sanoi suurella ilolla: „terwe tulemastanne, rakkaat ystäwäiseni! mikä ihme teitä tälle maailman haaralle kuletti, jossa jo niin moneen wuoteen ei ole yhtäkään Ruomin waltakunnan sotasasetta näky-

nyt?" Afatšius vastasi: „terwe, terwe funniallinen maan-
mies! mitä asiaamme tulee, niin meidän täytyi keisarin käs-
kystä lähteä joka haaralta etsimään sitä mainiota fuuluisaa
sotapäällikköä Plasidusta, mutta owatpa nuo waiwamme
tähän asti menneet hukkaan, enimekä luule häntä enää löy-
tämämme.“ Tästä hawaitsi Gustafius etteivät warmaan-
kaan tunne häntä, ja sentähden ei hänkään tahtonut kofta
itseänsä heille ilmoittaa, mutta ensin koetella tofko he liene-
vät vielä hänen entiset uskolliset ystäwänsä, ja toiseksi
mitä warten keisari, joka hänen ensin maanpakolaisuuteen
laittoifin, nyt lähetti etsimään häntä. Sentähden ei hän
muuta sanonut kuin: „no, kufaties te tämän Plasiduksen
löydätte ennen kuin luulettefaan, — mutta niinkuin nyt on
jo aurinko laskeutunut ja luullakseni olette matkasta wäsy-
neet, niin tulkaat luokseni lewolle, minä ko'en toimittaa
teille woiniani myöten hywän iltaisen ja yöwuoteen.“

Sotamiehille ei tarwinnut kertoa tätä pyyntöä, he me-
nivät mielellänsä hänen kanssansa; mutta kuitenkin käwi
se heiltä kummaksi että heitä niin ystäwällisesti kohdeltiin.
„Menkää tuonne sisään“ sanoi Gustafius, näyttäen ruos-
kallansa majaan, „minä tulen paikalla perässä; minun
täytyy ensin wähän huolta pitää näille wäsyneille luon-
tofappaleille.“ „Tuonnekko sisään, tuohon kōyhään ma-
jaan?“ kysyi Afatšius, „etkö sinä ole tuon howin talon-
poika?“ „Ei,“ vastasi Gustafius, „minä olen ainoastan-
sa heidän renkinsä, mutta kuitenkin wakuutan teitä, että
tulette tytywäisiksi minunfin illallisellani.“ „Koh hywä,
saadaan nähdä!“ sanoi Afatšius, mennen mafeä ylöspäin,
ja Antiofus seurasi häntä.

Gustafius ajoi härät talliin, pani heille ruo'an e-
teen, meni sitten talonwä'en puheille ja sanoi: „minä
kohtasin tuolla kujalla kaffi tästä läpitse kulkewaa sota-
miestä joita minä pyysin luonani yöpymään, ja he olemat
nyt majassani; eikös käwisi laatuun, että minä heille toi-
mittaisin funnollisen iltaisen ja wähän wiinaa wirwoituf-

seksi*); minä rufoilen sentähden teitä auttamaan minua tässä tarpeessani. Minä olen valmis kiitollisuudella palkitsemaan teille, mitä he nyt kuluttavat." „Mitä joutawia, lausui talonisäntä, johan sinä sen olet satakertaisesti ansainnut; ja paitsi sitä onhan se meidänkin kristillinen welvollisuutemme majoittaa matkalaisia." Emäntä sanoi: „ja kaikkein onneksi on minulla vielä hyvä reisi siitä hirvestä jälellä jonka tuonnoin ammuin; minä paistan sen paikalla. Wiinaa saat myös samassa niin paljon kuin tahdot, ja varsinkin sitä kaikkein parasta kuin meillä löytyy." Hän meni ja toi samassa leipää ja tuopillisen wiinaa, siksi kuin hän muka valmistaisi iltaruokan, wirwoitukseksi matkalaisille.

Sill'aikaa kuin Gustafius leipä ja wiinatuoppi kädessä tuli majaan, olivat jo miehet riisuneet päältänsä vaatteensa, ja kiiltävät sotaaseensa ja istuivat pöydän ääressä; Gustafius täytti puiset pifarit wiinalla ja sanoi ystävällisesti: „wirwoittakaat itsiänne vähän näillä Herran lahjoilla, kunnes iltainen joutuu." Afatsius otti samassa pifarin käteensä, joi ja sanoi: „niin hyvää wiinaa en toiminut tässä köyhässä majassa, ja totuuden sanoakseni, en myös niin hyvää miestäkään." Molemmat joivat ja tulivat iloisiksi; ja nyt alkoivat he vastata oikein puhella siitä muka muinoisesta sotapäälliköstänsä Plasiduksesta. Afatsius sanoi: „hän on se mies, jota me enemmän kaikkia muita maan päällä arvossa pidämme ja rakastamme, jonkatahden soisimmekin sydämellisesti taas nähdäksemme häntä; sillä me palvelimme hänen johtonsa alla; en tahdo mainitakaan sitä, kuinka toimellinen ja viisas hän wirassansa oli, ja kuinka taitawa hän oli so-

*) Tässä ei ole puhe palo- mutta puu-wiinasta, sillä palowiinaa ei siihen aikaan vielä löytynyt; vasta w. 1313 j. Krist. ruwettiin sitä polttamaan. — Syrakki puhuisjansa wiinasta ei tarkoita myöskään muuta kuin puu-wiinaa, joka kohtuudella nautittu saattaa tosin iloisin mielen ja on päälliseksi hywin terveellistä. Suomentajan muistutus.

tamenoissa; kuinka paljas hänen fantsantonsa tefi jokaisen urhoolliseksi ja kuinka hän fäikille sotamiehille oli ystävä ja isä; jos näistä rupeaisinkin fertomaan, niin et sinä fuitenkaan, hyvä ystävä, mitään ymmärtäisi; mutta soisin fuitenkin, ettäs olisit häntä fotonansa howissansa nähnyt, kuinka hän siellä oli fula raffaus ja hywyys; kuinka taitavasti hän talonsa hallitsi; ei kellään nähty rikkaampia niittyjä ja parempaa farjaa kuin hänellä oli; mutta tämä fäikki on vielä vähän; hän oli mainion rehellinen ja oppettawainen fotolaistensa feskella ja hänellä oli walitut palwelijatkin; ja sinä mahthanet sen uskoa eli ei, me asuimme tänän forkian miehen fanssa yhteisen faton alla, me olimme niin onnelliset, että saimme olla hänen uskottuina palwelijoinakin; ja waikka olemme paljaat sotamiehet, niin fohiteli hän fuitenkin meitä kuin rafas ja helä isä lapsiansa, tahi kuin weli weljeänsä. Ah, kuin minä waan alan oikein muistella niitä entisiä onnellisia aikoja, niin suru ja ifäwöitsemisen itku täyttävät sydäntäni!" tässä pyyhkäsi muutamia fertoja hihallansa jotakuta filmänsä folkasta; „mutta mitäs? fanoi hän vielä, ne owat jokauwan ohitse menneet, eikä meillä ole sitten yhtään iloista hetkeä ollut. Koko sydämemme sytee taas saadaksamme nähdä häntä. Parempaa miestä ei taitane olla koko maan piirillä!"

„No no hyvä ystävä, „fanoi naurahtaen Gustafius, „älä sinä tofi häntä nyt niin ylimärin ylistele, luullakseni ei ollut hän hiuskarwanfaan werran parempi minua."

„Kuinka?" fanoi kiwaasti Alfatsius, „ei hiuskarwanfaan parempi sinua. Ja, funniassinen talonpoika, warmaankaan ei sinulla ole fuulenma järin huonot ajatukset itsestäsi; niin hyvä ja toimellinen mies kuin sinä muutoin mahthanet olla, ei sinun fuitenkaan pidä wetämän hyviä omaisuuksiasi meidän sotapäällikönme sen fuuluisan Blasiduksen werroille. Muutoin minä alkaisin epäillä täydestä ymmärryksestäsi."

Antiofus käänsytti towerinsa puheen, sanoi: „myös hänen aviopuolisonsa oli aivan suloinen ja ihana rouva ja kotonansa semmoisen miehen wertainen; heillä oli myös kaksi lasta — oi kaksi ihanata poikaista, wanhin mustine kähärä tuffinensa oli kotonansa isänsä kuwa; nuorempi walfian haalein hiuksin oli taas äitinsä näköinen. Heitäkin soisin nyt nähdäkseni; jo mahtanewat olla kaksi kaunista miestä; me sotamiehet sanelimme usein keskenämme: kaksnoista taitaa isompaa epäilemättä tulla kaksi samanlaista urosta kuin isänsäkin; jos ei vieläkin uhkeampata.”

Gustafius tuli kaikkia näitä kuultuansa suuresti liikutetuksi, ja erinomattain hawaittuansa heidän olevan vielä rakkaat ja uskolliset kohtansa; vielä enemmän kääwi hänen sydämelle, kuin he muistelivat niitä onnellisia aikoja, kuin hänellä onnen ystäväinsä, puolisonsa ja lastensa kesellä oli; hän tuskin taist pittää kyyneleitä, jotka wäkisin tahtoivat puheta hänen silmistänsä. Hän nousi, katsahti ikkunasta ulos ja sanoi wapisewalla äänellä: „puheemme alla on jo melkein pimiä tullut. Minä menen sentähden noutaman walfiata ja katsomaan eikö jo iltainen walmis liene.” Mutta hän läksi majastansa ei niin paljon iltaruo'an tähden, kuin että saada sillä tavoin tilaisuutta kylliksi itkeäksensä heidän näkemättänsä.

Hänen pois mentyä, sanoi Antiofus: „kuuleppas weli, kuinka lienee sinun kansasi, mutta minusta näkyy tämä mies olevan meidän mainion päämiehemme Placiduksen kaltainen. Mitä enemmän minä häntä katselin, sitä enemmän näytti hän hänen kaltaiseltaansa. Myös tämän miehen ääni ja puheen parsi on kuin Placiduksella; taannon tuntui minulle wälistä, kuin näkisin omilla silmilläni entisen rakkaan herramme kaswot! katsoppas häntä oikein, kuin hän tulee takaisin, entä hän kaikkisi onneksemme lieneeki sama, jota ha'emme.”

Placidius wastasi: „mitä sinulle tuli! oletko sinä houkka? kuinka se olisi mahdollista, että meidän kuulusa

jota päässikömmme olisi talonpojan renkinä! kuitkas taitaisi hän sillä kädellä, joka muinoin niin taitavasti miekkaa käytteli ja valitti koko Ruomin valtakunnan sota-asioita, nyt hofusfella kyntöhärkiä ja niitten perässä jopotella? Kyllä se niin on, että tämä mies näyttää häneltä hywäntahtoisuutensa suhteen. Mutta kufaties sydämellinen halumme pikemmin saadaßemme häntä nähdä, kuin myös wiinan maisteleminen, sen niin meille kuwailewat.“ — „Mutta,“ sanoi Antiofus, vähän ajateltua, „minä tiedän erään luotettavan merkin, josta Placidus voidaan epäilemättä tuntea: hän tuli kerran eräässä sodassa wihollisen keihäältä haavoitetuksi tuosta faulan kupeesta, jossa sattui olemaan pieni aukeama haarniskasta ja hypäristä. Eikä se ollutkaan joku pienoinen wiiva, sillä keihäs oli siihen jossinkin sywälle mennyt; haawa tuli kuitenkin pi’an parannetuksi, mutta siihen jäi arpi, jonka kanssa hän luullaßeni hautaanfin menee; sentähden kuin hän nyt tulee siisään ja me äkkäämme mainitun arwen hänen faulaßansa, niin emme tarwitse vähääkään epäillä, ettei hän ole sama meidän muinoinen rafas sotapäässikömmme.“

Kohta tämän jälkeen tulifin Gustafius palawan lampun kanssa siisään, ja asettaen sen pöydälle, fuuristui sen ylitse, laittaaksensa paremmaksi lampun sydäntä. Samassa katsahtiwat miehet hänen faulaansa, jota hän piti paljana sen maan tawan jälkeen, ja näkiwätfin selfiästi arwen hänen faulaßansa. Paikalla hyppäsiwat molemmat yht’aikaa pöydän luota, kofonansa tainnuksissa hämmästyksestä ja ilosta ifään kuin olisiwat tulleet houffamieliseksi, sillä eiwät enempäätä tietäneet, mitä tefiwät; wälistä itfiwat, wälistä taas riemuitfiwat, lankefiwat hänen faulaansa, kastiwat häntä kyyneleillänsä ja suuteliwat häntä. Tämän häimäyksen ohitse mentyä lankefiwat he viimein polwillensa hänen eteensä, rufoillen anteeksi liifasta rohkeuttansa, jolla he kofiteliwat häntä sydämellisessä iloisßansa, eikä osoittaneet hänelle ensin sitä kunniaa kuin hänelle tulee. Sitten ottiwat hän-

tä taas kädestä kiini, ihaan kuin peläten, ettei kaiikki tämä, mitä nyt silmillänsä näkivät, olisi vaan paljasta uninaa. „O sinä urhoollinen safari,” sanoivat, „meidän rafastettu sotapäällikkömme Placidus, tahi oikeammin, sinä suuresti kunnioitettava Gustafius, joffi sinä fasteessa nimitettiin! meidän paras ystävämmme, hyväntekijämme ja isämme! katsohda nyt meidän sinun köyhäin palvelijais puoleen, tässä sinun jalkaisi juurella; mutta ah minälaisessa tilassa me kuitenkin nyt näemme sinua! kuinka suuri muutos on kansasi tapahtunut sitten kuin viimeiksi meitä sotaan johdatit, tahi kuin me kotonasi rauhan suloisuutta nautitsimme. Mutta ah, sinua ei ole yksikään armahthanut niistä monista, joita sinä aikanasit autoit heidän hädißänsä ja joilla siitä syystä olisi ollut suuri welollisuus kiittää sinua! Ja missä on sinun rafas ja ihana aviopuolisosi Teopista? Kussa ovat sinun raffaat poikasi, se suloinen Afapius ja se ihana Teopistus? Mintähden asut näin yksinäisenä ja niinkuin kailta hylättynä tässä waiwaloisessa majassa? Eikö sinulle kaihista onnestasi ja kunnia-merkeistä ole enää muuta jälle jäänyt, kuin tuo arpi? Ah, sano meille, olemmeko totisesti taidossamme, tahi pettelemätkö meitä ajatuksemme, ja oletko se jota me niin suurella halulla ja ihaamisella olemme tähän asti turhaan joka paikasta etsineet?”

Gustafius, jolla jo kauvan olivat kyyneleet silmissä tuli nyt kokonansa liikutukselta voitetuksi, semmenkin kuin hän kuuli aviopuolisotansa ja lapsiansa mainittavan. Hän rupeesi niin katkerasti itkemään, että kyyneleet eivät ainoastansa waluneet hänen kasvojansa myöten alas, mutta kastivat myös hänen waatteensaakin. „Ah minun raffaat ystäväiseni,” sanoi hän viimein, „minulla on teille hywin surullinen tapaus kerrottavana. Molemmat poikani ovat jo kauvan kuolleet, he tulivat metsän pedoilta raadelluiksi. Puolisonikin tapettiin miehalla eräältä mieheltä, joka oli metsän petojakin julmempi, siitä kuin ei hän tahtonut taipua syntiin ja häpiään. Minä olen jäänyt, niinkuin itse-

fin nä'ette, kuin yksinäinen murhettiwa lintu puun oksalle tähän maailmaan, kauwas eroitettuna kaifista rakkaista ystävistäni ja omaisistani. Ajallisen hywynyden kadottamisesta en tahdo mainitaakaan. Mahtaa nyt maailma kutsua minua miksi hywänsä; ja mahdan minä tästäälähin olla aina wahwa todistus kaiken maallisen onnen pysymättömyydestä, siitä en huoli. Mutta se saattoi waan syvän haawan sydämelleni, että rakas puolisoni ja ihanat lapsukaiseni niin äkisti minulta poistemattiin. Tämä haawa ei minulta niin kohta parane, kuin se, jonka wihollisen keihäs minulle tefi. Edellinen haawa on vieläkin werinen ja niinkuin äskesen lyöty. Mutta kuitenkin uskon sen tapahtuneen Jumalan isällisestä tahdosta. Kiitetty ja ylistetty olkoon Hänen pyhä nimensä! Toiwoni perustan wahvasti näille sanoille: „tämän ajan waimoja ei woida koskaan taiwaallisen kunniaan ja autuuteen werrata. Siellä saamme taas kohdata rakkaat omaisemme ja ystävämmme!“

Wieraat tulivat myös suuresti liikutetuiksi hänen puolionsa ja lastensa kowasta onnesta, mutta vieläkin enemmän murheellisen isän ja awiomiehen katkerista kyyneleistä; ja he rupesivat myös niin surkeasti itkemään ja walittamaan, kuin olisivat lapset siinä heidän silmäinsä edessä tulleet metsänpedoilta raadelluiksi, ja ikään kuin olisi rouwan werinen ruumis siinä siwulla ollut.

Talon wäki, kuultuansa ensin ilorähinän ja sitten itkun ja walituksen majasta kaikuwan, riensi sinne, nähdäkseensä mitä mufa siellä senlaista tapahtuu. Gustafius sanoi heille: „nämät sankarit ovat minun uskollisia ystäviäni ja entisiä kotolaisiani. Äskettäin wasta tunsivat minun ja siitä oli heillä suuri ilo, mutta saatuaan tietää waimoni ja lasteni kuolemasta, tulivat suuresti murheellisiksi ja rupesivat näin haifiasti walittamaan.“

Tämä hywäntahtoinen perhefunta tuli myös tästä kyyneleihin asti liikutetuksi. Mutta kuin Afatsius näki heidän Gustafiusta wertaisenansa kohtelewan, ja etteivät vielä

tietäneet, kuinka isossa armosta ja kunniasa hän ennen maailmassa oli, sanoi hän: „te ette ensinkään tiedä, kuinka suuriarvoista miestä tässä köyhässä majassa pitäneet olette. Tämä mies, joka nyt luonnanne leipäpalaansa hiellä ja waiwalla ansaitsee, ruokki itse ennen lufemattomia ihmisiä. Hän, joka nyt teitä päiwäläisenä palwelee, oli ennen kaiken sotajoukon päämiehenä, ja monta tuhatta sotasanfaria tottelivat yhtä hänen wiittaustansa; sillä tämä, joka nyt teidän edessänne seisoo, ei ole kukaan muu, kuin se muinoinen kuuluisa ja korkiasti kunnioitettu Ruomin sotawäen päämies Placidus.“

Tämän kuultua hämmästyivät kaikki talonväki suuresti ja peräytyivät suurella kunnian osoituksella takaperin owen suuhun. Sillä Ruomin sotapäällikköä kunnioitettiin silloin kuin kuningasta. Mutta Gustafius sanoi: „rakkaat ystäväni, älkää hämmästykö, waan kohtelkaat minua entisellensa. Sillä Jumalan säännöstä tähtyy tässä maailmassa muutamain olla, jotka wallitsewat ja käskewät, toisten taas, jotka tottelewat ja täyttävät sen. Myös se on Jumalan tahyto, että muutamat owat rikkaita, toiset taas köyhiä. Mutta waiikka eräs on herra ja toinen palkollinen, rikas tahi köyhä, kaikki olemme kuitenkin yhtäläiset Jumalan silmissä ilman pienimpätätkään eroituksesta. Tämä maailma voidaan werata näytelmä-huoneehen (tahi teateriin), jossa yksi mufaillee sotapäällikköä, toinen sotamiestä, eräs talonpoikaa, toinen herraa m. m. Sentähden olkaamme waan tytywäiset ja wiriät kutsumisessamme, että me viimein, koska tämä maailma kuin näytelmä päättyy, Herran tuomitsemaan tullessa, mahtaisimme löytyä uskollisina ja wireinä kutsumisessamme.“

Antiofus sanoi: „sinä olit aina siitä päivästä kuin tulimme sinua tuntemaan, uskollinen ja wiriä wirkasi toimituksissa, ja vielä erinomattain siitä ajasta kuins fristityksi tulit. Ollessasi vielä rikas ja suuressa kunniasa, käytit sinä tawarasi ainoastansa köyhiä ja tarwitsewia aut-

taakseen, ja mahtisi hätäisiä ja turvattomia suojellakseen. Kuin koettelemuksen hetket päällesi tulivat, niin uhrautit kaikki mitä sinulla waan oli, niinkuin suuren kunniaasi, sen for-
kian sotapäällikön wiran, ihanan maahowisi ja kaiken omai-
suutesi, ennen kuins tahdoit kieltää Kristuksen ja hänelle
uskotoin olla. Kaikki kärsit ihmeteltävällä kärsivällisyy-
dellä, esimerkiksi kuinka pakanalliset kansat sinun talosi
polttivat ja wäijivät sinua tappaaksensa ja saivat kuiten-
kin viimein sen aikaan, että sinun täytyi koko waltakun-
nasta lähteä maanpakolaisuuteen. Jesuksen ja Hänen rak-
kaudensa tunteminen oli mielestäsi kalliimpi ja suloisempi,
kuin kaiken maailman komeus, rikkaus ja kunnia; rakkau-
desta Kristusta kohtaan ja pysyäkseen Hänen uskollisena
opetuslapsena ja seuraajanansa, ansaitsit täällä kylässä
hiellä ja waiwalla elatukseksi, wietäten hiljaista ja siwiätä
elämäfertaa."

Kaikkeä tätä, mitä nämät kaikki urosta puheliwat,
kuunteli talonwäki suurella ihmettelemisellä ja liikutuksella.
Viimein otti wanha talon isäntä Gustafiuksa kädestä, ja
sanoi kynnelfilmin hänelle: „sinä arwossa pidettävä mies,
waikka jo niin monta vuotta olet luonamme asunut, et ole
wielä fertaakaan meille sanallakaan maininnut forkiasta ar-
wostasi ja sotamenoistasi, eikä pieninkään walitus waino-
jaisi ylitse ole sinun suustasi tullut! Jesuksen rakkaus ja
siweys on tosin ollut totinen sydämessäsi, sentähden iloitse
ja riemuitse, ettet niin suuressa wainossa ja kärsimisessä
ole tullut wieroitetuksi turwaamisesta Jumalaan, että lan-
gennut epäilykseen, waan ettäs olet nöyrällä mielellä ja
kiitollisella sydämellä vastaanottanut kaikki, mitä Jumala on
wiisaudessaansa hyväksi nähnyt sinulle lähettää, sillä kat-
so — kaikki on sinulle parhaaksi kääntynyt, sekä täällä et-
kä tulewaisuudessa."

Yhdeksäs Luku.

Sota.

Talon wäen pois mentyä istuutui Gustafius näitten kahden sankarin kanssa taas pöydän ääreen. Sillä puheen välillä oli jo nuori talonemäntä tuonut pöydälle mainitun peurampaistin, ja valmistanut kaikki mitä sen siunon oli tarwis syötäväksi. „Syökööt nyt minun ystäväni,“ sanoi Gustafius kaataen wiiniä pifareihin, „ja ilahuttakaat sydäntänne wiinillä.“ Mutta Antiofus wastasi huokaten: „ah, sydämemme on jo ilmanfin täynnä iloa ja murhetta, että tahtoo pakahtua. Kuinkas voisimme nyt vielä syödä ja juoda?“ Afatsius wahwisti towerinsa puheen. „No, niin kufaties te wähän myöhempänä illastatte,“ sanoi Gustafius. „Mutta sill'aikaa fertokaat siis minulle, kuinka fristittyjen, meidän raffain weljeimme ja sisartemme kanssa nyt siellä laita on? Vieläkö heitä nytkin niin kauhiasti wainotaan?“ „Ei,“ wastasi Afatsius. „Ei keisari nyt enää näytä niin julmasti fristittyjä wainoawan, kuin ennen. Tuomarit ja kansan päälliköt, hawaittuansa ettei siitä minfäänlaista hyötyä ole, ovat herenneet wainoamasta, ja eräissä paikoin waino on jo kokonansa lafastunut.“

„Luojaalle olkoon kiitos ja funnia siitä!“ sanoi Gustafius. „Lainatkoon hän vieläkin täydellisemmän rauhan seurafunnallensa. Mutta minä soisin vieläkin yhden asian tietääkseni. Te mainitsitte alussa ettät minua etsimään läksitte, mitä se merkitsee?“

„Ah tottakin,“ sanoi Afatsius, „ilo, saatuaamme taas nähdä sinua, rafas sotapäällikömme, kuin myös murhe puolisoft ja lastest fuolemasta, saattoi meitä mellein unohtamaan keisarin käskyä sinulle. Kuule siis: siitä ajasta, kuin sinä näissä erämaissa ja näitten wuorten välissä asut, on muualla maailmassa tapahunut paljon semmoisia asioita,

joista sinä et tiedä mitään. Parttilaiset, jotkaas niin mainosti voitit, ovat sen rauha-liiton rikkoneet, jonka silloin tefiwät waltakuntamme kanssa. Suurella sotajoukolla tuliwat maakuntamme päälle ja saattoiwat meitä wähän peräntymään. Se ovat jo monta kaupunkiamme häwittäneet tulella ja miekalla. Lähettäjänen toisen perästä tuliwat aina Ruomiin, rukoillen leiriä wahwistamaan, muutoin, sanoiwat, kaikki on hukassa. Keisari tuli tästä aiwan lewottomaksi. Hän mielti ja ajatteli mitä olisi tehtävänä. Wiimein kutsutti hän koko sotajoukkonsa yhteen, tuli itse esiin ja rukoili sotawäkeä ei saattamaan häpiään sitä kuuluisaa Ruomin waltakuntaa. Mutta hänen tätä puhuisiansa alkoiwat usiat päämiehet ja monet muutkin huutaa: „keisari! anna meille taas takaisin mainio sotapäällikkömme Plasidus, niin me sata tuhatta Parttilaista epäilemättä voitamme kuin yhden miehen.“ Keisari oli tästä suuresti iloissaan, ja sanoi: „jopa minä olen käänsyn antanut kaikille koko waltakunnassani olewille maaherroille ja kansan wanhimmille, että, jos missä häntä kuulisiwat, samassa laittaisiwat tänne.“ Sitten hän vielä puhui: „jos kuka teistä uskaltaisi häntä mennä etsimään, niin ilmoittakoon nyt itsensä; iso palkinto on sille valmistettu joka hänen löytää.“ Samassa astuiwat muutamia sotamiehiä ja ynnä mekin esiin. Me tiesimme sinun mielineesi Egyptiin, sentähden toivoimme sinun sieltä löytävämmesi, tahti jostakusta sen ympäristöltä. Paikalla jaettiin meille kulkufirjat, estämättä joka paikkaan päästäksemme, koska meillä muka on se mainio sotapäällikkö Plasidus haettawana ja jos onnistuisimme asiassamme, niin pitää meidän rukoileman häntä nöyryimmästi palautumaan kotimaallensa, ja osoittaa jospa paikassa hänelle ansaitun entisen kunniansa. Nämät firjat suojelen tässä powellani ja sinä voit ne nyt itse keisarilta allekirjoitettuinä lukea.“ Hän otti samassa paperit powellansa ja antoi Gustafiuksen käteen.

„Mätkä nyt enää muistele wääräyksiä,” sanoi Antio-

fus, „kuin sinulle tehtiin waltafunnassamme, waan tule meidän kanssamme kotimaahan. Koko sotajoukko tulee urhoollisemmaksi ja sanomattoman iloiseksi, ja itse keisari ottaa sinun vastaan suurella ilolla. Kuin sinä taas entisen tawan jälkeen ohjaat sotawäkeämme, niin me epäilemättä voitamme vihollisemme, ja tulemme ilolla sotatantereelta takaisin.“

Gustafius sanoi: „tämä on silminnähtävästi Jumalan ihmeellinen johdatus, että löysitte minun tässä piilopaikassani ja kylään tultua kohtasitte minun ennen muita fetä hyvänsä. Jumala on askeleenne tänne johdattanut, sentähden pidän sen pyhänä welvollisuutenani ruweta taas isänmaatani palwelemaan ja uhrata sen edestä elämäni waikka viimeiseen weripisaraan asti, auttaakseni sitä vihollisen wallasta. Olkaat siis huoletta; huomenna lähden kanssanne. Niin kuin minä mielelläni waihetin miehen tämän farjaruoskan kanssa, wakuutettuna että niin on Jumalan tahto; samate olen nytkin walmis heittämään hyntämiseni ja tarttua mieheeni käsin, uskoen että niin on Jumalan tahto.“

Seuraavana aamuna, kohta päivän walettua, meni Gustafius näitten kahden uroon keralla ulos majastaan, heittämään jää-hyväsiä kylän asukkaille, joita oli jo iso joukko keräytynyt hänen majansa oven eteen. Sillä sanoma kuka hän on ja fetä ne kaikki sotamiestä olivat, lensi jo eilis iltana ympäri kylää. Kyläläiset olivat suuresti iloisiansa, että heillä muka niin kordia-arwoinen mies oli naapurina, ja kumartelivat myös niille kahdelle sankarille ystävällisesti. Mutta kuin Gustafius ilmoitti heille, täytywänsä nyt heistä erota, niin heidän ilonsa muuttui paikalla itkuksi ja walitukseksi, ikään kuin hän olisi kuollut. Mutta Gustafius lohdutti heitä, sanoen: „älkää itkekö! tämä on Jumalan tahto, että meidän täytyy erota toisistamme. Kiini riippukaat waan uskossa, toiwossa ja rakkaudessa, niin kyllä me taas kohtaamme toisemme tai-

maassa. Sentähden asukaat eteenfinpäin rauhasa ja rak-
laudessa, ja Herra olkoon teidän kanssanne!”

Mainittu äijä, jonka Gustafius kaiskein ensinnä tuli
tuntemaan, ja joka oli wanhin kylässä, astui nyt hänen
luoksensa, otti häntä wesi silmin kädestä kiini ja sanoi:
„Sumala on sinun, armossa pidettävä mies, tänne läh-
ettänyt, ja suonut sinun niin kauvan keskellämme asua,
kuin sinä meitä totuuden tuntoon saatit ja neuvoit mei-
tä kaiskeen hywyhtein. Hän on, joka sinua taas meiltä
pois kutsuu, jota vastaan me emme taida seisoa. Ta-
pahutkoon Hänen pyhä tahtonsa! Minä kiitän nyt
sinua kaiskein nimesä, kaisen rakkautesi edestä, jonka sinä
näinä wiitenätoista vuotena meille osoittanut olet. Herra
ne sinulle palkitkoon!” Kaiski yhdistyivät itku-äänellä
äijän kiitokseen; kaiski kofoutuivat Gustafiuksen ympärille,
ja jokin tahtoi suulla ja kädellä vielä erinomaisesti
häntä kiittää. Wanhat harmaapäät ukot pudistivat hä-
nen kättänsä, ja waimot kulettiwat pieniä lapsiansa hänen
luoksensa, neuwoen heitä myös ojentelemaan käsiänsä hä-
nelle, että hän olisi heitä siunannut. Kaiski saattoivat
häntä vielä hywän matkaa kylästä, ja wasta Gustafiuf-
sen pyhnnöstä seisattuivat ja kääntyivät takaisin.

Gustafius matkusti ensinkin sen paikkakunnan maan-
herran luo. Tämä, nähtyänsä miehen maawaatteissa as-
tuman siisään kahden sotamiehen kanssa, luuli wanha
luoksensa kuletettawan. Mutta saatuaansa tietää, että tä-
mä talonpoika olisin se niin kauvan toivottu mainio sota-
päällikkö, hämmästyti hän suuresti. Hän tervehti samassa
Gustafiusta suurella kunnian-osoituksella, ja toimitti hänel-
le waatteet ja sotakalut, entisen korfian wirkansa jälkeen;
myös toimitti maanherra hänelle hewoiset, laittaen pääl-
liseksi ison joukon saattajia hänen kanssansa merelle asti.
Täällä seisoj aina eräitä laivoja walmeina keisarin pal-
welukseksi, ja Gustafius astui samassa alukseen.

Myötäisen matkustuksen perästä niin hywin maalla

kuin merellä, tuli Gustafius viimein hoviin ja ilmoitti itsensä keisarille. Keisari oli parhaillaan syvämpää valtakunnan asioita tutkimassa, mutta saatuaan tietää että hänen niin kauvan toivottu sotapäällikkönsä tullut oli, nousi hän istuimeltaan ylös, heitti kaikki asiansa lewälensä ja kiirehti, unhottaen korkeudensa, avoimilla sylillä hänelle laulaan. Sitten kuletti hän hänen saltinsa ja kysyi sangen ystävällisesti: „kuinkas on sinun kanssasi, rakas sotapäämieheni, käynyt siitä ajasta kuins eroisit omaisuudestasi, ja kuinkas aviopuolisosi ja lapsesi voivat? Kuultuansa heidän kovan onnensa, tuli keisari suuresti murheelliseksi; hänen omatuntonsa soimasi häntä kowasti, että hän kaikeen siihen syypää on. Sentähden oli hän kauvan äänettä; viimein sanoi hän: „ainoa, joka lievittää suruamme, on ettäs taas luonamme olet. Minä asetansin sinun taas päämieheksi kaiken sotajoukkoni ylitse, joilla taas on parhaillaan suuri kamppaileminen Parttilaisten kanssa. Sinun haltuusi annan minä kaikki. Koko sotawäellä on suurin toivo taas nähdä sinua heidän johdattajanansa, ja ainoastansa sinun johtosi alla toivottavat voittawansa kaikki Ruomin viholliset, ja tuottawansa taas rauhan ja kunnian maakuntaan. Mene siis kaikkia näitä toimittamaan, ja minun parhaimmat toivotukseni olkoot sinun kanssasi!“ Keisari pani itse hänen laulansa sotapäällikön kunniamerkin, ja antoi hänelle valtakunnan komanto-sauvan käteen. Koko Ruomin valtakunta iloitsi suuresti entisen kunnioitettawan sotapäällikkönsä tulosta.

Gustafius riensi nyt valtakunnan rajoille ja tuli sotawäen luo. Kaikki tervehtiwät häntä suurella ilohuudolla ja riemusoitolla, tuntein itsensä paljoa urhoollisemmiksi. Tämä nerokas sotapäällikkö näki ensi silmäyksellä sotajoukon olewan ylen heikon wastustamaan niin suurta vihollisjoukkoa; sillä Parttilaiset olivat warustetut erinomattain hewosmiehillä, joita sitä vastaan Ruomin so-

tamäeltä mellein kofonansa puuttui. Gustafius koki siis asettaa sotamäensä kalliin, metsäin ja vuorien välille wäijymään vihollista, ja tällä tavoin piiritti ja fiersi heidät niin, etteivät voineet asfeltafään tafaperin tulla. Sill'aikaa wärwättiin ja tuotiin aina wahvoja nuoria miehiä kaisista kyläkunnista ja kaupungeista. Gustafius oli aina itse saapuwilla, kuin heitä waate-tettiin sotawaatteihin, lohdutellen ja kehoittaen heitä olemaan urhoollisina isänmaansa edestä. Sitten hän walitsi heistä jofakerta wäfewimpiä ja uhkeimpia nuoria miehiä henkimartioissensa, yhdistäen heitä vanhain sotijoiden kanssa. Koska hän näitä tavallisesti pienemmissä taistelemuksissa harjoitteli ja tällä tavoin koki leirin wahwistanut oli, antoi hän eräänä päivänä käskyn kaisille äkkiä karata vihollisen päälle. Wihollinen, joka ei tietänyt tästä surkeliudesta ja oli mellein kofonansa warustumatta, hyökäsi ensin pafoon, mutta wähän ajan perästä tuli hän kahja isommalla sotajoukolla tafaisin. Gustafius antoi nyt käskyn wähän peräytyä. Kuin Ruomalaiset olivat muutamana penifulman peräytyneet, käski hän seisattumaan ja uudestaan kouristamaan vihollista. Nyt saikin viholliset siihen tilaan, mihin toivoi, nimittäin he alkoivat pötkiä pafoon, mutta suurin osa Ruomalaisia olivat jo fiertäneet heitä vastaan ja toiset ajoivat tafaa. Wihollisia kaatui kauhiasti. Wiimeisessä wimmassa karkasi vielä eräs vihollisparwi sen joukon päälle, kussa sotapäällikkö oli, jota enimmästi syhyttiwät muka kaisen onnettomuudensa wikapääksi, ja alkoivat jo hätäyttää heitä, mutta samassa tuli kaksi joukkoa amuksi, warjosimat Gustafiusta kilmälänsä vihollisen nuolilta, ja saattoivat hänen taas tilaisuuteen uudestaan mukawammasti käskyjänsä jaella. Tällä tavoin tulivat viholliset wiimein kofonansa voitetuiksi. Wangittujen paljous oli suuri. Wihollisten koki leiri tuli hajotetuksi ja voitetuksi, ja kaisi Ruomalaisilta ryöstetyt tawarat tulivat heiltä tafaisin otetuiksi *).

*) Tämä sota tapahtui loppu puolella Ruomin keisarin Trajanuksen hallitusta, eli noin w. 116—117 välillä jälkeen Kristuksen syntymistä.

Gustafius meni nyt sotajoukkonensa entisen rajawiran ylitse, omisti vihollisen wahvimmat kaupungit ja parhaimmat paikat. Parttilaiset, jotka ennen aina itse ensin alottivat sodan Ruomalaisia vastaan, anoivat nyt rauhaa. Wangeista pidatti Gustafius ainoastansa voimalliset ruhtinat ja wanhimmat, muut hän laski irti. Rauhalliton firjoitti Gustafius semmoisella wiisaudella, että Parttilaisten olisi ollut kokonansa mahdotoin alkaa enää sotaa Ruomalaisten kanssa. Sitten koki hän kaiken Ruomin sotawäen yhteen, osoitti heille sydämellisen ilonsa voiton ylitse, ja ilmoitti heitä taas kohta Ruomiin takaisin saattawansa, ainoastansa muutamia käski hän jäämään voitettujen kaupunkien wartioiksi. Sotamiehet nostivat kirkkaan ilohuudon jo sotapäällikön ylistys kailui pilviin asti. Mutta Gustafius kiitti ainoasti sydämessänsä Jumalata, sitä kirkkaa sotajoukon Herraa, joka heille sellaisen voiton antanut oli.

Rymmenes Luku.

Voiton juhla.

Gustafius päätti johdatta sotajoukon kotimaalle niiden paikkakuntain läpi, jotka ei olleet sodalta tulleet rasitetuiksi. Uivottuihin kaupunkeihin lähetti hän jo edelläkäsin eräitä sotamiehiä antamaan tietoa sotajoukon tulosta ja walmistamaan leiriä. Lähetetyt ennättivät eräasen isoon ja komeasti rakennettuun kaupunkiin, jossa Ruomin feisarilla oli tapana wiivähtää muutama wuorokausi, matkaellesa itäisillä mailla, ja sentähden olisi siinä ihana ja suuri hovi. Kaupunki oli myös wahwalla linnalla warustettu, mutta kiwimuurin staan se oli ympäröitty kauneilla puutarhoilla. Sen läpi juoksi myös kaunis joki, joka sitä

wielä enemmin faunisti, ja kaikenlaiset hedelmäpuut ja kukkaiset antoivat siinä ihanan hajun itsestänsä.

Raupungin asukkaat, joista suurin osa oli rikkaita kauppiaita, olivat sodasta olleet suuresti lemottomat. Sillä jo kaupan eivät olleet mitään erinomaista tietoa saaneet Ruomin sotamenoista; sanottiin ainoastansa, etteivät muka kuinkaan taida voitolle päästä, vaikka itseänsä kuinka hywänsä sotawäellä wahvistaisivat, sillä vihollisia kuului olewan lukematon joukko, ja ettei Ruomalaiset vielä voitettut ole, tapahtuu muka siitä, että he tähän asti ovat piiloitelleet wuorten ja kallioin turwisia. Pari päivää ennen Gustafin tuloa palautui eräs rikas kauppias kaupunkiin, kertoen ja wakuuttaen kaikkia, että muka Ruomin sotawäki on pannut tosin kaikki woimansa liikkeelle, mutta sen on tähtynyt peräntä monen penikulman päähän, vihollisen päällefarfaamisesta. Tämän oli muka itse, omilla silmillänsä nähnyt. Sentähden alkoi hän kiirehtiä pois sodan jaloista, ja olisi muka enemminkin joutunut kotiin, jos ei hänen hewoisensa olisi tullut hänen alansa ammutuksi.

Näistä surusanomista tulivat arwattawasti kaupunkilaiset aiwan murheellisiksi; ja kuin he eräänä iltana näkivät etäällä tomon tuoksuawan ja sota-aseet wälkkywän, häitäntyiwät niin suuret kuin pienet, ja jokainen huusi: „vihollinen tulee! vihollinen tulee!“ Heistä tuntui, kuin näkisivät jo kauniin kaupunginsa palawan ja talonsa leimuwan taivasta kohti. Mutta kuin nämät niin suuresti pelätyt sankarit tulivat heidän kaupunkiinsa, kuin asukkaat näkivät heissä ystäwänsä ja suojelijansa, kuin lähetetyt wakuuttivat tulosia olewan suloisen rauhan ja witon sanoman, sitten wasta muuttui heidän pelkonsa ja hämmästyksensä sanomattomaksi iloksi. Kaikki iloitsivat ja riemuitsivat, ja porwalit alkoivat ottaa näitä werrattomia wieraita vastaan kuin paremmin mahdollista olisi. Raupungin oikeus laittoi samassa lähettiläisiä sotapäällikön luo toiwottamaan hänelle onnea onnellisesta voitostansa, ja pyytämään

häntä nöyrimmästi poikkeamaan sotawäkinensä heidän kaupunkiinsa, ja viipymään heidän luonansa muutama vuorokausi, lewätäksensä sodasta tultua, ja että kaiikki mitä heillä on, on altis heidän palvelukseksensa.

Toisena päivänä auringon jo melkein korkealle noustua, näkivät he sotawäen lähestyvän. Kauniille heinäniityille olivat jo teltit valtiasta palttinasta lewitettyinä valmiiksi. Sotapäällikkö ajoi suoraan kaupunkiin, saatettuna monilta upseereilta ja piiritettynä henkivartioiltaan. Huskaat kokiivat parastansa ottaa häntä niin hyvin, kuin vaan mahdollista oli, vastaan. Kaikille kaduille oli puun-oksia ja lehtiä hajoteltu. Keisarin marmorikivisen hovin patsaat (joka oli nyt hänen asunnoksensa määrätty) olivat ympäröityt laameripuun lehdillä ja kauneilla kuffakiehkuroilla. Nuorukaiset öljypuun oksat käsissä ja neitiset kuffaseppeleet päässä weisaelivät kauneita voittoweisuja. Kaupungin ylimmäinen, eräs vanha funnioitettava mies, ojensi Gustafukselle keisarin nimesä laameripuun oksista nimotun seppeleen. Gustafius hajotti sen samassa kahteen osaan, antaen yhden puoliskon yhdelle, toisen toiselle eräistä päämiehistä, jotka molemmiin puolin häntä ratsastivat. „Näin,” sanoi hän, „ja’an minä tämän voiton funniamerkin teidän kansanne. Te ette ole sitä minua vähemmin ansainneet. Minun toivotukseni olisi,” sanoi hän siinä siwussa kääntyen toisten upseerein puoleen, „samoin koko sotajoukon kanssa jakaa tämän laameriseppeleen.”

Mutta nyt saamme mainita, että tämän kaupungin asukkaasten seassa oli myös tämän funnioitettavan sotapäällikön kuolleeeksi uskottu rakas ja ihana aviopuoliso Teopista.

Suolimatta kansan yhteisestä riemusta — waikka hän myös oli sydämessänsä iloinen voiton ylitse — oli hän kuitenkin suruijansa. Hän palveli eräässä rikkaassa talossa orjapiifana, johon hän eräältä orjain kauppiaalta oli myyty. Hän ei ensinkään tietänyt vielä, eikö olisi woinut

uskoakkaan, että hänen aviomiehensä, josta hän lähelle kuusi-
katoista vuotta sitten oli surfiain tapauksen kautta tullut
erottetun, olisi nyt taas entiseen forfiaan, wirkaansa ylen-
nyt. Koska hän tämän voittojuhlän firffaana aamuna
warhain oli puutarhassa (joka oli paitfi muita töitä myös
hänen hoitonsa alla), ja täytti korit kauniimmilla kukilla, an-
taen ne toiselle palvelijalle, jonka piti ne juhlan kaunis-
tufseffi laitteleman, niin oli hänen ainoana ajatufsena:
„ah, ihan tämmöisiä juhlia wietettiin muinon aviomiehelle-
nifi, minun rakkaalle Gustafiuskelleni, koska hän myös
woitollisena palautui sotafentältä kotia!“ Kuinka taisi hän
luullakkaan tämän juhlan olewanfin aviomiehellensä, ja et-
tä hän näitä kukkia häntä warten kokioli.

Kuin nyt äkkiä kajahti ääni: „hän tulee!“, koska
kaiffi kansa riensi, juoksi ja hyppi ilosta häntä ja hänen
urhoollisia sankariansa vastaanottamaan, tähtyi hänen uut-
terasti laittaa ruokaa kyökissä, sillä hänenfin talossansa
walmistettiin suurta wieraspitoa eräille sotaherroille. Hän
kuunteli sitä iloista kansan riemua ja waskitormein ilosta
soittoa hiljaisilla sydämen huokauksilla, ja muutama khynele
tipahti hänen kaswoillensa. „Ah,“ ajatteli hän, „ei minun
awiopuolisoni suinkaan enää palaja minulle! en saa enää
nähdä hänen kaswojansa täällä maan päällä! ei wietetä
hänelle enää tuollaisia juhlia; muinoiset onnelliset ajat ei-
wät palaja enää minulle, ne ovat ikuisesti ohitse men-
neet. Kuitenkin toiwon häntä taas taiwaassa näkemäni, ja
kuinhan waan täällä tulisi oikein kilwoitetun ja karsityksin,
niin wietämmehän siellä vielä parempia woiwonjuhlia.“

Yksitoistakymmenes Luku.

Weljekset.

Ne upseerit, jotka siinä talossa olivat päivällisellä, kussa Teopista orjana palveli, menivät syötyänsä talon puutarhaan kävelemään, jossa kasvoi paljon kaikenlaisia hedelmäpuita ja muita suloisia kasveja. Ruffaistenkin paljouden tähden ei siinä ensinkään tuntunut, että siinä niin paljon kuffia tänä aamuna juhlaa warten otettu oli. Mainitusta tarhasta kulki tie eräälle lawialle wiheriäiselle fedolle, josta näkyivät sotamiesten walkeat teltit kaukaa, ne näyttivät kuin olisivat olleet lumikoppolia. Gräitten hywin warjosain puitten wäliin oli rakennettu lehtimaja, jonka keskellä seisoi iso kiwinen pöytä, ympäröity kiwisillä penkillä. Tämä kaunis ja ihana paikka oli ainoastansa wähiäisellä purolla tarhasta erotettu, jonka ylitse oli tehty pienoinen silta. Upseerit tulivat nyt tänne lehtimajaan ja kävivät niille kiwisille penkeille istumaan, jossa olisin hywin ihana olla. Uusiampia muitakin herroja keräytyi wähitellen heidän luoksensa. Gräät sotamiehetkin saivat luvantulla tähän ihanaan paikkaan ja warjoon auringon suumuudelta. Gräät istuivat, toiset wirtuskentelivät siinä ympäristöllä puitten warjossa; keihäänsä seisästivät maahan luoksensa, kypärinsä panivat ruoholle wierellensä ja wälkkyivät kilpensä asettelivat puitten oksille.

Teopista kanteli emäntänsä käsystä kaikenlaisia wirtouksia mainitulle kiwiselle pöydälle, nimittäin: ison kauniin tuopillisen saksan wiiniä, koreiden pikarein kanssa, makeita leiwoksia ja pienet korilliset marjoja, puu-omenia ja muita senkalaisia. Pantuansa kaikki nämät herkut pöydälle, hän meni majan taakse eräälle turpeelle istumaan, osittain lewähtääksensä tämän päivän monista asfareista, osittain ollaksensa siinä emäntänsä käsystä lässä, jos muka herroil-

ta jotakuta puuttuisti, samassa olla heille palvelukseksi valmiina. Eikä yksikään vieraista luullut häntä muuksi kuin orjapiiaaksi, sillä hän oli vaateitettu tuhkaharmailla villaisilla vaatteilla, ja päänsä hän oli käärinnyt lumivalkealla liinalla, joka osittain peitti hänen kauneita hiuksiaan, osittain saattoi hänen aivan alhaiselta näyttämään.

Sentähden ei kukaan paljon katsonutkaan hänen päälensä, vaan he joivat ja söivät, joka saattoikin heidät kofta puhelijaksi. Se puhelimat paljon siitä äskön onnellisesti päätetystä sodasta ja kuinka kufin siinä oli waifuttanut ja mikä kufakin oli kofhdannut. Wiimein kääntyi eräs wanhanlanta sotaherra erään nuoren ja ihanan upseerin puoleen, ja sanoi: „kuuleppas toweri, mutta sinulle tefi sotapäällikkö tänäpäiwänä kofonansa erinomaisen kunnian, antaisiansa sinulle puolen laawerisepppelestänsä.“ Upseeri wastasi: „eihän se ollut ainoastansa minulle ajottu, vaan kofa sotawäelle: sanoihan sotapäällikkö sen selkiästi. Miinä sain sen ainoasti sotawäen nimesä.“ Eräs upseereista sanoi: „sen sepppele-puoliskon tämä herra on hywin itseffin ansainnut; te tiedätte jofainen,“ sanoi hän vielä, „kuinka wiholliset, nähtyänsä olewansa hukassa, wimmastuneina hyökänthiwät sen joukon päälle, jossa itse sotapäällikkö oli, tehdäksensä vielä wiimeisen koettelemuksen. Jos nyt ei tämä päällikkö, kuin myös toinen, joka toisen sepppele-puoliskon sai, olisi tulleet urostensa kanssa amuksi, niin sotapäällikkömme olisi epäilemättä elämänsä kadottanut, ja sota ei olisi sitten näin onnellisesti päättynyt.“ „Kuinka niin,“ sanoi wanha upseeri, „emmekö me muut olisi vielä siihen jääneet? Mutta olkoon tämän kanssa kuinka hywänsä, niin teidän tähtyy kuitenkin kaitkein myöten antaa, että sefä tämä nuori herra, että myös se, jota ei iloisessa seurassamme vielä ole, owat wähässä ajassa kofonansa ihmeteltävän onnen saawuttaneet.“

„Tosi on,“ sanoi nuori upseeri, „minua on semmoinen onni seurannut, että nyt tunnen vielä kuin näkyisi

tämä kaikki unissani. Nyt on vasta vuosi kulunut, kuin minä vielä maata kynnin." — „Kuinka," sanoi vanha upseeri, „sinä olet siis ainoastansa talonpojan poika?" „Ei," vastasi nuorukainen, „tapaukseni on nuoruudesta pitkin hyvin ihmeellinen, jonka, jos te hyvät herrat niin suotte, minä teille keron." Kaikki olivat siihen aivan mieluiset, ja hän alkoi näin: „isäni ei ollut mikään talonpoika, mutta, niinkuin aivan selkiästi muistan, iso herra ja sotafantari. Me asuimme eräässä kaunisessa hovissa, jonka isoimmassa salissa kaikki hänen sotakalunsa ja aseensa olivat; nimittäin hänellä oli siellä eräs kaunis kiiltävä kypäri, kirkas haarniska miehen ja sotakeihään kanssa, kuin myös kaunis loistava kilpi. Minä muistan vielä aivan hyvin, kuinka minä ihmettelin sitä höyhenistä kypäriä ja niitä rautawaatteita, kuin isäni jutteli minulle mihin niitä tarvitaan ja kuinka niitä käytetään. Että äitini oli hyvin kaunis ihminen, sen kuulin minä usein talonväkemme kotonan sanovan, ja vieläpä ettei koko valtakunnassa muka ollut ihanampaa rouvaa kuin hän. Minulla oli myös vähäinen veli, hyvin ihana nuorukainen, pitkin walfian haaliain hiusten kanssa. Mutta vanhempiamme kohtasi viimein paljon onnettomuutta, sillä kaikki eläimemme tulivat ensin toinen toisensa jälkeen kipeiksi ja kuolivat, kuin myös se orit, jolla isäni tavallisesti ajeli jahdissa, ja joka minuustakin oli kaikkein paras ja rakkain hevoinen. Kohta sen jälkeen tuli paljon ihmisiä myös kipeiksi ja kuolivat. Tämä oli kaikista kauhein onnettomuus. Viimeiseltä menivät isäni ja äitini meidän kanssa hyvin kauas merelle. Siellä astuimme eräisen laivaan. Me lapset ihmettelimme suuresti veden paljoutta ja laivan kiihtuminen saattoi meitä kipeiksi. Viimeiseltä kuin emme jo monen päivään nähneet muuta kuin veden ja taivaan, äkkäsimme taas etäältä maan ja tulimme siitä hyvin iloisiksi. Mutta nyt nousti, en tiedä mistä syystä, suuri tora laivalla. Laivan matrosit saattoivat meitä isämme kanssa väkisin rannalle; mutta

laiwan isäntä, eräs julma muriaani, jätti raffaan äitimme luoksensa laiwaan. Minä muistan vielä aiwan hywin, kuinka me lapset hartaasti rukoilimme sitä mustaa miestä, ettei tofi olisi ottanut meiltä rafasta äitiämme pois, mutta" — tässä waimeni puhuja, pyyhkien kyhneleitä silmistänsä.

Teopista, kuullen myöski kertomisen, waimeni hämmästyksestä. „Ah taiwaan Jumala!“ ajatteli hän noustessansa ylös turpeelta, „minunhan tapaukseni tämä onki, mitä tämä nuori herra kertoo; sillä mitä hän isästänsä, äidistänsä ja veljistänsä puhunut on, sopii kaiikki yhteen sen kanssa. Minä en taida enempää epäilläkään siitä, ettei tämä nuorukainen ole muu kuin minun rafas poikani, ihana Afapius.“ Waimosten tuli hän aina lähemmäksi ja alkoi tyfytävällä sydämellä kuunnella joka sanaa, mitä hän vielä puhui.

Nuori pääsilkkö alkoi taas kertoa ja sanoi: „laiwa, johon äitimme jäi, kääntyi samassa tuulen mukaan ja purjehti pois. Me kaksii pienoista huusimme ja walitimme surfiasti äitimme perään, ja katsoimme laiwa, siksi kuin se viimein kokonansa näkywistäfin katosi. Myös isämme itki ja suri niin kowin sen ylitse, etten minä häntä vielä koskaan ennen niin itkewän nähnyt, joka vieläfin lisäsi haikauttani, erinomattain kuin hän wesi silmin usiasti katsahti ylös taiwaasen ja rukoili, ja sillä wälillä sanoi usiasti meille: „o raffaat lapsukaiseni, rukoilkaat, ah rukoilkaat kuitenkin Jumalaa teidän äitinne edestä!“ Me olimme yötä paljaan ilman alla ja toijena aamuna warhain läksimme rannalta edemmäksi kulkemaan. Me lapsi parat olimme nääntymässä kuumuudesta, nälästä ja janosta. Wiimein tulimme tofi erään wirran luo, jonka tienoilla kaswoi muutamia hedelmäpuita. Isämme meni ja toi sieltä meille linnun munia syötäväksi ja rafasta wettä kypärisjäänsä, muutoin olisimme jo epäilemättä kuolleet. Syötyämme kantoi hän ensisti wähäisen welijeni wirran yli. Sydämeni pelolla katselin kuinka isäni kulki sen wäfewän wirran poikki

ja viimein suurella waiwalla päästi toiselle rannalle, jätti weljeni istumaan erään ison puun alle ja astui taas weteen minua noutamaan. Minä olin tästä suuresti iloisani, nähdesäni hänen tulewan minua perään. Mutta äkkiä kuulin jotakuta rytisewän takanani, katsahdin ja näinfin hirmuttawän ison pedon tulewan suoraan luokseni awoimella kidadalla. Silloin en vielä tietänyt, että se oli jalopeura. Minä rupesin kohta kurkkua parfumaan ja mielin lähteä pakoon, mutta yhdesä räpähksessä saappasi minun jalopeura fiini ja wei metsään."

Eräs toinen upseeri, sama, jolle sotapäällikkö oli toisen seppelipuoliskon antanut, ja josta äskettäin siihen tullut oli, huusi äkisti: „weljeni!“ ja hyppäsi awoimilla sylillä kertojalle kaulaan, aina huutaen: „weljeni! rakkahti, suloisin weljeni! sinä minun werratoim Afapiukseni! o usko, minä olen totisesti sinun weljesi, sinun Teopistuksesti! minä olin se toinen poikainen, jonka isä kanto yli wirran. Minä näin omilla silmilläni, kuin se julma jalopeura sinun saappasi ja juoksi kuin nuoli metsään. Myös kohta senjälkeen sieppasi minunkin eräs kauhia susi ja wei myötänsä. O kuinka ihmeellinen Jumalan johdatus eikö tämä ole, että me molemmat tulimme pelastetuiksi! kuinka werratoim onni, että me, jotka tutuiksi tultuamme toistamme niin suuresti suojelimme ja rakastimme, nyt äkkiä weljiksi ilmeistyimme.

Toisen weljen ihastusta emme voi sanoilla selittääkään, sen jo lusia itsestänsä woipi arvata. Hän ei ensinkään epäillyt, ettei tässä myös nuorinta weljeänsä kohdanut. Hän syleili häntä myös sangen ystävällisesti ja oikein weljellisellä rakkaudella, paineli häntä rintaansa vasten, kostutti häntä hyyneleillänsä, ja huusi ustiasti: „weljeni! rakkahti weljeni!“ eikä woinut liikutukselta muuta sanoa.

Mutta Teopista, suuresti hämmästynt äitiparfa, ei woinut enää tätä iloa kannattaa, waan kaatui tunnottomana maahan. Kuultuansa tämän ihanan Ruomin päällikön olewanfin rakkaan poikansa Afapiuksen, oli hän niin

sangen iloinen että kaikki hänen jäsenensä ja koko hänen sydämensä vapisivat. Mutta huultuansa päälliseksi sen ilo-
 äänen kajahtavan, nimittäin: kuin toinen samanlainen pääll-
 ikkö huusi: „veljeni!“ ja koska hän tässäkin kauniissa
 kukoistavassa nuorukaisessa tapasi toisen, nuoremman poi-
 kansa Teopistuksen — niin tämä oli jo liiaksi sille hellälle
 äidin sydämele. Hänelle musteni kaikki silmissänsä ja hei-
 dän puhettansa hän oli kuin hymin etäältä kuuleviansa.
 Mutta ei tässä silmän-räpäyksessä kukaan huolinut hänestä.
 Weljeksillä oli paljon toisiltaan kyselymistä ja puhumista,
 ja olivat peräti hämmästyksessä ja ilossa. „Missäs mei-
 dän isämme nyt on?“ kysyi Akapius, „ja etkös sinä rakasta
 äitiämme ole vielä kohdannut?“ „Ah,“ vastasi Teopistus,
 „sitten kuin susti minun wei, en ole sanalla sanoen mitään
 saanut kuulla isästämme, ja sen vähemmän äidistämme.“
 „Ah hyvä Jumala!“ sanoivat nyt molemmat, „kukaties
 rakkaat vanhempamme ovat jo kuolleet! o jos he vielä
 eläisivät — mikä ilo eiö heille mahtaisi tulla, jos he nyt,
 nyt tässä silmän-räpäyksessä olisivat läsnä, ja taitaisivat
 ilossamme ottaa osaa!“

Toiset upseerit, jotka siinä saapuvilla olivat, tulivat
 myös suuresti liikutetuiksi ja iloisiksi näitten veljesten toi-
 sensa kohtaamisesta. „O ihmeellistä, ihmeellistä tapausta,“
 sanoi eräs heistä lyöden käsiänsä yhteen, „kas tällaisia asi-
 oita ei joka päivä tapahdu ihmisen elämässä.“ Eräs toi-
 nen huusi muinoisen Ruomin wiisaan sanoilla: „juokaamme
 ja iloitkaamme nyt maan päällä sitomattomilla jaloilla!“ ja
 samassa hyppäsi kirkkalle maasta. Tämä ilo leweni myös
 sotamiehille, jotka siinä saapuvilla olivat puitten varjossa.
 Kaikki läksivät liikkeelle, kiirehtien majan luo, saadaksensa
 nähdä ja kuulla, mitä iloa tässä tapahtunut oli. Kaikki
 riemuitsivat, saatuaan tämän tietääksensä. Ne, jotka ku-
 luitivat molempain päämiesten komppaniaan, huusivat eri-
 nomaisella ilolla, sanoen: „rauha ja onni olkoon meidän
 päämiehillemme! vasta tänä aamuna jakoi sotapäällikkö hei-

dän kanssa laameri-seppeleensä, ja nyt tänä iltana tunsiwat jo toisensa weljeksi; onni ja rauha olkoon siis näille urhoollisille sota-uroille ja onnellisille weljeksille!”

Rakstaitakymmenes Luku.

Äiti.

Teopista, näitten onnellisten weljesten äiti, istui aina vielä turpeella, hänen päänsä oli kallistunut, kaswonsa olivat valjut, silmät fiini. Sanalla sanoen hän oli kofonansa miemofissa. Mutta sotamiesten ilorähinä herätti hänen tunnottomuudestaan. Täydellisesti toinnuttuansa oli hänen ensimmäinen ajatuksensa ilmoittaa itsensä pojillensa äidiksi. Mutta sotamiesten joukko, joka oli mielettömänä ilosta, pelotti häntä kofta sitä tekemästä; hän näki aiwan sopimattomaksi nyt ruweta lehtimajaan heidän läpitse tunfeumaan. „Mitäs se hyödyttäisi minua?” sanoi hän itseksensä. „Wieläkö poikani, jotka nyt onnella ja kunnialla seppelöityt owat, minua wihelijäistä ja jokaiselta ylenkatsottua orjapiikaa tunnustaisiwatkaan äidiksensä? Jos eiwät epäilemättä häpiäisikkään minua, niin eiwäthän woisi samassa uskoa, että minä heidän äitinsä olen. Mitenkäs minä sitten heitä siitä wafuuttaisin, ja minälaiset todistukset minä heille paikalla eteen panisin? En taitaisi heille muuta puhua, kuin mitä he äskettäin itse kertoneet owat, mutta sitten woisiwat huofiaasti luulla minun heitä pettelewän, päästäkseni ainoastansa orjuudesta wapaaksi ja saadakseni itselleni onnellisen ja paremman elämän, kuin tähän asti. Minä woisin helposti saada toria muilta wierailta ja joutua sotamiesten naurun ja pilkan alle. Mutta asunhan nyt kuitenkin poikani Akapiuksen kanssa saman fatoksen alla; kuin hän lehtimajasta palajaa kotiin, niin me-

nen paremmin hänen luoksensa ja siellä kahden kesken, jos muutoin someliaaksi näkyy, paremmin rauhoitettuna koeen wa-
 fuuttaa häntä, että minä hänen äitinsä olen. Ja kuin ker-
 ran Afapius minun äidiksensä tunnustaa, niin kyllä poi-
 fani Teopistuskin epäilemättä sen usko ja sitten me kaikki
 kolme tulemme senlaista autuutta nautitsemaan, jota ei yh-
 denkään kuolevaisen mieli selittää taida.”

Samassa meni hän siis kotia kotonansa voimatto-
 mana. Ja tultua omaan erinäiseen huoneeseensa, lankefi
 paikalla polwillensa, rupesti hywin hartaasti itkemään ja sa-
 noi: „o sinä hyvä, armollinen ja laupias Jumala, joka
 muinoin Danielin jalopeuran luolasta ja Suonaan walas-
 falan watsasta wapahtanut ja auttanut olet! Sinä olet
 myös lapseni ihmeellisesti jalopeuran kädästä ja suden ham-
 paista pelastanut. Sillä eihän Sinulle ole mikään asia
 mahdotoin. Sinun sallimisestasi tapahtui, että poikani mi-
 nun silmäini edessä sattuiwat kohtaamaan toisensa, että mi-
 nä heidän tietämättänsä olin heidän ilonsa ja onnensa to-
 distajana, ja että heidän toinen toisensa tuntemisen kautta
 myös minulle se ilo ja onni tapahtui, että saada tun-
 tea heitä molempia samalla kerralla — tämä ilo saattaa
 minun unhottamaan kaiken ikäwöitsেমiseni murheen, joka
 minulla näinä monina vuosina ollut on, koko kovan on-
 neni ja surfiat elämäni tapaukset, jotka minua kohdanneet
 ovat hamasta siitä ajasta kuin minä heistä eroitettu olin.
 Niinkuin Sinä lohdutat, ei taida kukaan muu lohdut-
 taa; niinkuin Sinä ilahutat, ei taida kukaan muu ilahut-
 taa. Sinulle laupeuden Isä, joka olet äärettömän rikas
 lohdutuksesta ja kaiken ilon lähde, Sinulle ainoalle olkoon
 loppumaton kiitos ja kiunia.”

Wieläkin jäi hän polwillensa ja oli kuin ajatuksihiinsa
 upponnut. Wiimein sanoi: „mutta missä näitten taas löy-
 dettyjen poikain isä, minun rikas puolisoni, lienee? Mikä
 häntä on kohdannut, ettei molemmat poikani mitään näy hä-
 nestä tietävän? Kufaties lienevät pedot, jotka häneltä

poikansa ryöstivät, sitte hänenfin päällensä karanneet ja hänen raadelleet? Kufaties on hän, kuin minäfin, orjuuteen joutunut, ja kufaties joka aamu tuottaa hänelle uuden huolen ja murheen! tahi kufaties hän ei enää näekfään päiwän walkeutta? Mutta ei, ei se kuitenkään niin ole, sydämeni sanoo minulle, että hän elää vielä! O hywä Jumala, Sinä olet hänen vielä epäilemättä pelastanut kufista waaroista. Sinä täytät työsi, jontas alkanut ja aikonut olet; sillä niinkuin Sinä sallit minun taas löytää molemmat poikani, samoin suot Sinä minun kohdata awiopuolisonikin Gustafiuksa että kaikkein meidän ilomme täydelliseksi tulisi."

Nyt nousi Teopista polwiltansa ja meni ikkunan luo. Täältä näki hän selkiästi molemmat poikansa ruoholla. He seisoiwat rinnatuksen, piiritettyinä muilta sota-herroilta, ja näkyiwät vielä fertowan merkillistä tapauksansa ympärillä olewaisille. „Jaa," sanoi myhäillen tämä suuresti liikutettu äiti khyneleet filmissä, „he owat totisesti minun poikani! Alapius mustine kiebfura-tuffinensa on kofonansa isänsä näköinen; ja toisen walfian haaliat hiukset todistawat selkiästi hänen olewan minun Teopistukseni. Voi! kuinka kauniit ja isot miehet owat niistä kahdesta pienestä poikaisesta tulleet! Mutta ah, he eiwät tiedä vielä, kuinka minun äidillinen sydämeni palaa heidän peräänsä. Miten wakuuttanen heitä, tässä sydämeni alla kantaneeni ja että he minun lapseni owat. Näin suoraan mennä heidän luokse, sanoen: „katsokaat, minä ole teidän äitinne!" — ei käy laatuun. Nämät sanat alhaisen orjapiian suusta saat-taisiwat heitä samassa epäilemään ja suuresti hämmästy-mään; sillä näissä orjawaatteissa ja niin pitkän ajan kuluttua, eiwät warmaankaan minua enää tuntisi. Mutta minä tahdon heille ensisti fertoa, olewani niinkuin wappaa-alainen wiety wäkiwällä Ruomista orjuuteen. Tämä epäilemättä liikuttaa heitä niin, että karsiwällisesti ja tarkasti kuuntelewat minua. Sitten tahdon perinjuurin

lertoa heille tapausseni, nimittäin: että minä olen isosta aateli-suvusta, ja että minä olen sen muinoisen mainion Blasiduksen aviopuoliso, joka minun ja kahden pienen lastensa kanssa aikoi matkustaa Egyptiin. Kufaties onnistuu minulle tällä tavoin johdattaa heidän mieleensä lapsuutensa tapaus; kufaties vielä molemmat tulevat itsestänsä siihen ajatukseen, että minä heidän äitinsä olen. Tahi kufaties sotawäestäkin löytyy joku vanha sotamies, joka aviomiehini johdon alla palvellut on, ja tuntein minun todistaa minun puhuvan totta. Ja niin tulemme kuitenkin lopulla saikfi selkiään tietoon toisistamme, ja minulle tapahtui se autuus, että minä vielä saan heitä kuin rakkaita lapsiant sulkea sylihini."

Teopista hawaitti nyt sotajoukon alkavan jo erkauntua toisistaan, ja että myös upseerit alkoivat vähitellen poislähteä. Mutta hänen molemmat poikansa jäivät vieläkin penkille istumaan. „No nyt," arveli hän, „on parhain ja sopivin aika tullut, nyt tahdon mennä ja ilmoittaa itseni heille. O Jumala, valista Sinä minua ja anna suuhuni oikeat sanat, wakuuttaakseni heille puheeni totuuden." Hän pyyhkäisi siis hynneleensä ja kiirehti alas puutarhaan. Mutta parhaillansa kulkessansa siltaa myöten, joka oli joen hlitse tehty, nousivat molemmat pojat ylös istuvaltansa ja alkoivat mennä tiehensä. Mutta he eivät kulkeneet kotiapäin, vaan poikkasivat menemään metsän halki. Teopista älysi pian mitä oli tehtävänä, ja puijhti siwutielle ja tuli heille vastaan. Hänen sydämensä tyfytty kowin ja saikfi hänen jäsenensä wapisivat.

„Te kunnioitettawat nuoret sankarit," sanoi hän wapisewalla äänellä, „suottekos minulle oudolle ilmoittaa teille anomustani?" „Älä pelkää mitään, äläkkä niin wapise!" sanoi Akapius katsahtaen hänen waljuihin kaswoihin, joista hän näki että hän hywin paljon itkenyt oli. „Ole hywillä mielin, ja sano pyyntösi rohkeasti. Jos suinkin mahdollista on ja meidän wallassamme seisoo, niin

teenme mielestä jälleen aivan haluisesti." Teopista vastasi: „minä olen syntynyt Ruomalaisena; mutta tulini väkisin ryöstettyksi puolisoitani ja lapsiltani, ja myydyksi orjuuteen." „No," sanoi Alfapius, „tahtoisitkos siis mielelläsi meitä vapauttamaan sinua orjuudestasi? Mutta se ei ole meidän vallassamme, sen taitaa ainoastansa sotapäällikkö tehdä." Teopista sanoi: „sen uskon totisesti; mutta minä rufoilisin teitä kuulemaan asiatani laumiammalta. Minä toivon siis wakuuttaa teitä, että minä olen niistä suurimmista Ruomin suvuista, ja erään kufaties jo unohutetun, mutta muinoin kaifilta suuressa arvossa pidetyn sodanpäämiehen aviopuoliso." „Myös sen suhteen taitaa sotapäällikkö paremmin päättää," sanoi Alfapius. „Me olemme Ruomissa oudot, tulimme waltakunnan rajoilla kaskwatetuiksi ja siitä syystä tiedämme aivan vähän Ruomin suurista suvuista. Mutta sotapäällikköllemme on sinun awiomiehesi epäilemättä tuttu. Hänä täytyy sinun rufoilla." Teopista sanoi: „mutta kuinkas minä hänen luoksensa päästä taidan, ja antaneeko hän vielä itseänsä niin alas, että kuuntelisi köyhän orjan rufousta?" „No, me tahdomme ensin sinusta pitää hänelle puhetta," sanoi Teopistus, hänen toinen poikansa. „Hän on aivan hywäntahtoinen ja armelias, ja jos se waan tosti on, mitäs meille puhunut olet, niin hän epäilemättä suostuu anomuksehesi. Me olemme nyt parhaillansa hänen luoksensa menemässä, hänen käskyjäänsä kuulemaan. Tule siis nyt meidän kerallamme."

Tämä odottamaton kutsumus oli kokonansa wastoin hänen tahtoansa. Hän seisattui tietämättöinnä, mitä hänen tekemän pitäisi. Hän olisi mielellänsä suonut ilmoittaa itsensä pojillensa, tällanlaisessa hywässä kanssapuheessa, ja hän ei ensinkään mielinnyt ilmoittaa sydämensä salaisuuksia sille voitolla seppelöitylle ihmeelliselle sotapäällikölle, joka hänelle, niin kuin hän luuli, kokonansa outo oli. Mutta hänen poikansa sanoivat: „miksi niin wiivyttellä ja paljon miettiä tahdot? meillä on kiiru, sillä olemme jo muutoinkin

wähän myöhästyneet. Tule nyt wiivyttelemättä kanssamme. Tällainen kaunis ja somelias tilaisuus saadaaksesi häntä puhutella ei sinulle taas niin pian tule. Me wakuutamme sinua, että sinua lasjetaan estämättä kaikkein wahtein läwitse, ja saat nähdä meidän suuri-arwoista sotapäällikköämme kaswoista kaswoihin, ja epäilemättä et sinä amutta ja lohdutuksetta hänen luotansa palaja.” „No hyvä,” vastasi Teopista, ”minä luotan teidän hywäntahtoisuutehenne, ja lähden kanssanne.” Molemmat nuoret päälliköt alkoivat siis kulkea hywin kiireesti, ja Teopista seurasi heitä tyfytämällä sydämellä.”

Kolmastoista Luku.

Puolisot.

Kaikki kolme lähestyivät siis sitä howia, jossa sotapäällikkö asui. Sen forkiat marmoripatsaat olivat vielä kaunistettuina laameri- ja kuffais-kiehkuroilla. Wartiat tulivat esiin, ja osoittivat molemmille päälliköille welwollisuudensa jälkeen suuren kunnian-osoituksen. Teopista katseli tätä suurimmalla äidillisellä tytywäisyydellä ja ilolla, seurataten poikiansa niitä leweitä marmoriportaita ylös ihanaan esihuoneesen. Tässä käksi Alapius häntä vähän odottamaan, ja astui nöyrällä ja kunnian osoittawalla tawalla saliin, kussa sotapäällikkö asui, mutta kohta tuli sieltä takaisin ja wiittasi Teopistalle tulemaan sisään.

Teopista astui siis saliin, joka keisarillisella kunnialla kaunistettu oli. Seinät kiilsivät kullasta ja walfiasta marmorista, ja lattia oli hywin kalliilla ja ihanan firjalla waatteella peitetty. Gustafius seisoi kauneissa sotapäällikön waatteissa lähellä forkiaa ikkunaa, josta ihana iltaurinko parhaillansa sisään paistoi ja walfasi hänen

forkia-arvoista nuotoansa. Hänen luonansa oli purpuralla peitettyllä pöydällä hänen kullasta kiiltävä kypärinsä, joka kauniilla pitkillä höyhenillä kaunistettu oli; siinä oli myös hänen norsunluinen kullattu käsky-sauwansa ja miekka kultaisten kahwan kanssa.

Teopista seisahdui sangen nöyrästi, kuin orjan tulee, omen suuhun, ja parhailiansa aikoi ruweta asiastansa puhumaan, kuin hän äkkiä tässä sotapäällikössä tunsi rakkaan aviomiehensä Gustafiusen. Hän näkyi hänelle niin ihanaalta ja kukoistavalta kuin muinoin hänen seisoesiansa sulhaisena edessänsä morsius-päivänänsä. Hän walkeni ilon liikutuksesta ja katsoi vähän aikaa kohonansa hämmästyneenä hänen päällensä. Wiimein juoksi awoimilla sylillä hänen luoksensa, huutaen forkialla äänellä: „o minun rakas aviomieheni!“ — mutta puolitiesä seisahdui ja laski kätensä hermottomana alas, sillä hän hawaitsi, ettei hänen aviomiehensä häntä enää tunnekaan. Tosin katselikin Gustafius häntä hywin oudosti, ja hänen katsantonsa näkyi ilmoittawan: „mitäs tämä merkitsee? onko tämä orjapiika taidottomana?“ Sillä kuin hän puolisotansa piti jo monta vuotta fuolleenä, niin ei hänen mielehensä ensinkään johtunut, että tämä orja muka olisi hänen entinen rakas Teopistanja. Mutta hän meni sen ohessa täynnä surkuttelemistä hänen luoksensa, paremmin wakuuttaaksensa itseänsä hänen taidostansa.

Mutta Teopista sanoi: „ah sinä minun rakas ja forkia-arwoinen aviomieheni, niin et siis enää tunnekaan minua! En kuitenkaan sitä ihmettele, sillä aika, murhe ja kärsimiset owat luullakseni minun kaswoni muuttaneet. Mutta kuule toki puhettani, ennen kuin minun outona luotasi pois käsket. Minä taidan todistukseksi sinulle ilmoittaa salaisuuDET, jotka vielä nytkin ainoastansa meille molemmille tutut owat, ja joista sinä epäilemättä taas tunnet minun. Ruomin sotajoukko kutsuu sinua tosin Blasidus; mutta oikia nimesi, jolla kirstityt sinua nimittäwät, on Gustafius.

Muisteleppas sitä firrkaudesta loistavaa ristiä, jonka sinä muinoin jahdissa ollessasi metsässä näit peurin sarwein välillä — sitä unta, jossa Kristus itsensä myös minulle ilmoitti — sitä hurskasta piispaa Johannesta, jolta me ja molemmat poikaisemme yön hiljaisuudessa fastettiin. Ah, sinä taidat myös sen aiwan hyvin muistaa, kuinka minulle fasteessa annettiin nimi Teopista, vanhemmalle pojallemme Alfapius ja nuoremalle Teopistus. Muisteleppas niitä monia vastoinkäymisiä, jotka meitä senjälkeen kohtasivat, sen hurskaan piispan ennustuksen jälkeen, ja jotka me Jumalan luottamisella kärsiväisesti ja pysyväisesti kärsimme; kuinka meidän koko perjamme kuoli, niittymme ja maamme jäivät autioiksi, kuinka meidän maahowimme muuttui sairasten huoneeksi, joka sitten ryöväreiltä sytytettiin ja poltettiin; muista meidän pakoamme ja sitä kauhua hetkeä, jona minä laiwalla sinusta ja rakkaista lapsistani eroitettiin! Kysy minulta kaikkein näitten tapahtumusten pienempiäkin ja salaisimpia astanhaaroja, minä ne kaikki sinulle selitän! Kysy minulta sanojasi, joita minulle puhuit kahden kesken niissä tärkeimmissä ja salaisimmissa asioissa, joita ei muut kuulleet kuin minä, ne kaikki tahdon sinulle selittää; sillä ne ovat vielä nytkin aiwan vahvasti minun muistossani. O, totisesti olen minä Teopista, sinun aviopuoliso, joka itsekin ja valittaen melkein puolifuolseena sinun sylistäsi ryöstettiin siitä pakanalliselta muriaanilta. Tämän pitkän vudentoista vuotisen ajan alla, olen alati sinun perääsi ikävöinyt ja halawoinut taas sinun kanssasi yhdistyä. Koko ajan alla olen rakauteni ja uskollisuuteni sinua kohtaan uskollisesti varjellut, niin kuin minä myös hautaani asti sinulle uskollinen olla tahdon. Niin totisesti kuin sinä olet sama, jota Jumalan käsittämättömästä wiisaudesta kaikki mainitut onnettomuudet kohdanneet ovat; niin totisesti olen minä myös sama, joka kaikki nämät vastoinkäymiset sinun kanssasi jakanut olen. Tunne siis jo minussa sinun uskollinen ja rakas aviopuoliso, jonka kanssa sinä, waikk'ei

niin monia vuosia, onnellisessa avioäädyssä elänyt, ja jolle sinä lufemattomia sydämellisen rakkauden todistuksia antanut ja osoittanut olet. Sitä en ifänä usko, että sinä, jonka Jumala nyt paljoa enemmän kuin ennen koroittanut ja kunnialla pufenut on, minua sentähden häpiäisit ja luotasi pois syöfifit, waikka minä siihen alhaiseen ja ylenkatsottuun orjuuden tilaan alennettu olen. Ei, ei, sitä et sinä rakkahtiin awiomieheni te'e! Ah, minun sydämeni on aina ollut sinun luonasi, niin kauwan kuin me toifistamme olemme eroitettuinä eläneet. Minä en taida sinulle nyt sanoilla felittää sitä iloa, minä minä tunnen nähdesfäni sinua taas niin monen ajan perästä; ja epäilemättä pitää myös sinulle tämä autuas hetki, jona Jumala meitä niin monen koettelemuksen perästä taas yhteen johdattaa, olemaan taiwaallinen hetki."

Sillä wälillä kuin hän tätä puhui, filmäili Gustafius awiopuolisotansa fangen tarkasti kaikin puolin. Ja waikka Teopista tässä tilassansa oli pyörtymäifillänsä ja hänen kaswonfa oliwat waljut kuin fuolleella, kuin myös hänen orjallinen pufunfa tefi häntä wieläfin oudonmafifi, niin tuli fuitenfin hänen tuttu katsantonfa hänelle aina enemmän tuttufi ja felfiäffifi, ja hänen ihana, fuloinen äänensä kofifi hänen sydäntänsä, ja hän tunfi hänen. Erinomainen liifutus fiinitti kaiffia hänen jäfeniänsä, kofka hän näfi rakkaan Teopistanfa, jota hän jo fuufitoista vuotta fuolleena piti, nyt eläwänä edessänsä feifowan. Suurin hämmästyf, fانونattoin ilon liifutus ja fifällinen furfutteleminen täyttiwät famassa hänen sydämensä.

"Teopista," huufi hän erinomaisella ilo-äänellä, „jaa, sinä olet — sinä olet minun kallis, minun sydämellifesti rafastettu awiopuolifoni, jofa eroaminen on minulle aina tähän hetkeen afi ollut unhottamatoin! Ah minälaiseen furfuteltamaan tilaan sinä joutunut olet! Kuitenfin, olfoon kaiffiwaltias Jumala fiitetty ja yliftetty, että Hän sinun minulle taas antanut on! kaifen maailman rikkaus ja fun-

nia, jonkatähden monet tuhannet wainoawat minua, eivät ole mitään, — ei mitään sen autuuden suhteen, että minä sinua taas syileillä saan.” Hän lifisti siis häntä sydäntänsä vasten ja kastoi häntä kyhneleillä. Myös Teopista wuodatti autuaallisimpia kyhneleitä. Molemmat unohuttivat kaiken tähänasti olleen kärkeimisensä. Ei mitään taida werata siihen autuuteen, siihen kiitokseen ja ylistykseen, jonka he nyt toisiansa syileillessä lähettiwät Jumalalle korkeuteen.

Meljästoista Luku.

Pojat.

Gustafius tunsi itsensä nyt sanomattoman onnelliseksi, löydettyänsä taas aviopuolisonsa. Mutta kuin pojat johtuivat hänen mieleensä, niin hajosi kuitenkin samassa tämä ilo. Se lankesti kuin raskas kivi hänen sydämellensä, että jos Teopista nyt kysyisi poikiansa, niin täytyisi hänen totuuden mukaan sanoa, että molemmat tulivat metsän pedoilta pois wiedyiksi. „Ah sinä hellä äiti!” ajatteli hän, „kuinka pian ilosi muuttuu suurimmaksi walitukseksi lastesi kuoleman ylitse!” Kuin hän tätä parhaillaan ajatteli, sanoi Teopista: „rakas awiomieheni, jatkakaamme ilomme myös meidän rakasten poikaimme kanssa! o kuinka äidillinen sydämeni halajaa heitä niin pitkän ajan perästä taas syileillääkseni!” Gustafius wastasi suruisesti: „rakas Teopista, sinä hellä ja rakas äiti, rukoilkaamme ainoastansa Jumalata sydämen nöyryydessä wiisasten ja tutkimattomain töitensä edestä! meidän poikamme tulivat jo nuorina metsän petojen uhriksi. He eivät näe enää tämän päivän walkeutta, eivätkä waelle enempätä elämäin se'assa!”

Mutta Teopista sanoi suurella ilolla: „ei, ei rakahin awiomieheni, sinä harhaillet! molemmat poikasi elävät

wielä! Jumala on heitä onnellisesti auttanut metsänpetojen kidadista! ihan tällä hetkellä tahdon heitä eläwinä silmäisi eteen asettaa! he ovat sinun parhaat ja valitut sotasanfariit! Ilman heidän urhoollisuuttansa ja rakkauttansa kolutaasi et olisi kufaties woittanutkaan wihollisia, ja tämäkin kaupunki olisi kufaties paraitaa wihollisen omana!" Gustafius wastasi: "Teopista, mitä sinä puhut? Sinä näyt minusta tällä kertaa hengelliseltä ennustajalta." Mutta Teopista meni samassa sanaakaan wirksamata etu-saliin, ja sanoi niille nuorille sanfarielle: „tulkaat kanssani, sotapäällikkö waatii teitä!" otti oikialla kädellänsä yhden ja wasemmalla toisen kädestä, kuletti heidät saliin ja sanoi suurella riemulla: „Sotapäällikkö! katso nämät kaksi nuorta sanfaria, ovat sinun molemmat poikasi! tämä kiekkuratuksainen on sinun Alapiuksesi, jonka sinulta jalopeura kaappasi, ja tämä tässä wakkia-hiuksinen on se jonka raatelewainen susi pois wei. Mutta mitäs voivat raatelewaiset pedot niille tehdä, joita Jumala warjelee? Hän on heitä pelastanut; Hän on heitä yhteen tuottanut; ja Hänen johtonsa alla he auttoivat sinua woitamassa. Ilman sinua ja toisiansa tuntematta auttoivat he sinua sotimassa ja woiton kunniaa saamassa. Uskettain he tunsiwat toisensa weljeksiksi minun silmäini edessä, tunne nyt myös sinä onnellinen isä heissä, jotka tuhansista waiumut olet, sinun omat rakkaat poikasi!"

„Kuinka?" huusi Gustafius suuresti hämmästyen: „nämät urhoolliset sotasanfariit ja ihanat nuorukaiset, joitten kanssa tänäpäiwänä laameri-seppeleeni ja'oin, owatkin omat poikani? pienet poikaiset, jotka suurella pelolla ja hämmästyksellä itse näin petojen kidassansa pois wiewän, ovat minulle ikään kuin kuolemasta takaisin annetut? O sinä hywä ja laupias Jumala, tämä onni ja autuus on minulle ylen kordia, en taida sitä vielä uskoakkaan?"

Mutta Teopista sanoi: „usko minua rakas puolisoni, he ovat totisesti sinun poikasi. Minä olen wakuutettu

tässä asiassa, se on jo minulle niin selkiä ja kirkas kuin aurinko. Mutta mihin niin paljoja puheita? katseleppas oikein näitä nuorukaisia! Tämä on sinun Alfaprukses, katso hänen silmiänsä, otsaansa, suutaansa, ja sano sitten, eikö hän ole sinun totinen muotosi ja niinkuin sinusta leikattu? Tässä on Teopistus, katso hänen harmaita silmiänsä, hänen walleita hiuksiansa, eikö hän ole äitinsä näköinen, vielä kukoistawaisessa nuoruudessa ollessansa? älä sentähden epäile enempätä, waan sytleile heitä, sillä he owat molemmat totisesti sinun poikasi!”

Tämä suuresti ilahutettu isä ei epäillytkään enempätä — hän lifisteli wälistä yhtä wälistä toista rintahansa, ja isot ilo-hyhyneleet tippuiwat hänen kaswojansa myöten. Hän nautitsi korkeinta wanhemman sydämen iloa nähdessänsä lapsensa niin onnellisina. Pojatkin olivat wallatut ilosta, tunteissa siinä kirkas-armoisessa sotapäällikössä, siinä rakkaassa mutta pelättävässä wallitsijassa, jonka paljas katsoanto waati jo kunniaa ja kuuliaisuutta, rakkaan isänsä, jonka isällinen sydän nyt tuntui kuin sulaman hyhyneleihin.

Teopista seisoi siwulla, katselen äidillisellä ilolla ja lemmeellä sitä iloa ja onnea jota he nautitsiwat. Niin kowin kuin hänen oma sydämensä paloi saadaksensa syleillä lapsiansa, niin ei hän kuitenkaan hennonut heitä temmata isän sylistä. Hän ei taitanut kylliksensä katsella tätä taiwaallista näkyä. Glo-hyhyneleet wuosiwat pitkin hänen waaleita kaswojansa, ja hän tunsi itsensä onnellisimmaksi awiopuolisoksi ja äitiksi koko maan päällä.

Mutta hänen molemmat poikansa eiwät tietäneet vielä ensinkään että heidän rakas äitinsä, jota he aina suuresti suriwat ja ihailei, heitä nyt niin lifi oli. He ei taitaneet luullakkaan, että tämä walju orja itkewin silmin, jonka he surfuttelemisesta saattoiwat sotapäällikön puheille, onkin heidän äitinsä. He unohuttiwat siis hänen kokonansa sydämessänsä ilossansa, ja niin wähän huoliwat hänestä, ikään kuin et häntä olisikaan ensinkään ollut koko saapuwilla.

Mutta sille onnelliselle isälle kävi tämä hyvin oudolta, sillä hän luuli äidin epäilemättä jo ilmoittaneen itsensä pojillensa, ennen kuin hän heitä hänelle kuletti. Sentähden hän alkoi heille hyvin suruisella mielellä mutta kiiwaasti puhua: „minun poikani! onkos teillä ainoastansa isäanne kohtaan niin suuri rakkaus, että te muodatatte hyneleitä ja sytleilette ainoastansa häntä? eikös sydämenne tään sano teillä olevan vielä toisen suuren welvollisuuden täytettämänä? — Kuinka? te ette ehkedes mainitsekkaan äitiänne? eikö teillä ole enää minfäänlaista liikutusta äitiänne kohtaan? täytyykös hänen kokonansa ulos suletta ilostamme? te katsellette oudoksuen päälleni! No ettenkös te ensinkään tiedä tahi muistakkaan äitiänne, kuinka hellä ja hyvän tahtoinen hän oli, ja kuinka hän teitä vielä pieninä ollessanne rakasti ja holhoeli! Teopistus, etkös muista, kuinka hän sinua, tiellä kipiäks tultessasi, niin rakkaasti sylissänsä kanto? Ja oletko sinä Alapius sen jo unohuttanut, kuin te molemmat laiwalla tulitte kipeiksi, kuinka hän silloinkin teitä niin rakkaasti holhoeli, ja yöt walvoi luananne? muistattehan kuitenkin sitä surkeutta kuin meillä oli, koska hän siltä julmalta muriaanilta pois ryöstettiin, toihan se mahtanee olla teillä vielä tuoreessa muistossa! Ah, surkiasi on hänen kansansa senjälkeen käynyt! Hän myytiin orjuuteen, jossa hän vielä nytkin on! Se on tosi, että hän on nyt köyhä, onnetoin ja ylenkatsottu! mutta täytyykös teidän sentähden häntä häwetä ja ylenkatsoa? Jos niin on, parempi olisi ollut, etten koskaan teitä enem-pätä silmilläni nähnyt olisi!”

„Rakas isä!” sanoi Alapius paljastaen miekkansa, „sano kuitenkin meille, kussa se ilkiä muriaani on, joka rakkaalle äidilleni niin suuren onnettomuuden saattoi? Tällä miekalla tahdon kosta hänelle hänen pahantekonsa! koko hänen lahkokuntansa tahdon minä kappaleiksi hakata, wapahtaakseni meidän rakasta äitiämme hänen wallastansa!”

Teopistus lausui: „isä, koska sinä tiedät äidin orjana

olewan, mikset sinä häntä siis jo aikoja pelastanut ole. O sano sentähden pian meille, kussa me hänen löytää taidamme? missä on hän? Viimeisen weripisarani tahdon uhrata vapahdaakseni äitiä orjuudesta!”

Gustafius kysyi: kuinka? te ette siis tunnekaan häntä? Tämä käypi vähän oudolta. Sillä olettehan häntä äskettäin nähneet, waikka ette tunne. Katsokaat tämä on äitinne! hänen joka teitä pojisseni kuletti, hänen asetan äitinänne teidän eteenne.”

Kynäni on aivan heikko selittämään sitä iloa, kuin pojille tuli, äitinsä tunnettua. Niinkuin molempain poikain ilo oli äskettäin kyllä merrattoman suuri, tunnettua heidän kunnioitettawassa sotapäällikössänsä rakkaan isänsä, niin oli nyt se ilo, että paikalla löytää myös äitinsä, kostonansa sanomattoman liikutawainen. Ilo, murhe ja surutteleminen äitinsä wiheliäisestä tilasta, koskivat niin heidän sydäntänsä, että molemmat nuorukaiset puhkesivat kyyneleihin. Äidin tila oli samanlainen. Pojille tuntui kuin näkisivät autuaan hengen, tahti taiwaan enkelin edessänsä. „Äiti! rakkahti, suloisin äiti!” huusivat molemmat yhtäikaa, ja lankeasivat hänen kaulahansa. Äiti poikainensa ei tainneet enää sanoilla selittää iloansa toisilleen, vaan ainoastansa kyyneleillä, huokauksilla ja katsannoilla ylös taiwaaseen. Isä sanoi iloissansa: „minä huuntaisin mielelläni nyt niin kowasti, että koko maailma saisi sitä tietää: o kaikki te, jotka Jumalata pelkätte ja rakastatte, tulkaat, katsokaat ja kuulkaat, kuinka suuria ihmetöitä Hän minulle, waimolleni ja lapsilleni tehnyt on.”

Viidestoista Luku.

Nuori talonpoika.

Gustafius sanoi vähän ajan perästä: „tämä liifutus on liian voimallinen! myös ilomme on niin suuri, että se koskee sydäntä kipiämmin kuin suru ja murhe. Minä tunnen itseni tästä kohonansa voimattomaksi, sentähden tulkaat ja olkaamme vähän selkiässä ilmassa!“ Hän aukasi samassa pienet siivu-owet salista, ja he menivät ulos eräälle kirkialle paikalle, josta he selkiästi näkivät kaupungin ja koko sen ihanan ympäristön. Tähän seisahtuivat he vähäkki aikaa. Ilta oli kauniimpia. Vienoinen tuuli tuuditteli lähimmäisiä palmupuita, ja iltaurinko valasi vielä viimeisillä säteillänsä eräitä pilviä, kylliä ja kaukaisia metsä- ja vuori-maita. Gustafius osoitti laskeutuvan auringon päälle ja sanoi: „o kuinka ihmeellinen on Jumala teoissansa! mutta niin ankara ja suuri kuin Hän tuomioissansa on, niin hyvä ja suloinen on Hän myös ihmisää kohtaan. Hän, joka meille tämänlaisen kuumen päivän perästä, antaa näin viiliän, ihanan ja wirwoittawaisen illan, Hän lahjoittaa myös meille monen karsimisen ja onnettomuuden jälkeen taas ilon ja lohdutuksen, sentähden kiittäkää Herraa, Hän on hyvä ja Hänen laupeutensa pysyy iankaikkisesti.“

Nyt kävivät kaikki istumaan eräälle marmori penkille; molemmat pojat istuivat molemmin puolin vanhempistansa, ja Gustafius alotti kanssapiuheen ja sanoi: „sen tiedän aiwan hyvin, rakkahin puolisoni, että ne laivan miehet, jotka walehtelivät sinun kuolleeksi, sinun orjuuteen myyneet ovat; myös sen tiedän samoin, että te minun rakkaat poikani, olette wapautetut metsän petojen kädästä. Mutta kuinka tämä tapahtui, ja mitä kaikkia teitä lohdannut on näinä monina vuosina, senjälkeen kuin minä teitä näin viimeisen kerran, siitä en minä vielä mitään tiedä.

Kertokaat sentähden nyt minulle tapauksestanne merkisimm-
piä paikkoja, jonka ylitse minä epäilemättä löydän taas
syyn ihmetellä Jumalan ihmetöitä ja kiittää ja ylistää
Häntä, armonsa ja rakkautensa edestä.”

Teopista sanoi: „rakkaat poikani, kertokaat ensin mitä
teitä kumpaisistakin kohdannut on, senjälkeen kuin armotoin
lainan isäntä minun teiltä, ja jalopeura ja susi täitä isäl-
tänne pois ryöstimät. Minä halawoin suuresti rakkaat lap-
seni ensin saada kuulla teidän tapaustanne.”

Alapius alkoi samassa kertomaan tapauksensa, sanoen:
„kuinka julma jalopeura minun kaappasi wirran rennalla ja
juoksi saalimensa metsään, sen näki isä omilla silmillänsä, ja
äiti sai myös sen jo kuulla omasta suustani. Mutta kuinka
kanssani oli laita pedon kädessä ollessani, sitä en silloin
tietänyt, enkä nytkään vielä tiedä. Mutta kuin toinuin,
näin minä ympärilläni paljon palavia päreitä. Minä
maksin vuoteella eräässä maan tuvassa, ja iso joukko mie-
hiä, waimoja ja lapsia, niin paljon kuin siihen tupaan mah-
tui, seisoiwat ympärilläni. Kaikki surkutteliwat minua suu-
resti, kiittäen Jumalata, jonka avulla minä taidettiin wa-
pautettaa niin kauhiasta waarasta. He arweliwat waat-
teistani olevani jostakusta kaukaisesta maakunnasta ja wa-
rallisten vanhempain lapsi. Sentähden kyseliwat minulta
tarkein kuinka minä niin synkkään metsään joutunut olin,
jossa paljaita petoja oleskeli. Tätä halutti heitä jostasta
saada tietääksensä. Mutta kauvan wiipyi ennen kuin minä
taisin selkeillä sanoilla vastaella heidän kysymyksillensä.
Kaikki surkutteliwat suuresti isääni ja pientä welsjeäni, ja
päädettiin miehissä lähteä heitä etsimään, mutta niinkuin
nyt oli jo aivan myöhä, pelkäsiwät yöllä lähteä niin kau-
hiaan ja synkkään metsään, ja päättiwät pikemmin lähteä
aamulla hywin warhain heitä hakemaan. He tulivatkin
wirran reunalle ja löysiwät sieltä vielä sen puun alta,
jossa me viimeisen kerran atrioimme, munan fuoria; mutta
isääni ja pientä welsjeäni eiwät mitenkään löytäneet. Sen-

tähden tulivat sieltä takaisin fangen murheellisina ja sanoivat: „epäilemättä ovat julmat pedot sen hyvän miehen lapfinessa raadelleet. Ja jos me siellä olisimme uskaltaneet fauquemmin fäwellä, entä jos olisimme vielä ehfedes hänen luunsa löytäneet. Sillä erinomattain, sanoivat, on sen wirran tienoilla hywin waarassista, että metsän pedot fulkewat pitfistä matfoista siihen janoansa sammuttamaan.”

„Kuinka se fäwi, että minä toki onnellisesti jalopeuran hampaista pelastettiin, sen fertoiwat minulle miehet monta fertaa jälestä päin. Asian laita on lyhykäisyydessä tämä: miehet olivat mainitusta metsästä hafanneet puita, ja olivat parhaillansa fotia menemässä. Silloin tulee erään fallion takaa täyttä lauffaa jalopeura, fantaen minua hampaisansa, heille vastaan. Samassa hyökäytyiwät miehet firweinensä hänen päällensä. Gräs heistä paiskasi firweellä jalopeuraa päähän, paikalla heitti peto minun maahan, ja fääntyi miehen puolen aikoen häntä wihasansa repiä fapaleiksi; mutta toiset sotiwat urhoollisesti towerinsa puolesta, josta nousikin fauhia famppaus. Jalopeura tuli fuitenkin wiimein niin haamoitetuksi ja weri juoksi kuin fofesta monesta haawasta, että wihdoin wiimeinkin saivat hänen pafenemaan. Miehet nostiwat minun fohita ylös maasta. Minä olin kuin fuollut siitä fuoleman pelosta kuin minulla jalopeuran hampaissa ollessani oli, mutta faikkein suureksi iloksi en ensinkään ollut haamoitettu. Se ihmetteliwät suuresti ettei jalopeura minua vielä tappanut, ei ehfedes haamoitannuttaan. Gräät armeliwat ei jalopeuralla olleen siihen aikaa isän takaa ajamisesta, waan että hän siinä räpähksesä tulikin heille vastaan. Toiset taas miettiwät jalopeuran aikoneen, raatelemain petojen tawan jälkeen, heittää minua fofkematta ja eläwänä penikkainfa eteen, eikä sentähden tahtoneen minua repiä. Mutta faikki päättiwät fuitenkin yhteisesti, että se oli Jumalan ihmeellinen warjelus, jonka ylitse en ifäfautenani taida fylliksi fiittää Häntä.”

„Nytpä nousi heidän keskellä suuri riista, kuka sen ilon itsellensä saisi, elättää, kasvatata ja hoitaa minua luonansa. Mutta se mies, joka ensimmäisen haaman jalopeuran päähän iski ja oli suurimmasa vaarassa, ei antanut tätä iloa itseltänsä ottaa pois. Hän otti minun sydämellisesti surkutellen käsiwarrellensa, kanto minun kottiinsa ja pani pehmiälle vuoteellensa pitkälle, jossa minä niin kuin jo sanoin, vähitellen tulin ymmärrykseen ja viimein kofonansa toinnuin.“

„Nämät hyväsydämiset puunhakkaajat olivat erään lähimäisen kylän talonpoikia ja kaikki kristittyjä. Sillä jo monta vuotta takaisin oli siihen kylään maanpaikolaisuuteen ajettuja papismiehiä paennut, ja ruvennut siinä Ewankeliumia ilmoittamaan.

„Nämät rehelliset maalaiset olivat sen ilolla vastaan ottaneet, ja muuttuneet siemäksi kristilliseksi seurakunnaksi. Kaikilla on päätarfoituksena olla sen Isän lapsia, joka on taiwaassa; kaikki rakastaavat toisiansa kuin weljet ja sisaret. Heidän keskellensä asuu ainoastansa rauha ja yksimielisyys. He jaskaavat kaikki, mitä kullakin on, keskensä. He tekevät kaikki uutterasti työtä, ja ahferoiwat työllänsä ansaita, millä wanhoja ja voimattomia rawita ja kristillisesti hohota taitaisivat. Tämä yhteinen rakkaus, joka onkin kristittyjen oikia tunto=merkki, ei ainoastansa huojenna heidän karsimisiansa, waan on myös lufemattomain rakkauden osoitusten kautta toisillensa suurimpana huwituksena ja ilon lähteenä.“

„Lasten opetuksestansa pidetään tässä suuri huoli; nimittäin, eräs siwiä ja jumalinen wanha pappi, joka tämän paikan asumukseksensa walitsi, ja elämänsä näittten hywäin ihmisten keskellä päättää aikonut on, neuwoo ilolla kylä=funnan lapsia kaikessa kun ihmisen tulee tietää, mutta erinomattain kristillisyydessä. Tätä opetti hän minullekin, ja ollen ennen kuulusampia miehiä maailmassa, sanoi hän minulle usiasti etten minä suinkaan koko ikäkauttani tässä sa-

laskylässä wietä. Sentähden opetti hän minua erikseen muissakin tietouksissa niin paljon kuin hän hawaitti minun käsittävän ja minulle tarpeellisen olewan. Mutta suurin tarfotuksensa oli saada minua ensin totiseksi fristityksi ja sitten wasta tarpeelliseksi ja onnelliseksi mieheksi maailmassa.”

„Mutta sen ohessa täytyi minun joka aamu warhain, niin pian kuin aurinko nousi, nousta ylös ja mennä nitylle tahi pellolle työhön, ja tehdä kaikkea raskeimpiakin maatoita, mutta ne tuntuivat minusta sangen feweiltä. Tämä wahwisti minua ja tefi ruumiini raittiiksi ja wäfewäiksi, sillä minulla oli työhön suuri halu ja ahkeruus. Me olimme myös alituisessa sodassa metsän petojen kanssa, jotka toisinaan tahtoivat käsistä wiedä härän fyntäessä, kuin myös muitakin eläimiä, ja tämä saattoi minun aina urhoollisemmaksi ja nockelammaksi waaroissa. Ja näin kului ensin osa kaswu-ajastani, niin että wahwaan ja raittiisen ruumiiseni tuli myös raitis ja terve sielu. Tällä tawoin wietin tässä kylässä, joka olkifattonensa näyttää tosin sangen köyhältä, minun lapsuudeni ja nuoruudeni wuodet, niin iloisella tytywäisellä mielellä, ettei luullakseni yksikään rikkaassa howissa kaswatettu nuorukainen tytywäisemmästi ja iloistemmasti elämänsä päiviä wietä.”

„Min'en ensinkään luullut täytywäni koskaan erota tästä onnellisesta elämästäni, kuin ferran äkkiä tuli keisarilta käsky, että meiltä piti eräitä nuoria miehiä laitettaman sotamiehiksi. Sillä niinkuin isänmaamme oli suuressa waarassa, kuin myös oli puutos sotamiehistä, niin laitettiin tämä käsky kaukaisimpiinkin waltakunnan rajoihin, että muka nuoria miehiä piti sotaan foottaman. Koska kylämme asukkaat tämän tietää saivat, tulivat suuresti murheelliseksi; sillä sota ja werenwuodatus oli näille rauhan ihmisille kauhistawainen asia. Mutta tätä käskyä vastaan ei woitu millään tawoin olla. Sillä Ruomin lähetyssankari joka oli laitettu arpaa heittämään ja walitsemaan, seisoi siinä pudistellen arpalakkiansa ja käski kaikkein nuorten

miesten wetää ulos. Isät, äidit, sisaret ja nuoret talon emännät seisoiwat waljuina ja wawisten hänen ympärillänsä. Mutta silloin lähetti Jumala ihmeellisen mielen laadun minun sydämeheni. Minä isänänsä kuin paloin halusta saada sotia isänmaani edestä, sillä ajattelin: isäni oli myös urhoolinen sotasanfari ja kuitenkin hyvä mies ja fristitty, ja vieläpä päämies ja sotamiesten keskellä niinkuin muinoinen Kornelius; minä iloitsin suuresti siitä, kuin nyt näille hyville ihmisille, jotka minun jalopeuran hampaista pelas-tiwat, sain tilaisuuden osoittaa vähäisen palveluksen. Täynnä miehuutta astuin siis mainitun lähettiläisen eteen ja sanoin: „ei sinun tarwitse heittää arpaa, minä menen vapaaehtoisesti kanssasi.“ Sotamies katsoi oudoksuen päälleni, taputteli sitten hartioitani, ja sanoi iloisesti: „kas se on oikein! sinun urhoollisuudesti ja koko kasvusi näyttääwät minusta hywin. Toimita siis itsesti pian walmiiksi matkaan, ja tule sitten minun kanssani! Sen hurskaan papin siunauksen ja koko kyläläisten kynneltien ja onnen toiwotusten alla läksinkin sotamiehen keraalla matkahani.“

„Kuinka hyväntahtoiset nämät hyvät maalaiset olivat, joitten seassa minä asuin, ja kuinka ihmiset olisimat onnellisia, jos kaikki olisimat totisia fristittyjä, sen tulin silloin wasta oikein hawaitsemaan, kuin minä mainitusta kylästä läksin muuanne maailmaan. Voi kuinka suuren eroituksen löysin monessa paikoin! Siellä niissä rauhallisissa majoissa olivat synnit, joita muualla maailmassa tawallisuutena pidetään, kokonansa oudot ja tuntemattomat. Nämät siwiät sielut eiwät mitään tiedä kavaluudesta ja petoksesta. Ei siellä ole tarwis talon porttia ja owia lufita; siellä on jokainen warfaudesta rauhassa. En minä siellä koskaan yhtään juopunutta nähnyt, enkä kuullut kiro- ja sadattelemus-sanoja, tahi pienintäkään wihapuhetta. Nuorukaiset owat siellä nöyriä kunniansoittawia ijällisiä kohtaan ja sangen siwiät tawoilstansa, neitoiset taas owat ihanat wiatomuiden, hiljaisuuden ja nöyryyden kumat. Siellä ei en-

sinfään tiedetä, kuinka paha ja fawala muu maailma on. Minä myös en tietänyt sitä; ja tullessani muitten ihmisten joukkoon, näytti tämä turmelus minusta kofonansa hirmuiselta rikofsesta, joka on kofonansa wastoin ihmisen oikiata luontoa, ja pitäisi fauhifstaman sitä. Kaiffia tommoifia fyntiä, jotka nyt näyttävät olewan tawallifina maailmassa, en muufsi woinut päättää, kuin wahingollifefsi fielun myrfyfifsi, joka, kofka se jo ruumiin on fyllifsi huwitellut ja wiimein waiwannut ja ajallifefsti fuolettanutfin, faattaa päällifefsi wiimein fielulle ijanfaiffifen kadotufsen."

„Mutta erinomattain hawaitsin minä suurella fydämen furulla monessa paifoin, joitten fiwutse me tännepäin matkustimme, kuinka fehnoffa tilassa lasten fawwatus ufiasfa kofyden on. Minä tulin moneen rikkaafenfin taloon, ja näin monen wanhemman itse pahentawan lapsiansa paholla efimerkeillä, ja samoin talonpalwelijoittenfin näin minä monessa paifoin yllfyttywän ja wieläpä neuwowan lapsia faifenlaisiin fauheihin fynteihin ja rikofsiin. Jos nämät pienet ja yfifinfertaiset eiwät itfelftänfä jofsafufsa niin aiwan noudata tahf te'e heidän mielfnfä jälfeen, niin kofewat jaarittelemifilla heitä houfuttaa fiihen kuin paha on; lapfet otettiin myötä ijälliften pitoihin ja tansfeihin, joffa he aina epäilemättä sitä näfiwät ja fuuliwat, joka ei heille hywä ja hyödyllinen ollut. Silloin ajattelin myös, ettei kufaties minunfaan rakfaat wanhempafi olifi minulle ja weljelleni parempata efimerkkiä antaneet. Mutta kuin minä fatfjoin niitä lapsi parfoja, niin ajattelin ufiafifi että olifi paljoa parempi, jos tällainen lapsi parfa tulifi rikkaifsta wanhemmiltansa samoin kuin minäfin jalopeuralta tahf fudelta wahingoittamata pois wiedyfifi, ja joutufifi niitten alhaiften fyläläiften fefaan, että hän tulifi fiellä paremmin fawwatetufifi, ja tullen terweefsi ruumiin ja fielun puolefsta paremmin tottufifi työhön ja rukoufseen."

„Kuinka minun fansfani fitten jälfeenpäin fäwi, on rakfaalle ifälleni ja weljelleni tuttu; mutta fuitenfin täytyy

minun nyt rakkaalle äidillemme merkillisempiä niistä puhua, joita ei hän vielä tiedä, nimittäin: kuin minä tulin muiten nuorten miesten joukkoon sotawäessä, tuli sotapäällikkö luoksemme meitä rohkaisemaan, ja samassa walitsikin minun yhdeksi henkivartiaksensa. Ah, kuinka taisin minä silloin ajatellaakaan, että tämä sotapäällikkö onkin isäni! minä tiesin aiwan hyvin että hän kutsutaan Plasidus. Mutta että tämä onkin isäni nimi, sitä en ensinkään tietänyt, minä ainoastansa muistelin sitä lapsuudestani, että äitimme kutsui isää aina rakkaaksi Gustafukseksi. Niissä pienissä kamppauksissa jotka suuren sodan edellä aina jokapäivä kohtaivat, olin jokaferta hyvin onnellinen, ja tulin kerran, koska joukkomme päämies ammuttiin kuoliaaksi, sen sijaan päämieheksi korotetuksi. Weljeni tuli myös kohta senjälkeen uuden miesjoukon kanssa sinne, ja walittiin myös sotapäälliköksi henkivartiaksensa, mutta ainoastansa toiseen joukkoon; myös hän joutui kuin minäkin kohta päämieheksi. Ja niinkuin päämiehet tulimme kohta toistamme tutuiksi ja ystäviksi; mutta kuinka taisimme luulla olemamme lihalliset weljekset! tosti on että usiasti puhelimme keskenämme, waan puhe-aineena oli aina ainoastansa palveluksemme ja sota wehkeet. Wasta tänä rauha- ja lepopäivänä sain tilaisuuden jutella lapsuudeksi tapausta, ja niin tietämättäni ilmoittaa se salaisuus, että me lihalliset weljekset olemme."

„Wiiiaasti ja ihmeellisesti on Jumala meitä laiffia taas yhteen johdattanut. O mikä ilo eikö se meille nuorukaisille ollut, jotka jo kauvan toistamme niin sydämellisesti rakastimme, tuntea vielä toistamme weljiksi; mikä riemu että siinä voitolla ruunatussa sotapäällikössä, joka kanssamme tänäpäivänä jatkoi laameriseppeleensä, tuntea ja nähdä rakkaan isän, mikä autuus eikö se taas ollut, koska tämä sama äsken tuttu isä meille rakkaan äitimme etehemme asetti. Me taidamme siis totuudella sanoa: „tämä on se päivä, jonka Herra itse walmistanut on, sentähden kiittäkäämme ja ylistäkäämme Häntä ilolla ja ylistysweisulla."

Kuudestaista Luku.

Nuori paimen.

„Minun tapaukseni,” sanoi sitten Teopistus, „on monessa paikoin veljeni kohtalon kaltainen; sentähden onki se lyhyempi.”

„Kuinka suut minun vei pois, sen näki vielä isäni. Kaksi miestä pelastivat minun pedon kidadista. He olivat paimenia, ja etsivät metsässä kadonnutta vuohensa, joka oli eksynyt karjasta. Koska he siitä kikitienoilta kuusivat lapsen huutavan, niin juoksimat he samassa sille puolelle kusta ääni kuului ja näkivätkin suden, joka kuin ryömäri koki juosta heidän näkyvistänsä pois kantaen minua hamppaisansa. Heillä oli hyvin iso koira mu'assa, joka ei wälewyydestä sudelle perää antanut, tämä hyökähtyi miehiltä ylllytettynä samassa suden päälle, ja kaappasi häntä niskasta kiini, suut lasi minun paikalla maahan ja koki vastustella koira, mutta miehet ehtivät siihen keihäinensä ja tappoivatkin suden siihen paikkaan. Sitten alkoivat minua katsella ja näkivät että suut oli minua ainoastansa waatteista kantanut, ja että minä sen wuoksi olin wahingoittamatta. Koska he siis minussa ei werta eikä haawaa löytäneet, tulivat he surresti iloisiksi ja kiittivät Jumalata siitä.”

„Toinen näistä paimenista otti minun sylhinsä ja kantoi kotiansa. Koska minä kotona jo wähän toinnuin ja rupestin puhumaan, kyseli hän minulta kuinka minä metsään joutunut olin. Minä kerroin hänelle kaikki, kuin myös kuinka jalopeura vei toisen veljeni isältämme; samoin kuin minun suut, ja kuinka hyvä isä wirran reunalla yksinänsä jäänyt oli! Mutta paimen arweli olewan mahdottoman lähteä isää sieltä etsimään. „Ah” sanoi hän, „kufaties isäsiin tuli jalopeuralta tahi sudelta raadelluksi; sillä wirran tieno on heidän kofouspaikkansa ja ettei mies paljaalla seipäällä mahda mitään heitä vastaan.”

„Tämä paimen, joka nyt minun otti luoksensa, ja kyllä jatafertia perästäpäin kertoi minulle pelastukseni tapausta, oli fristitty ja aiwan siwiä ja rehellinen mies; hänen waimonsa oli samoin hywä ihminen, molemmat surfuttelivat minua suuresti. Mutta nimitettyäni itseni Teopistukseksi ja Jumalan päälle uskowaiseksi, tuli heillä tästä suuri ilo, sillä he arwelivat olewani fristityn lapsi, molemmat päättivät siis kaswattaa minua pienen poikansa kanssa yhdessä, joka oli minua ikäiseni, ja he olivat aina minulle niin rakkaat ja ystävälliset kuin omaa lastansa kohti.“

„Tämän paikan ympäristöllä asui paljon paimenia, jotka kaikki olivat fristittyjä. Myös tällä asui wainon aikana tulleita fristillisiä opettajia, ja yksi heistä oli siihen jäänytfin tämän fristillisen seurakunnan opettajaksi. Hän neuvoi meitä lapsia suurella rakkaudella ja ahkeruudella fristillisessä opissa, ja opetti meille siinä siwussa paljon muutakin mikä meille hywä ja tarpeellinen oli. Kaswatukseni oli siis pää-asiaassa samanlainen, kuin weljeni Akapiuksenkin, ja sentähden en siitä niin laivalta tahdo puhua.“

„Sillä paimenella joka minun poikunensa kaswatti, oli hywin iso farja. Kuin me kaksi poikaista tulimme suuremmiksi, täytyi meidän hänen keraalla käydä lampaista paimentamisssa; mutta kuin jo niin isoiksi tulimme, että jo hywin taisimme pitää metsän pedoilta puoliamme, alkoi wanha isä jäädä jo muutamina päiwinä kotiinsa, jättäen koko farjan meidän halttuumme. Eräänä päiwänä ajoimme lampaat hywin kauwas metsään, ja sytytimme siellä suuren tulikowion palamaan, osittain walmistaaksemme illallistamme, osittain suo-jellaksemme farjaa metsän pedoilta, jotka tulta pelkäävät. Walfian ympärillä rauhasa istuessamme ja puhellessamme, hyppää äkkiä koira ylös jalustistamme ja alkaa kowasti haukkua. Siwumennesä saan mainita, että tämä oli vielä sama koira, joka minun suden suusta pelasti ja saattoi hänelle niin suuren onnettomuuden; hän oli tosin jo hywin wanha, mutta entisen uskollisen palveluksensa wuoksi ruokit-

tiin häntä vielä. Myös toiset nuoremmat soirat heräsivät, ja nostivat hirmuisen menon. Meikin luulimme jonkun pedon lähestyvän, nousimme samassa ja kaappasimme aseet kätteemme, mutta suureksi ihmeeksemme näimme — haarniskoitun sotasankarin luoksemme tulevan, jonka sota-aseet välskyivät walfiastamme. Tämä oli aivan outo ja harma ilmestys meidän rauhallisilla paikkafunnillamme. Glatusisäni seurasi sankarin perässä ja näytti hyvin murheelliselta. Tästä hämmästyimme me nuorukaiset suuresti, ei tietäen mitä se pitäisi merkitsemän, mutta kohta saimme sen tietää.”

„Meidänkin seurafunnasta piti yksi mies annettaman sotamiehen. Lähetetty sankari oli sentähden jo tänä iltana ko'onnut kaikki nuoret miehet sen suuren pihlajan alle, johon kyläläiset tavallisesti kokoutuivat, ja käskennyt heittämään arpaa. Glatusisäni oli tähtynyt wetää poikansa edestä, sentähden ettei sankarilla ollut aikaa odottaa, kuin hän olisi mennyt poikansa noutamaan. Arpa olikin langennut hänen oman poikansa päälle, ja sentähden tuli hän nyt sankarin keralla noutamaan häntä.”

„Kuin hänen poikansa tämän kuulla sai, walfeni hän kuin fuollut kaswoiltansa, ja hänen wanha isänsäkin itki katkerasti. Kuin minä tämän näin, tuli minulle heitä molempia suuresti sääli, ja minä sanoin sotamiehelle: „älä häntä ota, ota minua! minulla on suurempi halu tulla sotijaksi kuin hänellä. Nähtyäni höyhenkypärisi ja sotakalusi kiiltävän walfiamme luona, tulin sydämellisesti iloiseksi. Sillä isäni oli myös sotamies ja hänellä oli myös höyhenkypäri ja keihäs kotona; sentähden menen mielelläni tämän nuoren ystävänäni ja kaswinkumppalini edestä, kanssasi!” Tämä kelpasi sotamiehelle. „Ahaa,” sanoi hän, „luonto seuraa luontoa, waikkaa hyräelet nuoren jalopeuran edessä, niin hän kuitenkin kiljuu. Tule siis samassa minun kanssani. Sinä rohkea nuorimies näytät minusta paremmalta kuin toi walju wapisewa pojan nallikka.”

„Glatus isäni ja hänen poikansa puhkesivat tästä ilo-

hyneleihin, ylistäen rohkeuttani ja hyvántahtoisuuttani. „Tämä on ihmeteltävä hymätyö, ja ylistettävä rakkaus ja hyvántahtoisuus,” sanoi elatusisäni, „että sinä toisen edestä menet sotaan.” Minä vastasin: „ei se ole muu kuin welvollisuuteni, että minä hänen edestänsä menen, sillä minä olen siitä hyvästä jota sinä minulle tehnyt olet, vieläkin suuremman kiitollisuuden welvollinen; sillä sinä pelastit minua kuolemasta, ja olet minun sitten mieheksi kasvattanut. Jos minä siis kuolen sodassa ja tämänkautta estänen poikasi, toisen weljeni, kuolemasta, niin olkoon se palkinnoksi sinun hyvántekojesi edestä, jonka minulle tehnyt olet; ja eikös se ilman sitä ole fristillinen welvollisuutemme, että toisemme edestä mennä kuolemaan, niinkuin Kristus meidän edestämme kuolemaan mennyt on.”

„Vanha mies sanoi itkein: „no niin mene siis rakas poikasi! itse Jumala on tämän mielen laadun sinulle antanut. Tule sentähden urhoolliseksi kuin Taawitti, jonka Jumala myös lampaita kaitsemaasta soi joutua sotamieheksi, ja pysy siinä siwussa niinkuin hänkin aina hurskaana ja Jumalata pelkääväisenä miehenä. Kufaties on tämä vielä onneksesi, että nyt tämän paimensaunan vaihetat sotakeihään kanssa; ja minusta näkyy kuin olisi päätöksesi sinulle suunnaukseksi olewa, ja että Jumala vielä hyvän aikomuksesi palkitsee. Olkoon Hän kilpesi ja suojelemaan sinua kaikista niistä waaroista, joita vastaan sinä nyt menet.” Sitten suunnasi hän vielä minua, ja minä menin sankarin kera matkaan.”

„Tämän hyvän paimenen sana käwifin toteen. Päätökseni mennä sotamieheksi nuoruuteni ystävän edestä, oli minulle suunnaukseksi. Jumala johdatti meitä molemmat nuoret sotijat tänne asti, jossa me toisemme weljeksiksi tunsimme, ja vielä päälliseksi isän ja äidin löytäneet olemme. Hän on runsaasti palkinnut meille pienen rakkauden palveluksemme. Hänelle ainoalle olkoon sitä ylistys, kiitos ja kiunni!”

Seitsemästoista Luku.

Orjapiika.

Leopista, tämä hellä äiti, katsahdi nyt kyyneleet silmissänsä taivaaseen, ja sanoi: „Ja, sulle armon ja laupeuden Jumalalle olkoon kiitos, ylistys ja kunnia, että Hän teitä rakkaat lapseni niin ihmeellisesti pelastanut, ja tähän hetkeen asti niin armollisesti teistä murheen pitänyt on. Kuulkaat sentähden minunfin tapaustani, kuinka ihmeellisesti Jumala minua vapahdanut, ja minusta tähän asti murhetta pitänyt on.“

„Wielä ovat minulla,“ sanoi hän, „ne kauhijat hetket tuoreessa muistossa, kuin se pakanallinen lainan pääsilkkö antoi sinun rakas puolisoni ja teitä rakkaat lapseni wäiwällä wiedä siihen kauhiaan etämaahan, jossa ei vielä kukaan käynyt eikä asunut ole, ja ryöwäsi minun wäifin ja jätti laiwaan. Kuin minä sitten toinnuin tunnottomuudestani lanfesi tämä julma muriaani, jonka jumalana raha ja taivaana tämä maallinen ilo ja turha huwitus oli, minun eteeni polwillensa, rufoillen anteeksi wäärhyttänsä, jonka hän sinulle ja lapsille tehnyt oli ja lupasi sen nyt minulle palfitä, ottaen minun waimoksi itsellensä.“

„Kuinka mahdat sinä,“ sanoi hän, „niin suuresti huo-
lia siitä miehestä! eikös hän ole niinkuin kerjäläinen, mutta minä olen näetjen rikas. Minulla on paljon kulta, hel-
mia ja kalleita kiwiä; niistä taidat sinä walita itsellesi ko-
ritukseksi, niin paljon kuin tahdot ja mitä sinä niistä par-
hainmiksi nä’et. Minä waatetan sinun purpuralla, ja mitä
waan taitaa olla kalleimpia ja suloisimpia syömiä ja juo-
mia, niitä kaikfia pitää sinulla yltäkyllä oleman. Kym-
menen orjapiikaa pitää sinua palweleman, ainoastansa ettäs
olet minun sydämeni wallitsijana. Boitkos sinä vielä pa-
rempata onnea itsellesi toiwoa?“ kysyi hän, „anna jo fätesi

ja sydämesi minuulle!" Mutta minä niinkuin ymmärrettävä on, kielsin sen suurella kauhistuksella. Mutta hän kiusi minua kofonaista kaffi päivää, osittain houfuttelemisilla, osittain uhkauksilla, saadaksensa minua luvattomaan yhdistykseen kanssansa. „Mitäs sinä luulet," sanoi hän viimeiseltä, „naidahan minä sinua tahdon; se on sinulle niin suuri onni, jota enempätä et taida itsellesi koskaan toivoakaan. Minä en taida ensinkään käsittää, miten sinä niin ymmärtämätöin taidat olla, että ylenkatsoa ja kieltää sitä pois."

„Kolmantena aamuna tuli hän taas luokseni, ja kysyi sangen ystävällisesti kuinka minä jaksan, ja joko toki olen naimiskaupasta paremmin peräänajatelut. Mutta kuin hän itfewistä filmistäni ja muuten kaikin puolin hawaitti, miten kauhistawaiset hänen tarfoituksensa minun mielestäni olivat, sanoi hän hywin kiwasti minulle: „no jo minä olen kylästynyt sinun alituisesta itfustasi ja walituksestasi, eikä minun tarwitse sinua enää houfutella, tahi paljailla uhkauksilla pelotella. Tämän päivän annan sinun vielä peräänajotella, mutta niin pi'an kuin aurinko on laskeutunut odotan sinulta päätöstä." Tämän sanottuansa katsahti hän päälleni hywin tuimasti, jätti minun kauheilla uhkauksilla, ja meni erinäiseen asuntohuoneeseensa, joka hänellä laiwalla oli, ja paiskasi owet jälkeensä sangen kowasti kiini."

„Tämä oli toki minulle pieneksi lohdutukseksi, saada ehkedes tämä päivä olla hänestä rauhasa. Minä menin siis yhteen sen laiwan nurkkaan istumaan, kääreyin waatteihini, ja rukoilin hartailta khyneleillä Jumalata, että Hän toki suojelisi ja warjelsi minua uhatusta waarasta. Näin kului tämäkin päivä. Aurinko oli jo laskeutunut ja hänen viimeiset säteensäkin olivat jo sammuneet — eikä sitä pelättävää laiwan isäntä kuuluffaan. Mutta sen siwussa hawaitsin, että kaikki laiwan miehet olivat hywin rauhattomia ja murheellisia. He seisahtelivat siellä täällä, aina kaffi ja kolme yhdessä, ja sopotteliwat aiwan hiljaan keskenänsä, nostellen wälistä hartioitansa ja kallistellen päätänsä. Minä

en tietänyt mitä se pitäisi merkitsemän; mutta kuitenkin lauskesi pieni toivon säde sydämeheni. Viimein sain kuulla että laivan isäntä on äkkiä tullut sairaaksi, ja että muka hänen kansansa on hyvin pahoin laita. Ja niin kävi, hän ei enää nähnyt auringon nousua, sillä hän kuoli muutamien hetken perästä. Minä arvelin tätä hänen äkillistä kuolematansa kuin silmin nähtävää rangaistusta hänen pahain tarkeitustensa edestä, ja kiitin sydämessäni Jumalata pelastukseni edestä."

"Matrosit näkyivät olevan suuresti murheelliset herransa kuoleman ylitse, ja kaubian vihaiset päälleni. He syyttivät minua rikapääksi hänen kuolemansa. He koksoutuivat ja keskustelivat, mitä olisi paras minun kanssani tehdä ja päättivät viimein myydä minua orjuuteen. "Käin," sanoivat, "taidamme parhaittain kosta hänelle isäntämme paron kuoleman; ja hänestä saatu raha on parhain välikappale lohduttamaan meitä suuressa murheessamme." Mutta sitä eivät hyväksi nähneet, että wiedä minua siihen merikaupunkiin, johon heidän isäntä wainansa aikoi purjehtia, ja josta hän oli kotoisin. He purjehtivat sentähden toiseen rantakaupunkiin, jossa ei muka minfäänlaista perään kysymystä pelänneet tulewan."

"Me tulimme siis onnellisesti aiwottuun paikkaan, ja laivan miehet myyksentelivät minua rannikolla melkein suuresta summasta. Eräs orjankauppias kysyi minulta, mitä kaikkea minä oppinut olen tekemään, että muka siitä päättääksensä, onko tavara hinnan ansainnut. Ja niinkuin jo lapsuudesta olin opetettu kaikkiin niihin käsitöihin, kuin taide-taan waatia waimoihmiselta Ruomin aateliswudesta, nimitin minä hänelle kaikki mitä taisin; sillä minä uskoin, että ne kufaties huojentawat kowaa onneani. Mainittu orjankauppias oli, niinkuin minä perästäpäin sain kuulla, ollut laitettu eräästä rikkaasta howista hankkimaan senlaista orjaa, jonka kaikki nämät työt pitäisi hyvästi osaaman. Sentähden sanoi hän: "jos kaikki niin osaat tehdä, kuin sinä

sanot, niin olet sinä waaditun hinnan ansainnut, mutta jos walehtelet niin minä fierran niskasi poikki. Tahdotkos tämän päälle mennä? „Minä vastasin tahtowani. Hän antoi siis waaditun maksun niille rahan-ahneille laiwamiehille, nämät ottiwat ilolla rahat ja kääntyivät hywillä mielin laiwahansa takaisin.“

„Orjanfauppias kuletti minua pieneen sammariin, katseli minua hywästi, eikä antanut mitään tarpeellista minulta puuttua. Sillä hän näkyi fauppansa hywin tytywän. Muutamain päivän perästä toimitettiin monta famelia matkalle, kaikki oliwat hywin raskaasti fuormitettuja, minäkin ollen muitten fauppatawarain luvussa, istutettiin famelin selkään ja tuotiin tähän faupunfiin. Kauppias jolle kaikki tawarat kuuluiwat, tuli samassa kiiruusti ulos nähtyensä famelit seisahduwan talonsa eteen, ja lufiessansa orjanfauppian firjausta, kallisteli päätänsä ja kiersi hywin pahaksi näkynsä. Hän arweli sitä minusta waadittua hintaa ylen kalliiksi. Sillä orjanfauppias oli, niinkuin minä perästäpäin sain kuulla, waatinut minusta kolme kertaa enemmän, kuin hän maksanut oli. Kauppias kutsui samassa palwelijansa ja sanoi hänelle: „mene ja sano rouwalleni, että hän oikein ko'ettelisi tätä orjaa. Jos nimitetyt työt näkyvät todeksi, niin luulen sen hinnan ajan päälle palkitusi tulewan; mutta jos ei hän tiedä niitä, niin laitan tämän kalliin tawaran kaiken mokomin pois menewän famelein kanssa takaisin.“

„Tämän sanottua kääntyi hän minusta aivan lewottomana ja meni muita tawaroita katselemaan. Mutta palwelija kuletti minun sangen kalliisen sammariin. Kauppiaan awiopuoliso istui sohwalla, ja hänen edessänsä olewalla pöydällä oli hywin paljon kalleita helmiä, joista hän oli parhaimpia walitsemassa ja kultanauhoihin pujottelemassa. Hän oli kaswoiltansa hywin ihana; ja ehkä hänen ympärillensä oli rikkautta oli hän hywin koftuullisesti waatetettu, ja täynnä rikkautta, siweyttä ja hywäntahtoisuutta. Hän nä-

kyi ensin hämäästyvän nähdesfänsä minua, katseli wähhän aifaa päälleni ja asetti minulle muutamia fyszymyfsä fangen fiwiällä äänellä. Minä wastaelin hänen fyszymyfsensä päälle rohkiasti, enkä wöhääfään falannut häneltä totuudesta, sillä minä mielistyin häneen jo ensi hetkessä. Mutta ennen kuin minä olin kaikki fertonut, nousi hän äfisti ylös, juoksi awoimilla sylillä minua vastaan, otti minun faulasta fiini, ja wuodattain fatteria fhyneleitä futsui minua rakkaafsi fisa-refsfensa. Alusja olin tästä suuresti hämmästyffissä, mutta pian muuttui se suurefki ilofseni. Hän oli nimittäin — waikka fyllä wastoin miehensä tahtoa — fristitty, ja sentähden futsui hän minua fisa-refsfensa, saatuaansa fuulla että minäfin fristitty olin. „D“ fanoi hän, „jo fauwan olen rukoillut Zumalata lähettämään minulle fristillistä ystäwätä, joka minulle olisi ratofsi ja hyödytyffefsi nyfhyisessä tilasfani. Wiimein on hän fuitenfin fuullut rukoufseni, Hänelle olfoon siis fiitos, ylistys ja funnia!“

„Hän fäfsi samasja minun istumaan wierehensä ja pyhyfi fertomaan itsellensä tapauftani. Minä tein sen ja hän fuunteli minua fhyneleillä. Hän oli fanomattoman iloinen faadesfansa fuulla, kuinka ihmeellisellä tawalla Zumala meitä fristin uskoon futsunut on. Puheeni päätettyä alkoi hän minulle fertoa omaa tapauftansa. „Minun rakfaille wanhemmilleni ja minulle,“ fanoi hän, „oli Ewangeliumia jo monta vuotta faarnattu, ja me tulimme kaikki yhtenä päiwänä fastetuiffi. Koska wanhempani purpuralla faupitfiwat, niin antoiwatfin minun nimittää Lydiafki, sen muinoisen purpuran myyjän muistofsi, joka apostoli Paawalin fautta tuli Kristuksen päälle uskowaisefki. Minä olin silloin wasta wuoden ollut naimisissa, ja wanhempani antoiwat tämän talon ja suurimman ojan faupasta mieheni haltuun. Mutta silloin kuin me fastettiin, oli mieheni muilla mailla. Kun hän tafaisin tultuansa sai fuulla, että me olimme fristityiffi tulleet, hämmästy i hän suuresti. „Ah,“ fanoi hän, „ettekösf hän tiedää kuinka fauhiasti fristityjä jo-

kapaisissa wainotaan? matkoillani näin ja kuulin heitä hirtittämällä tavalla monessa paikoin tuomittaman kuolemaan. Sentähden olemme myös nyt suuressa vaarassa kadottaa kaiken omaisuutemme ja päällisessä elämämme. Mutta kuitenkin lupasi hän antaa fastaa itsensäkin, jos ei tästä meille mitään vaaraa tule."

"Kokhta tämän jälkeen kuoli isäni. Puolisoni jolle koko kauppa jäi, esteli aina ristimästä sillä, ettei hänellä nyt muka ole eninkään aikaa ajatella kristillisestä uskonpista. Ah, hän piti waan huolta ko'ota maallisia tavaraita, mutta taiwaallisesta tavarasta ei hän huolinut. Koska nyt myös viimein tähänkin kaupunkiin tuli kristittyjen waino ja monet kauhialla tavalla piinattiin ja kuolettiin, oli hän pelosta nääntymäisillänsä. Hän wapii kuin minä tahi äitini joskus satuimme mainitsemaan Kristusta. Hän kielsi kowin meitä käymästä kristittyjen seuroissa, joita vielä siellä täällä salaisesti pidettiin; kuin myöskin ettei meidän pitänyt käymän kristittyjen perhefuntiafahan terwehtimisä, eikä heidän meillä. Minä äitineni olimme tämän ylitse suuresti murheelliset, ja usein itkimme siitä hartaasti keskenämme. Kolme kuukautta takaisin kutsuttiin äitini taiwaalliseen kotimaahamme, ja jätti minun tänne yksinäiseksi sywään murheeseen, eroitettuna kaikista kristillisistä ystäwistäni. Tästä taidat sinä siis arwata, "sanoi hän minulle vielä hyhneleet silmissä, "kuinka iso ilo ja lohdutus minulle on kohdata sinussa kristisaren. Maailman ja mieheni edessä täytyy minun tosin olla sinun käsijäsi. Mutta yksissä olemme siisaret; ja minä tahdon vielä sinulle, niinkuin wanhemmalle ja kokeneelle kristilliselle ystäwälleni, alammainerkin olla."

"Hän näytti myös minulle lapsensa, kaksi kaunista tyttärtänsä, ja pienin ihana poikainen oli vielä kätkeyssä. "Näitä lapsiani" sanoi hän "täytyy sinun auttaa minua kaswattamassa taiwaaseen. Nämä helmet ovat minulle kallimmat kuin nuo tuolla pöydällä olewaiset, tahi kuin kaikki mieheni rikkaudet ja omaisuudet."

„Tämän jälkeen selitti minulle Lydia (tämä oli rouwan nimi) työt, joitten tähden hänen miehensä minun erinomattain ostanut oli. Suurimpana työnäni, paitsi kodin perään katsomusta, oli ko'etella, valmistaa ja laitella kauppittawiksi purpuraa, kalleita fiivä ja kaikenlaisia rouvain kaunistuksia, vielä piti minun jaeskella fuosia niille orjille, jotka kutoivat firjavia waatteita, tahi ompelivat kulta- ja silkki-waatteihin koristuksia, ja siinä katsoa perään että työ oikein tulisi tehdyksi. Samassa toi hän minulle eräitä fuosia ja käksi minun walita, minkä heistä työkseni ottaa taitaisin. Minä walitsin niistä kaikkein parhaimman, mutta joka olisin työläin kaikista. Siinä oli kulta-kukat purpurawaatteeseen ommeltawina. Ah en luullut ihan sillä työllä, jota ennen huiwitukseni tein, täytyväni kerran ansaita jokapäiväistä leipääni. Tästä hawaitsin kuinka hyvä ja tarpeellinen on, että ihminen jo nuorena oppii ja tottuu työhön. Kun itse kauppias wäbän ajan kuluttua tuli katsomaan miltä alkutyöni näyttäisi, oli hän suuresti tytyväinen taitohoni, mutta erinomattain työssä joutumiseni ylitse, ja ylisti minua. „Moi“ sanoi hän, „se iso hinta, jonka minä sinusta maksoin, ei ole toki turhaan wiskattu.“

„Minun täytyi siis tästä lähtien aamusta warhain iltaan myöhään aina istua työssä käsin, niin että silmäni alkoivat viimeisellä kipeytyä. Lydia anoi siis usiasti miestänsä antamaan minulle jonkun hetken päivässä lepo-ajaksi, mutta turhaan. Kerran otti hän minun kuitenkin puutarhaan kanssansa. Eräät oudot kasvit näkyivät sangen hitaistilalta, minä sanoin hänelle mitä niitten kanssa olisi tehtävä ja kuinka koko puutarha taitaisiin saada paljoa ihanam-paan ja kauniimpaan järjestykseen. Kotiin tultua kertoi Lydia sen samassa miehellensä, ja tiesi niin laittaa että kauppias myös antoi koko puutarhan minun huostahani. „Se aika,“ sanoi hän „jonka hän siellä kuluttaa, ei ole toki hukassa, waan tulee meille hyväksi.“ Minä otin siis puutarhan haltuhuni, pidin huolta niistä oudoista kasvuista, ja

pi'an piristyiwät ne ja alkoivat taas ihanasti kukoistaa. Myös annoin minä koko puutarhan laittaa toisin puolin mieleni jälkeen, ja pian kuulin usein kuinka heidän wieraansa ja muut kauppatowerinsa ihailivat tarhan kauneutta ja ylistivät sitä. „Mitä hywältä näkyy,“ sanoi isäntä hywillä mielin, „eikä kuitenkään paljoa maksaa, on aina hywä. Orjapiikani Teopistan pitää wastakin näin pitämän huolta tarhastani.“ Ne pari hetkeä siis, jotka taisin wiettaa Lydian kanssa tarhassa, olivat ainoa leponi ja wiiwoitukseni.“

„Tämä kawala kauppias hawaitti pi'an, että minä olin fristitty. Mutta hän teeskenteli ei siitä tietäwänsänsäkään. Muutamaman ajan perästä sanoi hän: „fristitty-orjat ovat tosin uskollisimmat ja ahkerimmat kaifista, mutta kauppiaalle ovat ne sangen waarallinen tawara. Sillä jos he heitetään petojen eteen tahi poltetaan, niin kuka heistä maksaa sen suuren hinnan, joka heistä annettu on?“ Mutta siinä siwussa toiwoi Lydia kuitenkin aina miehensä joskus kääntywän fristin uskoon. „Ah,“ sanoi hän usiasti, „sittenpä wasta olisi awiomme oikein siunattu ja onnellinen, sitten wasta tulisi talomme kuin taivaan asumastaksi.“

„Kerran tuli Lydia kowin sairaaksi, niin että kaikki sekä hän itsekin uskoivat hänen kuoleman. Sentähden käski hän rukoilla puolisoitansa tulemaan kuolemanuoteensa luokse; Tämä tuntui miehestä waihtalta, sillä hän, niinkuin muuten maailmalliset, pelkäsi kauhiasti kuolemata. Mutta kuitenkin tuli hän viimein, ja astui hiljaan ja suurella pelolla hänen etehensä. Hän hämmästyí suuresti nähdesensä puolisonsa iloisena. Hän ei woinut ensinkään käsittää, kuinka hän kuolemata niin iloisella mielellä taisi odottaa. Suuresti ihmetteli hän sitä. Mutta Lydia sanoi: „orakas mieheni! iloni kuoleman ylitse tulee siitä, että olen fristitty. Ah kuinka sydämeistäni soisin sinunkin fristityksi! Näet sen kaikki mitä meillä on tämän maailman hywydestä täytyy minun nyt jättää, samoin täytyy sinunkin, ja kufaties kohta, niistä luopua. Mutta sen tiedän toti-

sesti, että toisessa maailmassa minua paremmat tavarat odottawat; sentähden rafas awiomieheni, etkös sinäfin tätä uskoa — jonka jokin uskon kautta Kristuksen päälle, mielen muutoksen ja totisen katumuksen kautta saada taitaa — mahdaisi vastaanotta ja seurata! minä rufoilen sinua, te'e se rafas awiomieheni! Ja toinen viimeinen anomiseni olisi! „sanoi hän katsahden kolmen pienen lapsensa päälle, jotka itkein ja walittaen seisoiwat hänen vuoteensa ympärillä. — „Nämät rakkaat lapsemme olen myös kaswattanut uskossa Kristuksen päälle, waikk'et sinä siitä ole tietänyt. Ja minä tiedän että tämä usko on kallein muisto-tavara, jonka minä heille jälkeheni jättää taidan. Ah älä ko'e siis sitä heissä tuhauttaa, tahi heiltä ottaa pois! Ostaewäni Teopista on fristitty niinkuin minäkin, hän on aina ollut toinen äiti lapsilleni, ja hän on se heille wastain olewa. Anna he, koska minä nyt heistä eroan, tämän uskollisen kaswattajan haltuun. O! lupaa tämä minulle, niin minä kuolen ilolla.“ Nämät hänen sanansa, kuin myös ilonsa, rauhaansa ja suuri huoli lapsistansa, liifutti kowin hänen miestänsä. Bahwasti luvaten täyttää hänen viimeiset anomuksensa, ja katkerasti itkein erosi hän hänestä ja meni pois. Siinä siwussa tuli Lydia kuitenkin terweeksi. Mutta liifutus, jonka hänen puheensa ja yksin katsantonsa saattoiwat miehelle, ei koskaan sammuneet kokonansa hänen sydämeistään. Hän tuntui olewan nyt fristillisyyteen taipuampi, sillä hän kuunteli usiasti, kuin minä ja Lydia siitä puheimme. Ja kuin viimein tämän mainion keisarin armosta fristittyjen waino laffasi kaupungissamme, antoi hän luvan Lydian käydä fristittyjen Jumalan palveluksessa, kuin myös minun joka ferta seurata myötä, joka meille molemmille sanomattoman ilon tefi.“

„Siitä asti kuin fristittyjen waino asettui maafunnassa, käwi suuri muutos koko kaupungissa. Iso joukko miehiä ja waimoja, joitten se'assa myös suuri-sukuisiafin oli, kääntyiwät julkisesti fristin usfoon; monet mentyänsä suotta

kuuleman fristillisten opettajain saarnoja, kääntyivät toden perästä fristityiksi. Tämä saattoi suuren sunauksen kofokaukungille. Orjain kansa, he mahtoivat olla fristittyjä tahi ei, alettiin paremmin menetellä. Ja usiat kauppiat ja rikkaat vapauttivat fristilliset orjansa. Mutta meidän kauppa-herramme ei kuinkaan myöntynyt ehkedes minua vapaaksi lastemaan waikka kuinka Lydia häntä siitä rukoili. Hän tosin lupasi sen usiasti, mutta wiivytti sen aina ajasta aikaan. Hän ei siihenkään taipunut, että minä olisin orjawaatteen pois heittänyt, ja waatettanut itseäni muitten ihmisten tavalla. Hän näkyi pelkäävän että jos minä muut waatteet päälleni pufisin, niin taitaisin helposti karata häneltä pois, ja sillä tavoin en enää hänelle voittoa saattaisikaan. Myös ei hän ole vielä antanut fastaakkaan itseänsä fristin uskoon. Mina on hänellä ensin joku tärkeä kauppa päätettävänä, ja ennen kuin hän sen lopettaa, on hän jo vieläkin tärkeämpään asiaan käärehtynyt. Näin työläs on, Wapahattjamme sanan jälkeen rikkaan tulla Jumalan waltakuntaan. Waikka minulla on monesti ollut suuri murhe tästä miehestä ja hänen kowudestansa, niin on minulle sitawastaan rakkaan Lydian seuralla ollut suureksi huojennukseksi ja wtrwoituukseksi, josta minun on myös suuri welwollisuus kiittää Jumalata. Armoni puolesta olin minä heidän talossansa ei muu kuin wiheliäinen ja köyhä orjapiika, mutta minä olen kuitenkin ollut Herrassa tytywäinen, eikä ilman sunaukseta kansa-ihmisilleni."

Kuin Teopista kertomuksensa päättänyt oli, kertoi myös Gustafius hänelle eräitä merkillisempiä paikkoja elämänsä tapauksista, ja sanoi sitten: „rakain puolisoni, meidän ja poikaimme tapaus on kofonansa Jumalallisen faitsemuksen ja hänen laupeudensa ihmetys!"

„O! kuinka selkiästi näin minä nyt Jumalan johdattukset elämässämme, jotka minulle ennen niin pimit ja salatut olivat! Siellä erämaassa lohduttelin itseäni esimerkiksi näillä sanoilla: kuka Jumalaan luottaa, sen ei tarvitse jalopeuran kitta pelätä, ja kuitenkin tulivat poikani met-

sän pedoilta poiswiedyiksi! Tämä oli minusta käsittämätöin. Mutta eikös Jumala minua itseäni warjellut jalopeuran fidasta, ja eikös Hän, joka vielä enempä on, ole lapsiani metsän petojen hampaista auttanut? Ja eikö Jumala siinä, kuin Hän heitä minulta soi pois wietäviksi, kuin myös kaifessa joka meitä fuitakin fohdannut on, ole meille kaikkein wiisaimpia ja rakkaampia esimerkkiä palawasta rakkaudesta antanut? Jos me olisimme jääneet paikallamme asumaan, ja taas rähitellen yhdistyneet entisten tuttujemme kanssa, jos talossamme, niinkuin ennen sitä usiasti tapahui, olisi aina ollut iloinen elämä, kuinka huofiaasti emmekö olisi taas wajonneet entiseen elämäämme, ja totisista fristityistä ei olisi meille muuta kuin nimi jälle jäänyt? Myös lastemme kaswatus Herran pelossa ei olisi niin meille menestynyt, kuin olisi pitänyt! Mutta Jumala tefi toisin. Hän otti meiltä omaisuutemme, eroitti meitä toisistamme, parhaista ystäwistämme, feisarin armosta, lapsistamme ja koetteli ja neuvoi meitä kärsimisillä. Minä fynsin maata kuin uuttera talonpoika muinoinfin, ja opin omasta koettelemuksesta tuntemaan kuinka rasfaasti föyhäin maalaisten täytyy läipäänsä ansaita. Ofsinäisyys ja eroaminen pois maailman turhasta menosta opettiwat minua paremmin Jumalata ja itseäni tuntemaan; autuaaksi tefewä Jesuksen oppi painui sywemmältä sydämeheni. Sinun rakkahti puolisoni, joka ennen niin ihmeteltävä maailmalle olit, täytyi itsest orjana siwentyä; tämänlaiset koettelemukset owat kuin puhdistustuli, joka meitä puhdistaa kaikista meidän wirheistämme. Myös molemmat poikamme oliwat kuin foulussa, jossa heidän alituinen askareensa oli rufoilla ja tehdä työtä, joka olisiin heille suureksi hyödyksi, sillä siellä tuliwat maailman wiettelöyksiltä ja waaroilta warjelluiksi."

„Kärsimisemme oliwat myös ei ainoasti meille, mutta myös muillekin hywäksi. Esimerkiksi: minulle onnistui Jumalan avulla kääntää maalaiset fristiin usfoon, ja saada heistä Jumalalle otollinen kansakunta. Sinä Teopista olit

taas siinä talossa, jossa asuit, siunaukseksi. Myös poikamme taisivat, koska he vapaaehtoisesti tulivat sotamiehiksi, osoittaa hyvän tekijöitänsä kohtaan; he jaksivat terweinä, voimakkaina ja urhoollisesti sotia isänmaansa edestä. Ja kaikki kärsimisemme, jotka meille itsellemme ja muille kanssaihmisille olivat siunaukseksi, tulivat meille taas toisemme kohtamisen kautta palkituiksi, waikka meille siitä vielä suurempi palkka taiwaassa odottavana on."

„Kirkkaasti loistawa risti, jonka minä muinoin näin metsässä, merkitsi myös paljon, jonka minä nyt vasta oikein ymmärrän, nimittäin: minulle tuli sen kautta selkeästi näytetyksi kuinka risti, joka ennen pilkan ja kironuksen merkinä oli, on nyt rakkaan vapahtajamme kärsimisen ja kuoleman kautta muuttunut lunastuksemme siunatuksi ja pyhimmäksi merkiksi. Mainittu kirkas risti merkitsi myöskin, että kärsimisemme, jonka vapahtajamme käskyn jälkeen tähtyy kuin ristin ottaa päällemme, on ollut meille parannukseksi ja autuudeksi. Kaifinainen risti joka meitä rasauttaa, olkoon kuinka raskas ja waikaa hyvänsä, on meille olewa kerran kunniaksi, ja on meille ilmestymä samanlaisessa walossa kuin sekin jonka minä metsässä näin, ja joka taiwaalliselta walolta kirkastettu oli."

Hänen puolisonsa ja lapsensa todistivat sen myös niin olewan, ja iloitsivat voitetun kärsimisen ja koettelemusten ylitse, ylistäen Jumalata, joka meitä pimeydestä walseuteen, kärsimisen kautta iloon, ja ristin kautta autuuteen johdattaa.

Siinä silmussa oli jo yö tullut. Kuu helotti selkeästi taiwaalla ja walsi koko paikkaintaa, kussa he olivat. Koko luonto oli hilja, ei tuulikaan tuuditellut puitten lehtiä, ainoastansa lähellä olewa puro juostessa liritti hiljaisensa, kuun walossa wälfkywillä aaltoisilla, alespäin. Kukkaisten suloinen haju nousi kuin suitsutus ympäristöllä olevista tarhoista. Ne ilon ja ylistyksen siikutukset, joilla

näitten neljän sydämet täytetyt olivat, nousivat vieläkin suloisemmin ylös taivaaseen.

Nyt nousi Gustafius ylös. „Jo on melkein myöhä tullut,” sanoi hän, „wirlani waatii vielä saamaan tietoja tämän päivän seuraavista sotajoukossani, ja antaa huomiseksi käskyjä. Te rakkaat poikani, saattakaat äitinne kotia, sillä kufaties hänen kotolaisensa ovat jo lewottomina hänen olostansa. Suomena rakas puolisoni tulen luokse, lunastan sinun siltä kauppiaalta wapaaksi, ja tahdon sinun hywäntahmoiselle ystäwällesi Lydialle osoittaa kiitollisuuteni.”

Rahdeksastoista Luku.

Kristillisiä pöytäpuheita.

Toisena aamuna, kuin Gustafius tuli ulos makuukammaristaan, seisoivat jo hänen molemmat poikansa esihuoneessa ja tervehtiwät häntä suurella ilolla ja lapsellisella nöyryydessä. Hän meni heidän kanssansa puolisonsa Teopistan luokse. Koska hän heidän talohonsa tuli, sanottiin hänelle ettei Teopista ja Lydia taida nyt vielä ketään vastaanottaa; ja että itse isäntä on jo hywin warhain auringon noustua mennyt sotaleiriin, toimittamaan kauppiaslojansa. Gustafius meni siis poikainensa siksi ajaksi puutarhaan käwelemään, josta aamu-lasteesta oli sangen suloinen ja wirwoittawainen, ja loisti aamu-aurinkon firkkaudesta. He käwäliwät siis tarhassa puhellen keskenänsä; mutta äkkiä ilmestyi myös kaksi outoa rouwasihmistä puutarhaan peitettyillä kaswoilla. Yksi heistä oli erinomaisen kaunis warreltansa ja oli waatetettu pitkillä walkeilla silkkiwaatteilla, jotka auringon paisteessa näkyiwät kuin wuotawat aaltoiset hänen päällänsä. Helkka-punainen rouwain mantteli peitti hänen olkapäänsä. Nyt otti tämä silkki-

hunnun silmiltänsä, josta peitti hänen ihanat kasvosensa, ja hänen tuffakiehkuroisjansa olevat loisturit ja helmet remahittivat äkkiä kuin hiehtiät tähdet välkkymään sangen ihanasti hänen korvallisillansa. Tämä oli Teopista. Gustafius hämmästytti hänen kauneuttansa, sillä eilis iltana, kuin hän häntä ensimmäisen kerran näki, näytti hän kofonansa toisen muotoiselta. Mutta tämä ei ollut ajan kautta tapahtunut, josta aiwan vähän olisi hänen kasvojansa muuttanut, vaan se oli suuresta työn paljoudesta, jota hänellä erinomattain eilis päivänä oli ollut valmistuksessa juhlan tarpeita ja palveluksessa vieraita, paljoista khyneleistä, joita hän sodanpäämiehen tullessa muodattanut oli, pyörtymisestä, johon hän molempain poikainsa löytämisestä langennut oli, ja erinomaisesta ilosta, että samana päivänä löytää ja tuntea myös oman aviomiehensä, josta hänen melkein toisen tunnottomuuden saattanut oli. Mutta tänä yönä oli hän rauhallisesti lewennyt ja tänä aamuna eilisen päivän raskeudesta itsensä wirvoittanut. Hänen silmänsä loistivat taiwaallisesta riemusta ja hänen poskensa ruskottivat suuresta ilosta. Niinfin hänelle hänen miehensä eilis iltana oli ilmestynyt sulhaisena, niin näkyi nyt myös Teopista miehellsensä kuin nuorikko, ja hänen katsantonsa muistutteli hänelle sen päivän, jona hän vielä morsiusruunu päässä hänen edessänsä seisonut oli.

Toinen rouwa, josta paljoa alhaisemmassi waatetettu oli, ifään kuin olisi hän ollut Teopistan palvelija, oli Lydia, josta oli hywäksi nähnyt waatettaa ystävänsä säädynsä jälkeen. Parhaillansa olivat nyt kaikki waatteet valmiiksi joutuneet, jotka erään ruhtinan rouwa te'ettännyt oli. Teopista ei olisi suinkaan luullut että samat waatteet, joita hän niin usein isännältänsä kiirehittynä ahkerasti ompeli, ja joitten kultatufille jo moni katkera khynele tipahti, olisi itseänsä warten valmistanut. Lydia lahjoitti nyt mainitut waatteet hänelle, pyytäen häntä niitä ottamaan, niinfin hänelle sopivaisista kappaleista. Mutta kauppias jonka tunto oli suuresti lewotoin, että hän sotapäällikön puolisoa niin kowin

työhön kirjitteltyt oli, lahjoitti ei ainoastansa hänelle wapauden, vaan myös päälliseksi mainitun helmi- ja loisturi-faunistuksen.

Kuin Gustafius ja hänen molemmat poikansa olivat Teopistaa tervehtineet, ja osoittaneet Lydialle sydämellisen kiitollisuudensa, kävelivät kaikki ynnä puutarhassa, puhellen ihmeellisistä Jumalan johdatuksista ja ylistäen kiitollisella sydämellä Jumalan pyhää edestatsomusta. Wähän aikaa käveltyä rufoili Lydia sodanpäällikköä ja niitä molempia nuoria sankaria vähän murkinoimaan siinä ihanassa rhytinaassa, hänen ja ystävänsä Teopistan feralla. He kävivät siis kaikki marmorisen pöydän ympäri istumaan, jolle monenlaisia ruokia ja wirwoittawaisia hedelmia valmistetut olivat. Nammainen oli ison viinapuun varjossa, jonka rypäleet rippuivat pöydän yllä; hywänhajuiset kukat ja puut täynnä hedelmiä varjosivat heitä.

Syödessä ylisti Gustafius puutarhaa. „Tämä faunin rhytinaa,” sanoi hän katsahdoin Teopistan päälle, „ei kunnioita ainoastansa sen uutteraa ja toimellista hoitajata; vaan on myös Jumalan kaikkivaltiaisuuden ihmettyö. Noit hedelmät tuolla ovat meille luodut wirmoitukseksi, ja kuinka koreiksi eikö ne vielä silmille tehdyt ole! Nämät hywänhajuiset kukat eikö ne myös meille iloksi, wirmoitukseksi ja huwitukseksi luodut ole, kuinka ihmeteltävän kauniit ja ihanat eivätkö ne ole! Minkä ihmeellisen voiman on Luoja näihin puihin ja niitten juuriin pannut, että tuottawat niin suloiset, wirwoittawaiset ja hywän hajuset hedelmät! Puutarha on totisesti kirkas peili Luojaan wiisaudesta ja hywydestä.”

„Niin totisesti on se niin, rakas puolisoni” sanoi Teopista, „tämä huostassani ollut puutarha oli aina minun silmissäni kuin kirja, jonka Luoja itse awannut ja Wapahtaja selittänyt on. Kuin minä esimerkiksi ruusua ja muita senlaisia kauneita kaswamia tutkistelin, niin minusta tuntui kuin osoittaisi Jumalinen opettaja sormellansa sen päälle,

fehoittaen ja neuvoen minua panemaan turwani ja luotta-
 muiseni taiwaallisen Jsän päälle, josta, koska Hän heitä niin
 launiisti waatettaa, on epäilemättä myös ihmisistä, raf-
 faista lapsista, ystävällisesti ja rakkaasti huolta pitä-
 wä. Puu täynnä launeita ja wirwoittamia hedelmiä opetti
 minua, ettei minun pidä tässä maan päällä turhaan elä-
 män, vaan oleman rikas hywistä töistä. Wiinapuu,
 jonka josta oisasta woiima ja elämä wuotaa, koska ne
 niin paljon suloisia rypäleitä kantawat, oli minulle opetta-
 wa esifuma siinä, että minä, josta olen Kristuksen kansa
 sisällisesti yhdistettynä, mahdaijin hyviä hengen hedelmiä
 kantaa. Ne pienimmätkin kaswannot muistuttivat minulle
 Jesuksen opetusta, että meidän vähimmäisäkin asioissa pi-
 tää uskolliset oleman ja noudattaman uskoa, laupeutta ja raf-
 fautta. Myös eräät kaswut, joita minä usein wastoin tahtoani
 kaswawan näin ja jotka minä samassa rewin juurinensa maasta,
 muistuttivat minulle sen Jesuksen kalliin opetuksen: „että
 kaikki kylwö, jonka ei taiwaallinen Jsäni kylwänyt ole, re-
 witään pois ja tuleen heitetään.“ Tästä opin minä, ettem-
 me paitsi Jumalata ja Hänen armonsa pysywäiset olla taida.
 Warsin sinapin siemen, jonka minä kylwin maahan ja
 josta vähitellen kaswoi isoksi ja wahwaksi puuksi, oli minul-
 le suuresti opettawa ja moneen hywään fehoittawainen.
 Se osoitti minulle, että niinkuin Jumalan armo-työ alkaa
 vähästä ihmisessä, niin sen pitää vähitellen siinä kaswaa
 ja lisääntyä, siihen asti kuin se täydellisyuden käsittää.“

Nyt sanoit Teopistus: „rakas äitini, niinkuin sinulle
 puntarha Jesuksen launisten wertausten kautta niin opetta-
 waiseksi tullut oli, niin opettawainen oli minullekin paimen-
 elämäni, kuin minä vielä wuoristoissa lampaita laitoin.
 Siellä ei koskaan nähnyt muuta kuin joku paimen, lammas
 lauma ja aika harwoin joku susi. Ei siellä koskaan min-
 käänlaisia muita erinomaisia tapauksia tapahtunut, kuin että
 joskus eräs lampaista efsyi, tahi fuoppaan putoi, tahi että
 me, koska aika tullut oli, eroitimme wuohet lampaista teu-

rastettawiksi. Tämä muistutti minulle monta Jesuksen kannista wertausta, ja sentähden pidin kutsumisestani waarin."

"Ei missään taideta paremmin nähdä Jesuksen palawaa rakkautta ihmistä kohtaan, eikä selkiämpätä esimerkkiä meille hänen seuraamisestansa ja häneen turvaamisestamme, kuin wertaussessa hyvästä paimenesta hänen lampaistansa ja sudesta. Alituinen paimen-wirkani opetti minua myös jokapäivä, että hyvä paimen tuntee lampaansa ja kutsuu heitä nimeltänsä, käypi heidän edellänsä ja johdattaa heitä wiheriäiselle laitumelle ja firfasten kaimojen luokse; samoin johdattaa myös meitä taivaallinen hyvä paimen, ja pitää meistä murheen, ettei meistä mitään tarpeellista puuttuisi. Joka päivä näin ja opin, että niinkuin lampaat tuntevat oman paimenensa, kuulewat hänen äänensä ja seuraawat häntä, mutta muukalaisen ja oudon ääntä eivät tottele, waan pakenewat häntä, samoin täytyy meidänkin tuntea ja totella hyvän sielun paimenemme sanoja, ainoastansa Häntä kuulla ja seurata, eikä kuunnella wiettelijän ääntä."

"Koska minä näin suden tulewan, joka tahtoi lammasten päälle karata ja raadella heitä, koska minä silloin en olisi omaa henkeänikään säästänyt, suojellakseni lampaitani, ah kuinka selkiäksi ja eläväksi tulivat minulle silloin nämät Jesuksen sanat: "Minä olen hyvä paimen; hyvä paimen antaa henkensä lammasten edestä, ei pidä kenenkään ottaman heitä minun kädestäni pois": ah, sanoin usiasti, kukas ei nyt niin hyvää paimenta rakastaisi ja Häneen turwaisi? Hänetttä olisivat ihmiset kuin lampaat ilman paimenetta."

"Jesuksen wertaus kadonneesta lampaasta on myös aivan sopiwaisesti paimenen elämäkerrasta otettu. Usein tapahtui että minunkin karjastani lammas eksyi, ja että minä sitten etsien häntä wuorten wälistä ja kormesta, enkä la'annut etsimästä ennen kuin hänen löysin. Voi kuinka suuri ilo tuli minulle samassa, kuin minä näin hänen! kuinka minä panin sen olkapäilleni ja kannoin kotia! kuinka minä huusin tovereilleni: iloittaat minun kanssani, sillä minä

löysin lampaani, joka kadonnut oli! — ihan samoin kuin Jeesus sanoo vertauksessa. Silloin kävivät jokaferta ne Jeesuksen sanat kowin sydämelleni: „samoin on myös ilo olewa taivaassa yhdestä syntisestä, joka itsensä parantaa.“ Mikä werratoim rakkaus, mikä suuri laupaus, ajattelin minä, eikö tämä ole? Katuma syntinen ei tule ainoastansa armoihin vastaanotetuksi, waan koko taivaan waltafunta iloitsee vielä siitä. Minä olin silloin jokaferta niin liikutettu, että olisin jokaiselle syntiselle kowasti huutanut: o etkö sinä myös tahtoisi mielelläsi olla taas löydetty lammas hywän paimenen käsissä!”

„Kuin lammas minulta joskus kuoppaan putosi, ja minä surkutellen sitä sieltä ylös nostin, muistuiwat minulle ne Jeesuksen sanat mieleen: „kuka on teistä ihminen, jolla olisi yksi lammas, ja jos se sabbatina putoaisi kaimoon, eikö hän (myös silloin) tarttuisi häneen ja wetäisi ylös? kuinka paljoka jalompi eikö ihminen ole kuin lammas!“ (Matth. 12: 5: 11, 12). Silloin ajattelin, kuinka paljoka enämmin eikö meidän tarwitsewaista ihmistä kohtaan armeliaat olemien pitäisi, kuin lammasta, antaaksemme häntä tarpeissansa; samassa nousi sydämeheni suuri luottamus Jumalan armoon, ja usko Jeesuksen palawasta rakkaudesta meitä ihmisiä kohtaan, ja wahwasti päätin ei antaa minikään wieroittaa itseäni Jumalasta. Sillä minä ajattelin: kuinka paljoka enämmin eikö Jumala ja Hänen rakas poikansa mahthane meille laupiaat olla, kuin minä lampaalleni.“

„Suuresti liikutti minua se päivä, jona minun täytyi eroittaa wuohet lampaista; kuinka wuohet wiettiin teurastettawiksi ja lampaat jätettiin kauniille laitumelle. Minä ajattelin silloin sitä päivää, jona Wapastaja on tulewa kunniasansa ja on eroittawa hywät pahosta kuin lampaat ja wuohet, ja pahat kuletetaan iankaikkiseen waiwaan, mutta wanhurskaat iankaikkiseen elämään.“

Teopistus päätti puheensa näillä sanoilla: „minä olen kufaties jo liiaksi puhunut jokaiselle tietyistä asioista.

Mutta ne kuuluvat paimen elämäni tapaan, ne ovat merkittävintä, mitä minä siitä havainnut olen. Tällä tavoin on suloinen Jeesus myös yksinfertaisille paimenillekin syvimässä erämaassa avannut firjan täynnä kuvia ja vertauksia, jotka meille rakkaasti muistuttavat, mitä autuutemme hyödyllistä ja tarpeellista on."

"Mutta minun firjani," sanoi vuorostaan Afapius, "oli pelto, jota minä otsani hi'essä kynsin maanmiehenä ollessani. Minä tahdon myös kertoa siitä vähän, kuinka minä maelämälläni tytywäinen olin, ja siitä pidin suuren vaarin."

"Kuin minä peltoa kylwöön valmistelin, nimittäin kuin minä ohdakkeet rewin ylös, kiwet perfasin ja wiskein pois, jonnitin ja aitasin sen, niin ajattelin kuinka minun pitäisi samoin myös omaa sydäntäni valmistaman, puhdistaman ja warjeleman, että Jumalallisen sanan siemenet löytäisivät minussa hyvän maan. Näistä töistä tulin sen selfiästi näkemään ja havaitsemaan, että joka kaifille synneille pitää sydämensä avoina, jonka ymmärrys ja sydämen laatu on maalla peitetyn kallon kaltainen, johon ei mikään siemen pysty, ahneuden ja irstaisuuden ohdakkeet antaa nousta ja kasvaa sydämessänsä, senlaisen luona ei taida minikäänlainen Jumalan sanan siemen hedelmätä kantaa. Kuin minä muutaman ajan kuluttua äkkäsin ilolla kauniit niset ihanaa kasvamaan, mutta niitten välissä nä'in myös suurella mielipahalla ohdakkeita, joita en suinkaan nisia wahingoittamatta taitanut sieltä pois saada, niin tästä tulin havaitsemaan, minikätähden Jumala niin kauvan kärsii pahoja, ja etteivät kuitenkaan jää rankaisematta. Kuin viimein leikkuaika tuli, ja me leikkaajat iloisina eloa kokosimme, mutta ohdakkeet poltimme, niin ajattelin silloin sitä suurta elopäiwää, jona Jumalan enkelit tulevat kuin elon leikkaajat, ja kaiffi ne, jotka ovat wääräyhtä ja pahutta tehneet ja matkaansaattaneet, heittävät tuliseen uuniin, mutta wanhurskaat loistavat sitten kuin aurinko heidän Isänsä valtakunnassa."

„Myös maamiehen työkalut olivat minulle sangen opettavaiset. Kun minä atran otin käteeni, tietäen ettei nyt laiskuus vaan ahferuus tarpeellinen on, jos mielin jotakuta saada aikoiin, niin ajattelin ettei hengellisissäkään asioissa saa huolimaton olla, vaan iloinen ja ahfera mieli taitaa meitä saattaa kaikkeen hyvään kelmolliseksi. Kun minä jymä seuloin, niin muistuiwat nämät Jesuksen sanat mieleheni, että risti ja riuksaus on meille seuloamisen kaltaisen, ja että meillä sentähden on suuri syy rukoilla Jumalata, ettei uskomme puuttuisi, ja että me koettelemuksissa pysyväiset olla mahtaisimme. Kun otin kappan käteheni, mitattakseni wehniä tahti muita jymä, niin ajattelin niitä sanoja: „millä mitalla te mittaatte, pitää myös teille mitattaman.“ Tultuani myllhyn, jossa usein paljon pahaa matfaansaatetaan pahoilta ja jumalattomilta ihmisiltä, niin muistutti myllhyn fiwi minulle näitä Jesuksen sanoja: „voi sitä ihmistä, jonka kautta pahennus tulee, parempi olisi hänelle, että myllhyn fiwi ripustettaisiin hänen laulahanja ja hän upotettaisiin meren syvyyteen.“

„Vertaus nisun jymäisestä, joka maahan haudataan, mutta joka sieltä taas nousee ylös, oli minusta myös sangen ihana vertaus. Se muistuttaa hywin lohduttavasti kylwää peltomiestä, joka itsekin kerran maaksi tulewa on, että kuoleman kautta tullaan wasta uuteen ja oisinaan elämään.“

„Näin on Kristus myös peltomiehelle monta lohdullista esimerkkiä antanut, että hänkin hywin huofiaasti taitaa taivaallisten asiain päälle ajatella, tullaaksensa hyväksi peltomieheksi. Jesuksen oppi on sentähden niin werrattoman korkia, yksinkertainen, selkiä ja liikutawainen, että on jo kylliksi ulottuwainen wakuuttamaan meitä jumaluudestaan ja totuudestaan.“

Yhdeksästoista Luku.

Kristillinen talonemäntä.

Nyt alkoi Lydia puhumaan: „se on tosi” sanoi hän, „minä olen usein ihmetellyt sitä, kuinka yksinkertaisesti ja rakkaasti Kristus taivaallisen opinsa melkein tavallisten asiain esimerkeillä ilmoittanut ja selittänyt on, että jokainen ne taitaa ymmärtää. Tämä muistui minulle aina foto-asfareissa, joita minä itse tahi palvelioiden toimittaa annoin, niinkuin kynttelin sytyttämisestä, vaatteen paiffluusta ja monesta muusta foto-asfareesta näkyi Hänelle someliaaksi ottaa wertauksia, ilmoittaaksensa itsensä myös niille pienille ja yksinkertaisille.”

„Säwainajassani, ennen kuin hänelle vielä Ewangeliumia julistettiin, oli aina suuri halu saada ja käsittää kaikkein näitten asiain perustusta, jotta jokaiselle ymmärtäwälle ihmiselle tärkeimmät olemassa pitää. Hän tulikin siis kerran erään opetetun miehen kanssa tutuksi, joka sanoi kaikki tietäwänsä ja ymmärtäwänsä. Tämä oppinut, jolle hänen toinen muotonsa ja pitkä partansa vieläkin isomman arwon antoivat, oli usein meillä päiwällisellä, ja puheli paljon maailman päämiehestä, ihmisen elämästä ja kuolematomuudesta; mutta hän selitti näitä aineita niin ylönn wiisaasti ja koreilla sanoilla, etten puoliakaan käsittänyt siitä mitä hän puhui, ja nyt en enää ainoata sanaakaan siitä muista. Mutta kuinka ovat sitäwastaan Jesuksen yksinkertaiset wertaukset maallisista asioista huoliasti ymmärrettäwät ja muistossa pysywäiset! Ne ovat erinomattain minulle niin selkiät, ja minä muistan niitä kyllä satakertaa jokapäiwäisissä asfareissani!

Kuin minä esimerkiksi sytytän kynttelin, ja niin kuin ymmärrettäwä on, en pane sitä pöydän alle, mutta kynttelijalkaan, niin muistuu minulle, että meidän pitää anta-

man walfteutemme loistaa ihmisten edessä, että näkisivät meidän hyvät työmme ja kunnioittaisivat Isää joka on taivaassa. Jos tarwitsen paifkuntaa wanhaa waatetta, niin muistan ettei kukaan paifkaa wanhaa waatetta uudella til-
kulla, sillä ommel repeytyisi, ja läpi tulisi pahemmaksi, sa-
moin muistuu myös silloin minulle se Jesuksen wertaus,
jossa Hän tarkoittaa, ettei wanhurskautemmeaan waate,
nimittäin Kristuksen ansio uskon kautta omistettuna, pidä
myöskään olla wanhan paifatun tahti rikkinäisen waatteen
kaltainen. Warsin rihman neulan silmään pujottaminen opet-
taa minua, että niin mahdottomasti kuin kameli taitaa mennä
hienon neulan silmän läpitse, niin vähän taitaa ahne sielu
Sumalan waltakuntaan sisälle tulla."

"Jos menen kanoja ruokkimaan, niin on minulle ka-
na, joka kookaa poikansa siipeinsä alle, Jesuksen rakkauden
esifuwa meitä ihmisiä kootaan, joka tahtoo meitä jostaista
ko'ota ja ottaa suojeluksensa alle; kyyhkyinen on taas mi-
nulle wiattomuuden, siwenden ja yhsinfertaisuuden esifuwa;
warsin warpuinenkin, joka noukkiaaksensa muutamia jyvän
siemeniä kutsumatta katolta siihen lentää ja jota ei myös-
kään taivaallinen Isä unhota, ilmoittaa, että tämä sama
Isä minusta vieläkin suuremman huolen pitää."

Samoin löydän myös kyökissä hyvin paljon muis-
tutuksia: niin kuin tuli joka hiiluksella palaa, wesi jota
myös wälttämättömästi kyökissä tarwitaan, suola jota il-
man ei ruokaa valmistaisja aikoin tulla m. m. owat pal-
jaita muistutuksia, joista Jesus aiwan paljon opettawaisia
ja wiisaita wertauksia puhunut on; joita kaikkia nimitellä
tulisi hyvin laivalta. Mutta kuitenkin mainitsen niistä,
jotka merkisillimmät minulle olivat. Kuin piikani hapan-
taifinan jauhoittawat saadaaksensa parempaa ja mafusampaa
leipää paistetuksi, niin hawaitsen kuinka kaikki asfareemme,
työmme ja koko waelluksemme pitää oleman Jesuksen selkiän
ja puhtaan opin kanssa yhteen sopiwainen, että se mahtaisi
Sumalalle kelpata. Kuin toisinaan tuli paljon wieraita,

meille, ja minun täytyi kiirehtiä piikojia työfissä laittamaan ja valmistamaan pikemmin ruokaa ja kaikkea muuta jota tarvittiin, niin tuntui minusta aina kuin sanoisi Jeesus minulle: „älkäätkä tofi niin paljon huoliso ja itsiänne rasittako katoawaisesta ruo'asta, ahferoitkaan pikemmin sen ruo'an perään joka ruokfii ijanfaikfiseen elämään ja jonka ihmisen poika antaa teille.“ Kuin minä rikoin munan, niin muistui minulle tämä Jeesuksen sana mieleen: „Jos lapsi anoo isältänsä munaa, antaaako hän hänelle korpionin? kuinka paljoa enemmän eikö taiwaallinen Isä anna meille sitä kaikkein parasta lahjaa, nimittäin Pyhä Henkensä, jos me sitä häneltä rufoilemme.“

Suureksi ilokseni on Jeesus myös monta kauniista wertauksista tehnyt kauppiosta. Niinkuin päärllyn kauppias, joskus löytäessjensä kalliin päärllyn, panee kaisen omaisuudenfian altiiksi ja ostaa sen päärllyn; samoin ei pidä meidänfään huolia maallisesta hywydestämme, ei kiinnittämän sydäntämme katoawaiseen tawaraan, ei säälimän henkeämmefään, waan panna sekin altiiksi saadaksemme kätkeä taiwaallista päärllyä, nimittäin Jumalan pyhää sanaa, meidän sydämisseämme, tullaiksemme osallisiksi ijanfaikfisesta autuudesta. Turhasta huolesta joka tawallisesti kauppioilla on, saadakfensa parhaittain voittoa ajallisesta tawarastansa, puhuu Jeesus, saadakfensa heitä paremmin ajattelemaan ja huoliamaan katoamattomasta hywydestä, sanoen: „mitä se auttaa ihmistä, jos hän kaisen maailman woittaisi, ja saisi kuitenkin sielullensa wahingon!“ — Kyynärä muistuttaa minulle, ettemme kaisella huolellamme ja murheellamme taida kuitenkaan yhtään kyynärätä lisätä pituudellemme, eikä elämällemme, ja sentähden tefisimme parhaimmin jos me huolta pitäisimme asioista jossa ei kuitenkaan aifamme turhaan mene, eikä jää siunaufsetta.“

„Barfin nyt tässä pöydän tyfönä, muistuttaa minua tuo hyttyinen, joka par'aifaa maitoon putosi ja jonka minä nyt samassa otan ylös, näistä Jeesuksen sanoista: „voi niitä

jotka hyttyisiä siilaavat, mutta famelia nielemät, se on: jotka tosin pieniä rikoksia välttävät, mutta syypäät ovat suuriin synteihin, niinkuin elämän uskon ja palawan rakkauden puuttumiseen. — Tuo leipämuruinen muistuttaa minua niistä Jesuksen sanoista jossa hän meitä iästämiseen neuvo: ko'otfaat muruiset, ettei yksikään heistä hukkauntuisi." Ne muistuttavat myös minulle sitä muinoista armotointa rikasta miestä, joka köyhälle Ratsarukselle ei murujakaan pöydältänsä antaa tahtonut, ja sentähden toisessa maailmassa turhaan rufoili yhtä wesipisarata."

Gustafius kuunteli tätä suurella tarffaudella. „Saa, se on tosi," sanoi hän, „Jesuksen oppi on joka asiaan hywin sopiwainen ja selkiä, ja hänen wertauksensa aivan fainiit ja mielessä pysyväiset. Hän saattaa koko luonnon puhumaan meille, awaa pienimmillensin fappaleille juuri kuin kielet, jotka meille sangen pyhää, hyödyllistä ja tarpeellista oppia ilmoittawat. Lapsi taitaa sitä fäsitää niin paljon kuin nuorelle ijällensä tarpeellinen on, ja täysi mies löytää siitä koko iäksensä fylliksi miettimistä. Sentähden pitää meidän jokapaikassa katsелеman luontoa Jesuksen sanan jälleen, seuraaman Häntä ja Hänen oppiansa fäikissä asioissa, ja fasmattaman tällä tawoin itsisfämme heidelmiä ijanfäikkiseen elämään!"

Nyt, koska Gustafius wäifeni, lähestyiwät faksi urhoollista sankaria Afatsius ja Antiofus, jotka jo fawwan olivat seijoneet wähän matkan päässä heistä. Wasta tänä aamuna olivat werrattomalla ilolla saaneet tietää että heidän sotapäällikönsä puoliso ja lapset, joita jo fuolleiksi uskottiin, vielä elävät, ja ovat taas löytyneet; nämät uskolliset palwelijatkin olivat siis nyt tulleet, osoittamaan heille iloansa siitä. Nämät rehelliiset ja hywäsydämiset miehet tuskin taisiwat ilosta puhuaakkaan, ja iso wesikarpalot tipahtelivat heidän harmaalle parrallensa. Teopista fätteli heitä ystämällisesti ja Afapius ja Teopistus fyleiliwät heitä. Afatsius sanoi: „niin hartaaasti kuin minä hywän rouwaamme

ja hänen raffaita lapsiansa itkin, niin suloisia ilon hyyneleitä muodatan nyt, kuin heidän kaikki kolme näen elävinä edessäni seisovan." Antiofus sanoi: „minusta näkyy kuin olisivat kuolleista nousneet ylös. Ajatellessani sitä sanomainta iloa joka minulle tänä aamuna oli, saatuaani kuulla teidän vielä elävän, sitä iloa jonka tunsin sydämessäni nähdessäni teitä tässä ihanassa puutarhassa, niin minulle tuntui kuin muinoin Matalleenalle siinä ylösnousemisen ryhti-maassa, kuin hän ylösnousneen Bapahtajan taas elävänä edessänsä seisovan näki. Totisesti on ilo, joka suurena yhteisenä ylösnousemus-päivänä tapahtuu, olewa sanomattoman suuri!"

Gustafius nousi ylös ja sanoi: „nyt on jo aika minun mennä leiriin. Te minun poikani seurattaat minua. Mutta sinä rafas puolisoni, jää tämän ystäväsi luokse, siiksi kuin me tulemme takaisin." Koska hän siis poikainsa kes-kellä ja molemmilta vanhoilta sankareilta seurattuna lähestyi sotajoukkoa, tulivat kaikki suureen liifuntoon. Iso ilon meteli nousi heidän keskellensä, ja vähän ajan perästä seisoi jo koko sotajoukko täydessä varustuksessa hänen edessänsä. Sotamiehet tervehtivät häntä ja hänen poikiansa suurella ilo-huudolla ja waskitorwein helinäällä. Kaikki toivottivat hänelle ja hänen pojillensa onnea ja menestystä ja usiat sotamiehet sanoivat: „jos sotapäällikkömme olisi jo tuntenut poikansa, ennen kuin hän heidän muista nuorista miehistä valitsi, niin voisimme luulla isällisen raffauden saattaneen häntä heitä korottamaan. Mutta nyt tähtyy jokaisen tunnustaa, ettei hän sukua ja heimolaisuutta katsonut, vaan urhoollisuutta ja hyvää mielen laatua. O mikä ilo eikö mahda isälle olla, nyt tuntea omat poikansa niissä wieraisissa ihanissa nuorukaisissa jotka hän piti prahaimpina kaifista!"

Iltapuolella asetti Gustafius kaikelle sotajoukollensa ison juhlan; mutta seuraavana aamuna läksi hän heidän kanssansa jo matkoihinsa. Hän ratsasti sotajoukon edellä;

mutta hänen puolisonsa seurasi häntä kauniissa matkavälineissä, joita molemmin puolin heidän poikansa ratjastivat hewoisen selässä.

Rakfikymmenes Luku.

„Ole uskollinen kuolemaan asti, niin minä annan sinulle elämän ruunun.“

Nyt oli Gustafius taas niin onnellinen, kuin ihminen maan päällä suinkin olla taitaa. Hän oli viholliset voittanut, ja sentähden hän vastaanotettiin jokapaikassa suurella ilolla; rakkaan aviopuolisonsa oli hän taas löytänyt ja ihanissa nourukaisissa omat kadonneet poikansa tuntenut; hän oli nyt matkalla Ruomiin, jossa kansa jo valmisteli häntä oikein ilolla vastaanottaaksensa.

Jos lukija olisi tätä tapaista lusenut paljaaksi huijaukseksensa, tahti kuunnellut sitä ajan kuluksi, niin täytyisi minun sen nyt tässä tilassa lopettaaksin, nimittäin että hän Ruomiin tultua tuli kaikilta suurella ilolla ja funnialla vastaanotetuksi; mutta kertoaksemme tapahtumusta loppuun asti, pitää minun mainita erään asianhaaran, josta tosin monen hempiän ja liikutetun sydän voipi tulla suuresti murheelliseksi, mutta joka sitä vastaan on jokaisen totisen kristityn silmissä suuri ja ilahuttawainen asia; joka kaikille murheellisille elämän tapauksille ihmistä varsinkin totista kristittyä kohtawille tässä maailmassa, loppu ja lohdutuksen tekewä on. Nimittäin sen laameriseppeleen siaan, jolla keisari tätä voitollista sotajoukkoa ruunata aikoi, odotti häntä vielä parempi voiton ruunu.

Ennen kuin Gustafius ehti tulla Ruomiin, kuoli keisari Trajanus. Hänen sijansa astui keisarilliselle istui-

melle hänen lifimäinen sufulaisensa ja kaswatus-poikansa Adrianus (117—138 j. Kr.). Tämä uusi keisari rippui sangen kowin fiini pakanallisessa epäjumalten palveluksessa, ja wihasti kauhiasti fristittyjen oppia, jotka sanoivat ainoastansa yhden Jumalan oleman. Päälliseksi oli hän myös huifentelewainen ja kowaluontoinen mies, ja uskoi tähtein tutkijoita, noituutta ja taikauksia. Hän koki kaikin tawoin missä waan taisi muuttaa entisiä sääntöjä ja pimittää tahti halwentaa ne hyvät työt, joita hänen hymätehtijänsä Trajanus tehnyt oli. Sentähden alkoi hän fristittyjäkin taas suuresti wainoamaan.

Tosi on että keisari Trajanuksen wainosi alusta fristittyjä. Lufemattomat tuomittiin kauheimpaan kuolemaan. Monen muun se'assa kuletettiin myös Ruomiin keisari Trajanuksen käsystä, Antiokian mainio piispa Ignatius, pyhä Johanneksen opetuslapsi, ja heitettiin petojen eteen, jotka hänen myös samassa kappaleiksi raatelivat ja jättivät ainoastansa eräitä luita jällelle.

Mutta niinkuin historiasta näkyy, oli keisari Trajanus saanut viimein paremman mielen fristityistä. Mitä wainoon yhteisesti tulee, niin siihen olivat enimmästi läänein maaherra syypäitä, sillä he yllsyttiwät keisaria siihen. Keisari Trajanuksen aikana eli myös eräs kuuluja ja wissas raati-herra Plinius. Tätä piti keisari suuressa arvossa ja kunniasa hyvän toimensa ja ymmärryksensä tähden. Ja kuin hän wainon aikana oli maaherrana Bityniasa, jossa asui hyvin paljon fristittyjä joita jokapäiwä murhattiin, niin on hän kuulun firjauksen kautta kysynyt itseltänsä keisarilta syystä tähän hirmuiseen wainoon. Plinius sanoo siinä: „ettei fristityissä ole muuta erhetystä ja rikosta hawainnut, kuin että he määrättyinä päiwinä hyvin warhain aamulla kokoutuwat weisaamaan ylistys- ja kiitos- wirsiä Kristukselle ja Jumalalle kunniaksi. Sen ohessa owat muka tehneet liiton ikänänsä kuin walalla wahwistaneet, ettei tehdä kellenkään pienintäkään wäärnyttä,

ja erinomattain wäلتää warfautta, huoruutta, salawuotenta, murhaa ja monta muuta kauhistawaista syntiä. Senjälkeen menewät sangen siwiästi atrioimaan luvallista atriata; ja näin ei hän ole heissä muka muuta wäärnyttä löytänyt, kuin ainoastansa liikaisen epäjumalan palweluksen."

Tämän kautta oli siis keisari Trajanus wähän liewitännyt fristittyjen wainoa, niinkuin hänen wastauksestansa Pliniukselle nähtävä on. Tosin ei hän kostonansa lopettanut wainoa, kufaties helpotus tapahtui hänen maallisesta wiisaudestansa; mutta siinä on jo kyllä liewitystä kuin hän kielsi sekä etsimästä fristittyjä että fajoamasta todistamattomiin fanteihin heidän päällensä. Ja waikka hän totisesti tiesikin eräitä fristityiksi, niin ei hän niistä huolinut, teeskennellen ikään kuin ei tietäisi sitä ensinkään ja kuuluu ettei hän tietänyt enää heistä puhuttawankaan. Waino oli siis laffaamaisillansa. Mutta keisari Adrianus alkoi keisariksi päästyänsä taas kauhiasti wainoaman fristittyjä. Hän antoi pystyttää epäjumalain kuvia warsin niille paikoille kussa Jesus syntynyt oli, kussa Hän ristiin naulittiin, kuoli, ja kussa Hän ylösnouxi. Wainon wakkia, joka oli melkein sammumaisillansa syttyi taas leimuamaan. Monta fristittyä piinattiin ja kauhialla tawalla surmattiin. Nyt nousi taas kuin ennenkin kauhistawa pakanallisen kansan huuto: „heitätkää fristityt jalopenurain eteen!"

Koska Gustafius tuli Ruomiin, otti keisari Adrianus tämän voitollisen sotapäällikön suurella funnialla vastaan, ylisti häntä voiton tähden, wakuutti häntä suosioistansa ja lahjoitti häntä suuresti. Päälliseksi asetti keisari hänen funniansensa iloisen witto-juhlan, ja nousi tämän yhteisen suuren juhlapäiwän firrkaana aamuna jo hywin warhain ylös, mennäksensä suurella riemulla ja funnialla kaimkein päämiesten kanssa epäjumala-temppeeliin, uhraamaan siellä epäjumalillensa siitä suuren uhrin. Gustafiuksen piti ensimmäisenä miehenä seurata häntä sinne, että siellä, ensin alttarilla pyhäää sawua suitsutettunsa epäjumalille, vastaanottaa keisa-

rilta laaweri seppeleen. Mutta Gustafius kielsi itsensä pois seuraamasta keisaria sinne ja astua epäjumalain temppelin kynnyksen ylitse.

„Kuinka!“ huusi kiivaasti keisari, „sinä et tahdokkaan tehdä kiitos-uhria isäsi maan jumalille? Etkös luule olewaksi wälöinen heitä kiittämään, kuin he sinulle waimosi ja lapsesi terweinä takaisin antaneet ovat?“

Gustafius wastasi siwiästi, mutta kuitenkin urhoollisesti: „rakas keisari, minä olen kristitty. Ainoastansa se Jumala jota me kristityt palvelemme ja rukoilemme, on antanut ainoan poikansa Jesuksen kautta minulle voiton; Hän on myös minulle puolisoni ja poikani taas antanut. Häntä ainoastansa olen sentähden wälöinen kiittämään. Mutta sinun epäjumaliasi en aino koskaan rukoilla; sillä he eivät ole muuta kuin wälöjumaloita, jotka ihmisten käsillä tehdyt ovat, heissä ei ole henkeä, eivätäkä taida itsiänsäkään auttaa, kuinka he sitte muille awun tuottaisivat? Mutta minä rukoilen ja huudan awukseni ainoastansa sitä totista eläwätä Jumalata, joka on taiwaan ja maan luonut, ja on lähettänyt ainoan poikansa maailmaan, wapahtamaan ihmisiä synnistä ja iankaikkisen kuoleman wallan alta.“

Tästä julmistui keisari suuresti; mutta niin wihainen kuin hän oli, teeskenteli hän kuitenkin itsensä ystävälliseksi. Hän arwasi läsnä olewan ajan aiwan sopimattomaksi ja waaralliseksi tuomita tätä voitollista sankaria. Hän tahtoi ensin ko'etella mitä waroitukset ja wiefotukset waisuttaisivat hänessä, mutta Gustafius oli järkähtämätöin päätöksensä. Sentähden luopui hänestä keisari ilman erinomaista wihaansa ja kostoansa osoittamasta; meni pois ja piti salaisesti neuwoa ruhtinainsa, päämiesten ja heidän waimojensa kanssa, jotka olivat Gustafiuksen ja Teopistan kaswu-kumppalia, että he saattaisivat Gustafiuksen puolison ja lapset rukoilemaan polwillansa ja itkusuulla heidän isänsä, ettei hän uppiniskaisuudensa kautta wetäisi päällensä keisarin wihaa, waan uhraisi jumalille.

Kuin Teopista ja hänen molemmat poikansa tämän kuulla saivat, kauhistuivat suuresti; isä päättivät lu-
jasti ennen kuolla, kuin kieltää Jumalataansa ja Wapah-
tajatansa Jesusta Kristusta. Kenenkään tietämättä kofoutu-
wat he Gustafiuksen ympärille ja kertoivat hänelle isä
mitä tapahtunut oli. Isä, äiti ja molemmat pojat kahoit-
tiwat nyt toisiansa menemään ilolla kuolemaan, wakuutet-
tuina että Jumala heitä sentähden taas yhteenkin saattanut
oli, kahoittaaksensa toisiansa kunnioittamaan Jumalataansa ja
Wapahtajatansa heidän kuolemassansa.

Koska keisari näki ettei minikäänlaiset waroitukset ja lu-
paukset, ei kunnia, rikkaus, eikä mikään ilo ja maallinen on-
nellisuus, taitaneet häntä saada muuttamaan mieltänsä, koki
hän uhkauksilla peloittaa häntä ja senkautta saada taipu-
maan puolellessa. Tässä tarkoituksessa kutsutti hän siis
Gustafiuksen luoksensa, ja sanoi hänelle: „kuin kuulen niin
et ole vieläkaan paremmin siitä peräänajattelut, ja sanotaan
päälliseksi puoliso ja poikasi samoissa tuomisissa itseppäiset
olewan kuin sinäkin. Sentähden sanon vielä kerran, kuule
minun käskyäni ja älä ole niin uppiniskainen, muutoin an-
nan sinun waimonesi ja lapsinesi tuomittawaksi lain jäl-
keen, ja tiedä, että sitten odottaa teitä kaikkea hirvui-
nen kuolema.“

Gustafius sanoi: „rakas keisari, minä olen tosin welol-
linen ja walmis tottelemaan sinua kaikessa, ilolla tahdon
wuodattaa wereniäni Ruomin kansan hyväksi. Mutta was-
toin omaa tuntoani en taida tehdä, sen ylitse ei ole muut
kuin Jumala wallitsijana ja enemmän tulee kuulla Jumalata
kuin ihmisiä.“

Nyt julmistui keisari suuresti hänen päällensä, käski
ottaa häneltä pois kaikki sotapäällikön kunniamerkit, antoi
wahdin kulettaa häntä wanfenteen, ja käski ottaman myös
hänen waimonsa ja molemmat poikansa kiini. He asetettiin
siis kaikki tuomio-istuimen eteen. Gustafius, puolisonensa
ja poikainensa tunnuksivat urhoollisesti olewansa fristityt ja

tahtomansa elää ja kuolla kuin kristityt. He tuomittiin siis paikalla kaikki heitettäväksi metsän petojen eteen, julkisella katselmus-paikalla.

Tämä paikka oli sangen laava ja tasainen hiekka-kangas, ympäröitty korkilla rautaisella häkki-laipiolla. Sen takana oli yli-ympäri kiwiset istuimet kudottuna rivittäin toinen toisensa päällä, niin että siinä oli tuhansille kylliksi tilaa ja jokaiselle hyvin sovelias katsella raateltavia.

Viimein tuli se kauhia päivä, jona he piti kuolletettaman. Lufematoimien ihmisjoukko kootui mainituille kivi-istuimille ulkopuolelle häkkiä, sieltä muka vaaratta nähdänsä tätä kauhiata tekoa. Tämä mainio sotapäällikkö kuletettiin sotamiehiltä amioapuolisonsa ja poikansa kanssa peitteen alla siihen, asetettiin keskelle tätä katselmus-paikkaa, ja kaikki muut ihmiset erosivat heistä pois. Mutta nämä hurskaat ja urhoolliset sielut iloitsivat siitä, että he nyt samalla paikalla, jossa muinoin marttyri Ignatiuskin metsän pedoilta revittiin, saavat marttyri-ruunun. He muistelivat lohdullisia ja painavia sanoja jotka Ignatius niin kauniisti sanoi kuoleksiansa: „minä olen Jumalan jyrä; minun pitää ensin tulla petojen hampailta jauhetuksi, tulla seni oikein puhtaaksi Kristuksen leiväksi.“

Kaanallinen kansa vaati kauhialla huudolla ja teminällä petojen vallallensa laskeamista. Heistä tuntui verrattoman huvittavalta, nähdä kuinka pedot raatelivat ja repivät viattomia ihmisiä! Viimein laskeettiin neljä suurta kiljuvaa jalopeuraa marttyrein päälle. Mutta o ihmettä! he eivät näitä hurskaita sieluja koskeneetkaan, mutta tulivat ja nouleksiivat heidän jalkojansa ja liehuttelivat häntänsä heidän edessänsä. Kansa erosi siis toisistaan tyttömättöminä ja napisten keskensä tämän ylitse. He ei hawainneet olevansa vieläkin julmempia kuin nämä metsän pedot.

Keisari suuttui tästä vielä enemmän, ja sentähden tuomittiin Gustafius perheineensä vielä kauhiampaan kuolemaan. He piti isoon tuliseen uuniin heitettämän. Samassa

alettiin fantaa puita, enemmän kuin tavallisesti, saada uunia paljoa kuumemmaksi kuin koskaan ennen tapahtunut oli. Toisena aamuna kokiutui uudestaan suuri paljous ihmisiä mainitun tulisen uunin ympärille, niin lähes kuin suinkin liekiltä mahdollinen oli. Marttyrit tuotiin taas esiin, heitettäväksi siuomesta keskelle palowata pätstiä. Gustafius seisahdui vielä vähän matkaa uunista, nosti silmänsä ja kätensä ylös taivaasen päin, ja alkoi kirkkailta äänellä rukouksella, puolisonsa ja poikansa rukouksilla hiljaan sydämissänsä hänen kanssansa: „Kaikkivaltias Jumala, taivasten ja maan Herra! kuule rukouksemme, ja anna meille Sinun palvelioillesi armoa, että me tämän tulen kautta poltettuina tulisimme osallisiksi Sinun pyhästi perinnöstä. Sinä olet onnen, joka meillä ennen maailmassa oli, vähäksi aikaa takaisin antanut; anna siis meille tämän turhan ja pian katoavaisen onnen ja kunnian siinä autuutta, joka ei koskaan lopu. Katso, me uhraamme itsemme mielellämme ja iloisesti Sinulle. Anna Sinullesi kelpata tämä uhri, mutta saatat ne häpeään, jotka Sinua vastaan ovat. Olkoon pyhä nimesi ehkeä meiltä Sinun köyhiltä palvelijoiltasi ylistetty. Älä ylenkatso tätä uhria, niinkuin et ole Abrahaminkaan uhria ja ensimmäisen marttyrin Stefanuksen werta ylenkatsonut. Lainaa meille ja laikille, jotka vielä meidän jälkeemme käyvät samaa karsimisen tietä, autuus ja pelastus laikesta kiusauksista, jotka heitä täällä murheen laaksossa rasittawat, ja ota laikkia meitä ylös Sinun taivaalliseen waltakuntaasi!”

Tämän rukouksen jälkeen päättivät kaikki sydämissänsä, että Jumala siihen sanoisi amen, ja epäilemättä kaikki pyhät ja taivaan enkelit kertoivat myös tämän päätös-sanan suurella ilolla ja riemulla.

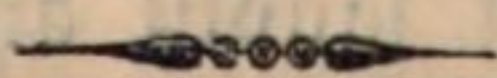
Nyt heitettiin Gustafius, awiopuolisonsa ja molemmat poikansa tuliseen uuniin, jotka samassa räpähäksessä kuoliwatkin. Heidän sielunsa muutettiin taivaan autuuteen; mutta heidän ruumiinsa löydettiin, koska uuni kolmen päivän perästä awat-

tiin, tulelta kulumattomina, ja kirstityt ottivat ne ja haufasivat maahan.

Näitten pyhain marttyrein muisto oli kirstityille siunaukseksi; ja että saada heidän muistoa unohtumattomaksi, ovat heidän kaikkein nimet ylöspantuna yhteisessä marttyrein historia-firjassa, ja warsin heidän muistopäivänsäki on asetettu wietettäväksi 20 päivänä syyskuuta.

Sitten kuin kirstittyjen waino (joka vielä heidän jälkeensä kesti 200 vuotta) kofonansa laffasi, rakennettiin samalla paikalla kappeli, kussa muinoin Gustafiuselle hänen jahdissa ollessansa taiwaallinen ilmestys tapahtui; ja heidän kaikkein haudalle rakennettiin kirkko. Tämä wanha ja kaunis kirkko seisoo vielä nytkin Ruomissa. — Muistoksi tämän mainion miehen hywäntekewäisyydestä, joka olisin alfunä hänen kääntymisehensä, ja jonka kautta hän Jumalan armon käsitti, tuodaan kirstityiltä vielä nytkin rikfaat almut kirkkoon, jotka sitten köyhille ja waiwaisille jaetaan. Näitten almuin jakaminen päätetään joka kerta seuraawalla rukouksella:

„Eina o Jumala Sinun palwelijoillesi, jotka tämän pyhän Gustafiusen esimerkkiä seuraawat, ja jotka seurakuntasi köyhiä runsailla antimilla lahjoittawat ja ilahuttawat, armoa, että he ja kaikki jotka samoin ovat kärsiwälliset, mahtaisiwat täältä murheen laaksoista päästä Sinun tykösi taiwaasen, jossa he ijankaikkisesti iloita mahtaisiwat. Sinun rakkaan poikasi Jesuksen Kristuksen tähden! Amen.“

The first thing I observed on entering the
 room was a strong smell of
 tobacco and a few men were
 seated at a long table. I
 went to the door and looked
 out. The street was very
 dirty and the houses were
 very old. I went back
 to the table and saw
 a man who was very
 kind and friendly. He
 told me that he was
 a doctor and that he
 was very busy. I
 told him that I was
 a student and that I
 was very interested in
 medicine. He told me
 that I should study
 hard and that I should
 be very careful. I
 thanked him and went
 to my room. I was
 very tired and I went
 to bed. I was very
 happy to be in the
 hospital and I was
 very grateful to the
 doctor.

Schmid, Christoph <<von>>,

Pyhän Eustakiuksen merkilliset elämän waihent Kertorlma Kristof. von
Schmidtiltä. (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia. 11 Osa.) (Der
heil. Eustachius. In finnischer Uebersetzung.)

Helsiagissä 1851

Paed.pr. 3155

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10761145-0